

ALASKANMALAMUUTTI

Jalostuksen tavoiteohjelma 2023–2027

Vahvaa
Alkukantaista
Vetovoimaa

Rotua harrastavan yhdistyksen yleiskokous hyväksynyt 30.03.2022

Rotujärjestö SSKY hyväksynyt 24.04.2022

SKL:n jalostustieteellinen toimikunta hyväksynyt 10.05.2022

Sisällys

1.	YHTEENVETO	3
2.	RODUN TAUSTA.....	5
3.	JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA	7
4.	RODUN NYKYTILANNE	9
4.1	Populaation rakenne ja jalostuspohja.....	9
4.1.1	Populaation rakenne ja sukusiitos	10
4.1.2	JALOSTUSPOHJA	13
4.1.3	Rodun populaatiot muissa maissa	17
4.1.4	Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta	20
4.2	Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet	21
4.2.1	Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta	21
4.2.2	Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin.....	21
4.2.3	PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus.....	21
4.2.4	Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa	22
4.2.5	Käyttö- ja koeominaisuudet	28
4.2.6	Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen.....	37
4.2.7	Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta	40
4.3.	Terveys ja lisääntyminen	42
4.3.1	PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat	42
4.3.2	Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat	54
4.3.3	Yleisimmät kuolinsyyt.....	60
4.3.4	Lisääntyminen.....	60
4.3.5	Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet	61
4.3.6	Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä	61
4.4.	Ulkomuoto	62
4.4.1	Rotumääritelmä.....	62
4.4.2	Näyttelyt ja jalostustarkastukset.....	64
4.4.3	Ulkomuoto ja rodun käyttötarkoitus.....	66
4.4.4	Yhteenveto rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista.....	67

5	YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA	68
5.1	Käytetyimpien jalostuskoirien taso	70
5.2	Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen	72
6	JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS	74
6.2	Suosituksset jalostuskoirille ja yhdistelmille	75
6.3	Rotujärjestön toimenpiteet	77
6.4	Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin	78
6.5	Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta	82
7	LÄHTEET	83
8.	LIITTEET	84

1. YHTEENVETO

Kuvaus rodusta ja sen käyttötarkoituksesta

Nimensä mukaisesti alaskanmalamuutti on lähtöisin Alaskasta, jossa Mahlemiut-heimo käytti koiria apuna raskaitten kuormien vetämiseen. Arktiset ääriolosuhteet muovasivat rodun ominaisuuksia ja jalostivat niitä heimon käyttötarkoitukseen sopiviksi niin ulkomuodollisesti kuin luonteeltaankin: koirat olivat fyysisesti ja psyykkisesti vahvoja, pärjäsivät vähällä ravinnolla ja olivat erittäin säänkestäviä. Kyseiset piirteet olivat paljon tärkeämpiä kuin rodun nopeus.

Alaskanmalamuutti on yksi harvoista roduista, joka on hyvin lähellä sen alkuperäistä tyyppiä ja käyttötarkoitusta ja sen alkuperäiseen, vuonna 1935 AKC:n (American Kennel Club) hyväksymään, rotumääritelmään onkin tehty vain kaksi muutosta: toinen koskien koiran kokoa ja toinen väriä.

Rodun tilanne ja jalostustavoitteet

Populaation rakenne ja jalostuspohja

Alaskanmalamuutti on laajalle levinnyt rotu. Sen alkuperämaa on Yhdysvallat, jossa rotu on 100 yleisimmän rodun joukossa. Suomessa rekisteröidään noin 150–180 koiraa vuosittain. Tuontikoiria tuodaan jonkin verran ja noin puolta niistä käytetään jalostukseen. Viime vuosina tuonteja on tullut eniten naapurimaastamme Ruotsista.

Alaskanmalamuuttien sukusiitosaste on säilynyt matalalla tasolla 1990-luvulta asti. Isä/emä lukema on parantunut koko ajan viimeisen vuosikymmenen aikana ja rodun tehollinen populaatiokoko on noususuunnassa. Matador jalostusta rodulla ei tavata, mutta toisen polven jälkeläismääriä per jalostusuros/-narttu on syytä tarkkailla: viime vuosikymmenen aikana useilla jalostukseen käytetyillä koirilla määrät ylittävät suosituksen.

Vaikka yleisesti voidaan sanoa, että sukusiitosaste on matalalla tasolla, niin jos rotua tarkastelee tarpeeksi pitkällä ajanjaksolla, löytyy usean suomalaisen koiran taustalta samoja sukuja/koiria. Tämä tarkoittaa, että historiallinen sukusiitosaste on suhteellisen korkea ja tätä olisi tärkeää tarkkailla ja ottaa huomioon mm. tuontikoirien suunnittelun yhteydessä.

Luonne, käyttäytyminen ja käyttöominaisuudet

Suomessa alaskanmalamuutit asuvat pääosin ulkona. Vaikka malamuutti on ihmisystävällinen rotu, on se myös vahvatahtoinen, eikä välttämättä tule toimeen kaikkien koirien kanssa. Tämä on ominaisuus, johon omistajan on

hyvä varautua jo koiran hankintavaiheessa. Jo pentuna asetetut rajat ja määrätietoinen peruskoulutus on usein paras ennakoiva ja ongelmia ennaltaehkäisevä toimenpide.

Energiselle rodulle yksi tärkeimmistä asioista on aktiivinen harrastaminen. Malamuutin suosituimpien koemuotojen, kuormanvetokokeen ja rekikoirien kilpailukokeen, lisäksi harrastetaan myös muuta, kuten hiihto, agility, toko, MEJÄ, jne. Muutamia malamuutteja on myös mukana vapaaehtoistyössä (kaveri-, lukukoiratoiminta). Kaikki harrastaminen rodun kanssa on positiivista ja kannustettavaa, toki unohtamatta sitä toimintaa (vetäminen) ja niitä koemuotoja, johon rotu on alun perin tarkoitettu.

Terveys ja lisääntyminen

Alaskanmalamuuttia voidaan pitää perusterveenä rotuna, jolla voi esiintyä tiettyjä perinnöllisiä sairauksia. Suomen Kennelliiton PEVISA -ohjelmassa vastustettavia sairauksia alaskanmalamuutilla on kolme: lonkkien ja kyynärpäiden kehityshäiriöt sekä perinnöllinen kaihi, katarakta. Erityisesti lonkkatulosten kehityssuunta on huolestuttavaa ja asetetun raja-arvon (B) vaikutusta seurataan tarkasti.

PEVISAssa seurattavia sairauksien ja vikojen lisäksi Alaskanmalamuuttijhdistys suosittaa koirien selkien kuvaamista. Silmien osalta seurataan distichiasiksen ja PPM:n kehitystä, sillä näiden esiintyvyys on ollut hienoisessa nousussa viime vuosien aikana.

Rodulla esiintyy myös muita sairauksia, joista osa rodulle ominaisia ja osa yleisesti koirilla tavattavia sairauksia. Osalle sairauksista on saatavilla geenitestit, joiden käyttöä jalostuksen tukena suositellaan vahvasti.

Pääsääntöisesti rodun lisääntymisen onnistuu hyvin, tiinehtyvyydessä voi olla satunnaisia ongelmia.

Ulkomuoto ja rakenne

Ulkomuodon osalta huomio tulisi aina kiinnittyä rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen ja sitä haittaavat ulkomuodon kohdat tulisi aina huomioida ja pyrkiä karsimaan pois jalostuksesta. Rodun rakenteen tulisi olla kaikilta osin liioittelematon sekä huokua vahvuutta ja voimaa. Ulkomuodon normaali hajonta on hyväksyttävää, mutta kumpaakaan ääripäätä ei tulisi suosia.

Alaskanmalamuutin oikeanlainen liike on ensisijaisen tärkeää: sen tulee olla maatavoittavaa, vakaata, voimakasta, tasapainoista ja kestävä. Oikea liike lähtee rakenteesta. Koiran tulee myös olla aina kokonsa nähden ketterä, kömpelyys ei kuulu alaskanmalamuutin olemukseen.

Tärkeimmät suositukset jalostuskoirille

Jalostukseen käytettävän koiran tulee olla kaikin puolin terve. Sillä ei saa olla arkielämää tai käyttötarkoitusta hankaloittavia luonneominaisuuksia. Koiran tulee olla terveystutkittu rodun PEVISAn mukaisesti.

Pentueen molemmat vanhemmat tulee olla lonkkakuvattuja, minimikuvausikä on 18kk, raja-arvo B.

Lisäksi pentueen molemmat vanhemmat tulee olla kyynärpääkuvattuja, minimikuvausikä 18 kk.

Pentueen molempien vanhempien tulee olla virallisesti silmätarkastettuja. Jalostuksesta poissulkevinä silmäsairauksina ovat kaikki perinnölliset kaihimuodot, post.pol.KAT= posterior polaarinen muoto ja kort KAT= kortikaalinen katarakta. Tulos "muu vähämerkityksellinen kaihi/katarakta" ei kuitenkaan sulje pois jalostuksesta.

Polyneuropatian osalta vähintään toisen jalostuspartnerin tulee olla geenitestattu tai vanhempien kautta PN normaali. Mikäli tutkittu koira on kantaja, on toisesta partnerista esitettävä testitulos, joka osoittaa, että se ei ole PN-kantaja.

Jalostukseen käytettävän nartun tulee olla iältään astutushetkellä 2–8 vuotta ja uroksen vähintään 18 kk.

Yhdistys suosittaa myös virallisia RTG-kuvia selästä, vähintään LTV:n osalta.

Lisäksi toivotaan, että jalostukseen käytettävillä koirilla olisi jokin käyttötulos. Tulokset kirjataan näkyville yhdistyksen sivuille pentueen tietoihin.

2. RODUN TAUSTA

Alkuperä ja käyttötarkoitus

Rotu on lähtöisin Alaskasta, jossa Mahlemiut-eskimot käyttivät koiraa kuormanvetäjinä mm. hylkeenpyyntimatkoillaan. Alaskanmalamuutit vetivät raskaita kuormia pitkiä matkoja hitaalla vauhdilla edeten usein erittäin vaikeissa ja kylmissä olosuhteissa. Jotta nämä koirat selviytyivät tehtävistään ankarissa olosuhteissa, niiden täytyi olla fyysisesti vahvoja ja voimakkaita sekä erinomaisia vaistoiltaan ja kestävyydeltään. Lisäksi malamuuteilla oli tehokas aineenvaihdunta ja ne pärjäsivät paljon vähemmällä ravinnolla kuin koiran koko antaisi olettaa. Nämä piirteet olivat paljon tärkeämpiä kuin nopeus. Rodun ominaisuuksien vuoksi eskimot eivät tarvinneet isoja koiravaljakoita ja koirat olivat heille todella tärkeitä. Vaikka koirilla oli selkeä työtehtävä eskimoyhteisössä, olivat malamuutit ihmisrakkaan luonteensa vuoksi myös yhteisön lemmikkejä. Malamuutteja käytettiin jopa kylminä öinä lämmittämässä eskimolapsia.

1800-luvun matkakertomuksissa kerrotaan malamuutti-koirista, jotka olivat erinomaisen vahvoja kuormanvetokoiria. Ne olivat tyyppiltään samanlaisia ja olivat silloin niin puhdasrotuisia kuin eskimoyhteisö pystyi "jalostamaan". Kultakuumeen aikaan malamuutteja käytettiin vetojuhtina, samoin kuin monia muita vahvoja ja suuria koiria. Lisäksi malamuuteilla alettiin kilpaila kuormanvedossa ja rekikilpailuissa vedonlyöntitarkoituksessa.

Niinä aikoina koirat risteytyivät keskenään ja alkuperäiset puhtaat malamuuhtikoirat alkoivat hävitä. Malamuuhtien erinomaisen kuormanvetokoiran maineen vuoksi kutsuttiin kaikkia näitä risteytyksiäkin malamuuhteiksi. Kuitenkin nopeasti nämä risteytyneetkin koirat palautuivat pystykorvatyyppisiksi, mikä on tunnusomaista kaikille pohjoisille roduille. Pohjoisilla alueilla tämä arktinen rotutyyppi on ollut hallitseva jo vuosisatojen ajan. Kolmen sukupolven jälkeen kanta oli jälleen palautunut, eikä merkkejä ulkopuolisesta perimästä enää ollut. Kuitenkin puhtaimmillaan malamuuhtit pysyivät juuri eskimoyhteisöissä, jotka elivät muusta sivilisaatiosta varsin eristäytyneitä elämää.

1900-luvun alussa malamuuhteja käytettiin apuna tehtävissä mihin rotu oli alun perin kehittynytkin, vetoapuna vaikeissa olosuhteissa, kuten naparetkillä. Richard E. Byrd'in naparetket näyttelivät tärkeää osaa rodun historiassa, retken suunnitteluvaiheessa. Näihin aikoihin alkoi itää myös ajatus alaskanmalamuuhtirodun virallisesta rekisteröimisestä. Naparetkien lisäksi malamuuhteilla oli tärkeä osa ensimmäisessä ja toisessa maailmansodassa, missä koirat kuljettivat aseita ja ammuksia kylmissä olosuhteissa sekä toimivat etsintä- ja pelastustehtävissä.

Toisen maailmansodan jälkeisellä keksintöjen ja innovaatioiden tulvalla oli myös merkittävät vaikutukset Alaskan alkuperäisiin koiriin. Tiejärjestelmät ja moottoroidut ajoneuvot syrjäyttivät jyrkät alaskalaiset kuormanvetokoirat ja tämän seurauksena alkuperäisten koirien kanta alkoi laskea.

Rodun kehitys nykyiseen muotoonsa

1920-luvulla amerikkalainen Eva Seeley kiinnostui alkuperäisestä malamuuhti-koirasta ja aloitti projektin sen säilyttämiseksi. Eva Seeley keräsi ns. Kotzebue-tyypisiä malamuuhteja ja aloitti jalostustyön. Vuoteen 1935 mennessä hän oli kerännyt ja jalostanut tyypiltään yhtenäisen koiran ja hänellä oli esittää Amerikan kennelliiton edustajille 10 sukupolven tiedot koirista. Hänen ansiostaan Amerikan kennelliitto hyväksyi malamuuhtit omaksi rodukseen 1935.

Samaan aikaan oli myös muutamia muita kasvattajia, jotka olivat jalostaneet malamuuhteja, mutta eivät rekisteröineet koiriaan. Paul Voelker oli kerännyt ns. M'Loot-linjan koiria, jotka poikkesivat tyypiltään hieman Kotzebue-koirista. Pääasialliset erot näiden kahden linjan välillä ovat koirien koko ja väri. M'Loot-malamuuhtit ovat kookkaampia kuin Kotzebue- malamuuhtit. Lisäksi varsinaisen Kotzebue- koiran turkin värin on sudenharmaa, kun taas M'Loot koirat voivat olla väriltään mm. mustavakoisia, valkoisia. Koirilla oli myös rakenteellisia eroja. Näiden kahden päälinjan lisäksi rotuun on vaikuttanut ns. Hinman-Irwin linja. Toisen maailmansodan jälkeen (1950) suoritettiin rotuun ottoa näyttelymenestyksen perusteella, jolloin myös rekisteröimättömät malamuuhtit pääsivät rotuun. Rotuun ottoa tapahtui noin viisi vuotta.

Rotuun oton jälkeen linjat alkoivat sekoittua keskenään ja M'Loot linjan monimuotoisuus haastoi Kotzebue-linjan yhteneväisyyden. Tasoituskauden jälkeen nämä lisäykset vahvistivat ja paransivat rotua. Nykyiset alaskanmalamuuhtit ovat tyypillisesti näiden kolmen yllä mainittujen linjojen risteytymiä.

Alaskanmalamuuhti on yksi harvoista roduista, joka on hyvin lähellä sen alkuperäistä tyyppiä ja käyttötarkoitusta. Alkuperäiseen Eva Seeleyn laatimaan rotumääritelmään on tehty kaksi muutosta, toinen koskien koiran kokoa (tässä heijastuu M'Loot linjan vaikutus koiran kokoon) ja toinen väriä. 1961 nostettiin rotumääritelmän mukaista ihannesäkäkorkeutta siten, että se on nartuilla 58,5 cm ja uroksilla 63,5 cm. 1990-luvulla sallittiin punainen väri.

Ensimmäiset koirat Suomessa, koiramäärän kehitys

Suomeen ensimmäiset alaskanmalamuutit tulivat 1960-luvulla. 1967 Ahtojään Kennelin omistajat Raili ja Esa Mäntysalo toivat suomeen uroksen nimeltään Sami Silvertip of Finland ja nartun nimeltään Lupa. Ensimmäinen kennel, joka kasvatti malamuutteja 1970-luvulla oli Merisaimon, kantakoirinaan kaksi USA:n tuontia, uros Wonderland Toma ja narttu Wonderland Miksi. Vakava kasvatustyö malamuuteilla alkoi vasta 1980-luvulla. Vuosina 2010–2020 vuosittaiset rekisteröintimäärät ovat vaihdelleet 150–200 välillä ja rekisteröityneitä kasvattajia on yhteensä 56 kappaletta (KoiraNet 9.10.2021)

Alun perin malamuutit olivat reki- ja kotikoiria, mutta viimeisten vuosikymmenien aikana malamuuttikannan kasvaessa myös rodun monipuolisuus alkanut nousta esille: valjakkokisoissa on yhä enemmän aktiivisia osallistujia, malamuuttien määrä näyttelyissä on noussut, kuormanvetokokeita järjestetään aktiivisesti ja ensimmäiset kuormanveovaliotittelit (KVVA) jaettiin vuonna 2019, malamuutit ovat yhä tutumpia edustajia mm. agilityssä, tokossa, koirahiihdossa, koirajuoksussa yms.

3. JÄRJESTÖORGANISAATIO JA SEN HISTORIA

Rotua harrastava yhdistys – Alaskanmalamuuttiyhdistys ry, ALMA

Alaskanmalamuuttiyhdistys ry perustettiin 4.11.1984 Helsingissä ja merkittiin yhdistysrekisteriin 7.12.1986.

Alaskanmalamuutti on Suomen Seurakoirayhdistys ry:n (SSKY) alainen rotu. Alaskanmalamuuttiyhdistys on ollut Suomen Seurakoirayhdistys ry:n jäsenyhdistys vuodesta 1997 sekä Suomen Kennelliitto ry:n ja Helsingin seudun kennelpiirin jäsen vuodesta 1989.

Yhdistys on ollut Suomen Kennelliiton hyväksymä rotua harrastava yhdistys vuodesta 1998 lähtien. Syksyllä 2021 yhdistys on jättänyt hakemuksen Kennelliitolle statuksensa muuttamisesta rotu yhdistyksestä rotujärjestöksi.

Yhdistyksen toiminta kattaa koko maan:

- Yhdistys järjestää vuosittain 2–3 leiriä/kokoontumisia
- Yhdistys julkaisee omaa ALMA-jäsenlehteään, joka ilmestyy 4 kertaa vuodessa
- Lisäksi yhdistys julkaisee vuosittain rodun vuosikirjan
- Yhdistys järjestää vuosittain kuormanvetokokeita sekä muita kokeita, kilpailuja ja tapahtumia
- Yhdistys järjestää kuormanvetokokeen toimitsija- ja tuomarikoulutukset
- Yhdistys järjestää kasvattajapäiviä ja/tai rotupäiviä
- Yhdistys järjestää ulkomuodonjalostustarkastuksia ja suunnitteilla on järjestää käyttäytymisen jalostustarkastuksia
- Yhdistyksellä on oma pentuvälitys
- Yhdistyksellä on omat kotisivut osoitteessa www.alaskanmalamuutti.net.
- Yhdistys järjestää vuosittain rodun erikoisnäyttelyn

- Yhdistys osallistuu rodun ulkomuototuomarien erikoiskoulutuksiin ja kollegioihin järjestämällä koulutusmateriaalin ja arvioitavat koirat paikalle.
- Yhdistys on järjestänyt yhteistyössä Ulkomuototuomarit ry:n kanssa arktisten rotujen yhteisen erikoiskoulutuksen ulkomuototuomareille.

Yhdistys pyrkii kehittämään jatkuvasti omaa toimintaansa sekä yhteyksiä Suomen koirayhdistysten kanssa ja muiden maiden rotuyhdistyksiin ja –järjestöihin.

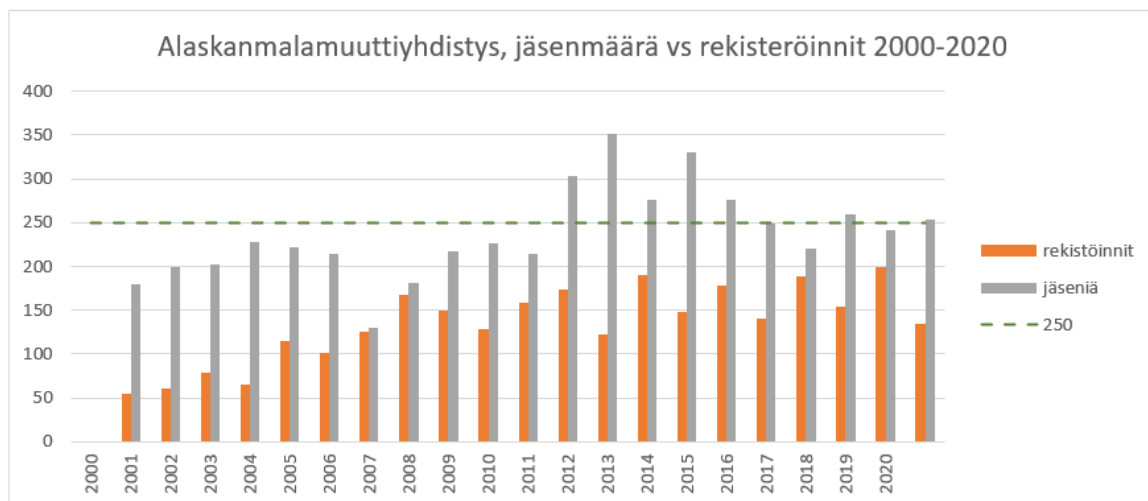
Hallitus ja muut toimihenkilöt

Yhdistyksen asioita hoitaa hallitus, johon kuuluu puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja, varsinaisia jäseniä neljä, sekä kahdeksi vuodeksi valittu yksi jäsen, joka toimii samalla jalostustoimikunnan puheenjohtajana.

Vuosikokous valitsee vuosittain puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä joka toinen vuosi jalostustoimikunnan puheenjohtajana toimivan jäsenen, muista varsinaisista jäsenistä yksi on vuosittain erovuorossa.

Yhdistyksellä voi olla sääntöjen mukaan valittuja tarpeelliseksi katsottuja toimikuntia. Hallitus nimeää rahastonhoitajan sekä muut tarpeelliseksi katsotut toimihenkilöt.

Rotua harrastavan yhdistyksen tai järjestön jäsenmäärä ja sen kehitys

Kuvaaja 1. Jäsenmäärä verrattuna rekisteröinteihin 2000–2020 (Alman pöytäkirjat, KoiraNet 10.8.2021)

Yhdistyksen jäsenmäärä on vaihdellut vuosikymmenten saatossa (aiemmin perhejäseniä ei eritelty laskennassa). Vuoden 2016 sääntömuutoksen jälkeen jäsenmäärä on vakiintunut noin 250 varsinaiseen jäseneseen. Kesäkuun 2021 jäsenmäärä oli 255 varsinaista ja 9 perhejäsentä.

Jalostusorganisaation rakenne ja jalostustoimikunnan tehtävät

Yhdistyksen jalostustoimikunta toimii hallituksen alaisuudessa ja voimassa olevan, jäsenkokouksen hyväksymän, jalostustoimikunnan ohjesäännön mukaisesti.

Jalostustoimikunnan puheenjohtajana toimivan hallituksen jäsenen valitsee vuosikokous. Puheenjohtajan toimikausi on kaksi vuotta. Yhdistyksen hallitus valitsee kokouksessaan muut jalostustoimikunnan 2–4 jäsentä. Valittu jalostustoimikunta valitsee keskuudestaan sihteerin toimikunnalle.

Jalostustoimikunnan tehtävänä on tehdä esityksiä, toimeenpanna ja valvoa alaskanmalamuutin jalostusta koskevia asioita sekä antaa jalostusneuvontaa.

Pentuvälittäjänä toimii hallituksen nimittämä henkilö. Pentuvälityksen toimintaa valvoo ja sitä avustaa jalostustoimikunta. Pentuvälittäjä jakaa tietoa rodusta, yhdistyksestä ja yhdistyksen pentulistalla olevista pentueista.

4. RODUN NYKYTILANNE

4.1 Populaation rakenne ja jalostuspohja

Rodun perinnöllinen monimuotoisuus tarkoittaa sen geenimuotojen (alleelien) runsautta. Puhutaan myös jalostuspohjan laajuudesta.

Mitä monimuotoisempi rotu on, sitä useampia erilaisia versioita sillä on olemassa samasta geenistä. Tämä mahdollistaa rodun yksilöiden geenipareihin heterotsygotiaa, joka antaa niille yleistä elinvoimaa ja suojaa monen perinnöllisen vian ja sairauden puhkeamiselta. Monimuotoisuus on tärkeää myös immuunijärjestelmässä, jonka geenikirjon kapeneminen voi johtaa esimerkiksi tulehdussairauksiin, autoimmuunitauteihin ja allergioihin. Jalostus ja perinnöllinen edistymisenkin ovat mahdollisia vain, jos koirien välillä on perinnöllistä vaihtelua.

Suurilukuinenkin koirarotu on monimuotoisuudeltaan suppea, jos vain pientä osaa rodun koirista ja sukulinjoista on käytetty jalostukseen tai jos rodussa on koiria, joilla on rodun yksilömäärään nähden liian suuret jälkeläismäärät. Tällaiset koirat levittävät haitalliset mutaatioalleelinsa vähitellen koko rotuun, jolloin jostakin yksittäisestä mutaatiosta saattaa syntyä rodulle uusi tyyppivika tai -sairaus. Vähitellen on vaikea löytää jalostukseen koiria, joilla ei tätä mutaatiota ole. Ihannetilanteessa jalostukseen käytetään koiria tasaisesti rodun kaikista sukulinjoista.

Monimuotoisuutta turvaava suositus yksittäisen koiran elinikäiselle jälkeläismäärälle on pienilukuisissa roduissa enintään 5 % ja suurilukuisissa enintään 2–3 % laskettuna rodun neljän vuoden rekisteröintimäärästä. Jos rodussa rekisteröidään neljän vuoden aikana yhteensä 1000 koiraa, ei yksittäinen koira saisi olla vanhempana useammalle kuin 20–50 koiralle. Toisen polven jälkeläisiä koiralla saisi pienilukuisissa roduissa olla korkeintaan 10 % ja suurilukuisissa 4–6 % laskettuna neljän vuoden rekisteröinneistä.

MMT Katariina Mäki 5.8.2013

4.1.1 Populaation rakenne ja sukusiitos

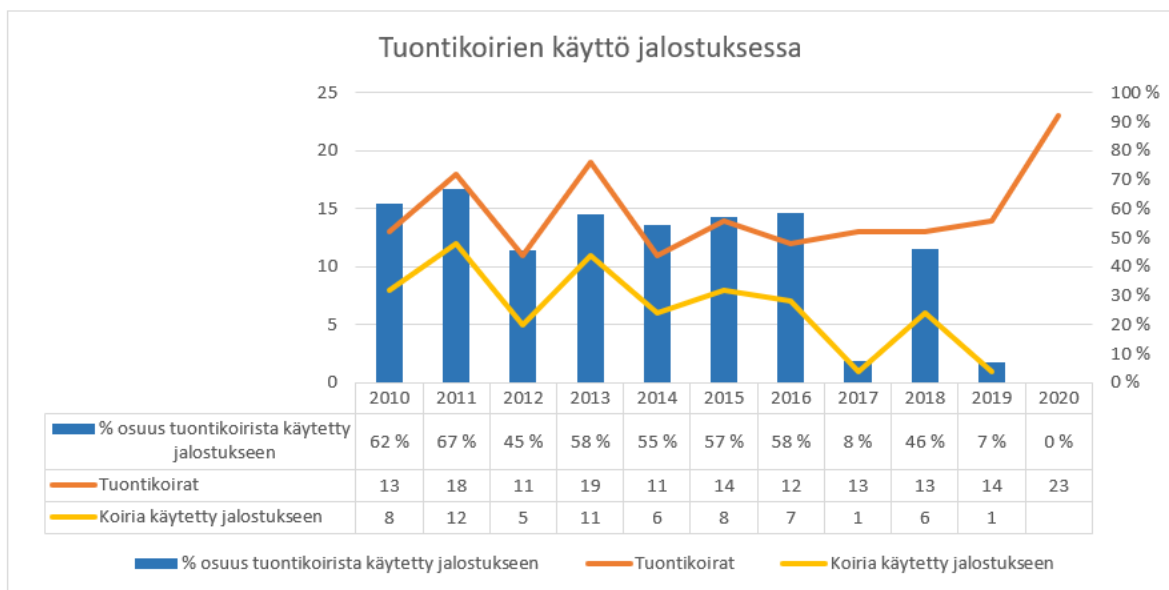
Vuositilaustot	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Pennut (kotimaiset)	151	173	125	169	138	182	119	159	143	127	158
Tuonnit	23	14	13	13	12	14	11	19	11	18	13
Rekisteröinnit yht.	174	187	138	182	150	196	130	178	154	145	171

Taulukko 1. Vuositilasto – rekisteröinnit (10.8.2021 KoiraNet)

jalostukseen käytetyt eri urokset	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
- kaikki	19	26	21	26	21	23	19	25	22	17	21
- kotimaiset	14	17	9	17	9	18	14	18	12	10	10
- tuonnit	5	7	11	5	8	2	5	6	7	5	8
- ulkomaiset	0	2	1	4	4	3	0	1	3	2	3
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	5 v 1 kk	5 v 4 kk	5 v	4 v 10 kk	5 v 4 kk	5 v 1 kk	4 v 8 kk	4 v 3 kk	4 v 4 kk	3 v 9 kk	4 v 8 kk
jalostukseen käytetyt eri nartut	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
- kaikki	22	28	21	28	24	27	19	27	23	20	24
- kotimaiset	22	26	18	18	18	20	13	15	16	12	16
- tuonnit		2	3	10	6	7	6	12	7	8	8
- keskimääräinen jalostuskäytön ikä	4 v 1 kk	3 v 6 kk	3 v 10 kk	3 v 2 kk	3 v 10 kk	3 v 8 kk	3 v 10 kk	4 v	3 v 10 kk	3 v 8 kk	3 v 5 kk
Sukusiitosprosentti	0,69 %	1,12 %	0,73 %	1,06 %	0,89 %	0,77 %	1,58 %	0,42 %	0,74 %	1,15 %	0,79 %

Taulukko 2. Vuositilasto – jalostukseen käytetyt nartut ja urokset (10.8.2021 KoiraNet)

Rekisteröintimäärät ovat pysyneet viimeisen 10-vuoden aikana samalla tasolla. Jalostusikä ei ole juurikaan muuttunut uroksilla ja nartuilla. Vaikka tilastosta tämä ei käy ilmi, tulee seurata erityisesti nuorten urosten jalostuskäyttöä useampaan pentueeseen lyhyellä ajanjaksolla.

Kuvaaja 2. tuontikoirien käyttö jalostuksessa (10.8.2021 KoiraNet)

Vuosittaiset vaihtelut huomioon ottaen noin puolta tuontikoirista on käytetty jalostukseen. Viimeisen 10-vuoden aikana on jalostukseen käytetty 65 eri tuontikoiraa. Tuontikoiria on 10-vuoden aikana tuotu noin 20 eri maasta. Viime vuosina Ruotsin osuus on korostunut tuontimaana, joten Ruotsin populaation tilannetta on seurattava erityisesti.

Tuontikoirien sukutauluista löytyy usein samoja koiria ja tämä ei lisää tehollista populaatiota eli tuontikoirat tuovat rajallisesti "uutta verta" jalostukseen. Kuvaajasta kiinnittää huomiota vuodet 2018 ja 2020. Vuodesta 2018 on pääteltävissä, että kyseisenä vuonna tuotuja koiria on käytetty suhteellisesti enemmän jalostukseen. 2020 tuontikoirien määrä on noussut huomattavasti, lieneekö tähän vaikuttanut Covid-19 pandemia.

Tietoa sukusiitoksesta

Sukusiitoksessa pentueen vanhempina käytettävät koirat ovat keskenään sukua. Sukusiitoksena pidetään serkusten tai läheisempien sukulaisten yhdistämistä. Sukusiitos kasvattaa riskiä perinnöllisten sairauksien esilletuloon.

Sukusiitosaste tai -prosentti on todennäköisyys sille, että satunnaisesti valittu geenipari sisältää geenistä kaksi samaa alleelia (versiota), jotka ovat molemmat peräisin samalta esivanhemmalta. Saman esivanhemman tietty alleeli on siis tullut koiralle sekä isän että emän kautta. Tällainen geenipari on homotsygoottinen ja identtinen. Ilman sukusiitosta suurin osa yksilöiden geenipareista on heterotsygoottisia, jolloin haitalliset, usein resessiiviset alleelit pysyvät vallitsevan, normaalin alleelin peittäminä.

Sukusiitos vähentää heterotsygoottisia geenipareja

Koiran sukusiitosaste on puolet sen vanhempien välisestä sukulaisuussuhteesta. Isä-tytär -parituksessa jälkeläisten sukusiitosaste on 25 %, puolisarparituksessa 12,5 % ja serkusparituksessa 6,25 %. Sukusiitos vähentää heterotsygoottisten geeniparien osuutta jokaisessa sukupolvessa sukusiitosasteen verran, joten esimerkiksi puolisarparituksessa jälkeläisten heterotsygotia vähenee 12,5 %. Myös todennäköisyys haitallisten resessiivisten ongelmien esiintuloon on puolisarparituksessa 12,5 %.

Koirilla on rotuja muodostettaessa käytetty runsaasti sukusiitosta. Sukusiitoksella pyritään tuottamaan tasalaatuisia ja periyttämisvarmoja eläimiä. Jos huonot alleelit esiintyvät kaksinkertaisina sukusiitoksen ansiosta, niin mikseivät hyvätkin. Toisaalta sukusiitettykin eläin siirtää vain puolet perimästään jälkeläisilleen, jolloin edulliset homotsygoottiset alleeliyhdistelmät purkautuvat. Lisäksi jokainen yksilö kantaa perimässään useita haitallisia alleleleja, joiden todennäköisyys tulla esiin jälkeläisissä kasvaa sukusiitoksen myötä, joten turvallisia sukusiitosyhdistelmiä ei ole.

Haitat alkavat näkyä, kun sukusiitosaste ylittää 10 %

Tutkimuksissa on todettu sukusiitoksen haittavaikutusten alkavan näkyä eläimen sukusiitosasteen ylittäessä 10 %. Silloin todennäköisyys hedelmällisyyden ja elinvoiman heikkenemiseen kasvaa, ja nähdään esimerkiksi lisääntymisvaikeuksia, pentukuolleisuuden nousua, pentujen epämuodostumia, vastustuskyvyn heikkenemistä sekä tulehdusalttiutta. Ilmiötä kutsutaan sukusiitostaantumaksi. Jos sukusiitosaste kasvaa hitaasti monen sukupolven aikana, haitat ovat pienemmät kuin nopeassa sukusiitoksessa eli lähisukulaisten yhdistämisessä.

Sukusiitosasteen suuruus riippuu laskennassa mukana olevien sukupolvien määrästä, joten vain sellaisia sukusiitosasteita voi verrata keskenään, jotka on laskettu täsmälleen samalla sukupolvimäärällä. Jalostuksessa suositellaan neljän- viiden sukupolven perusteella lasketun sukusiitosasteen pitämistä alle 6,25 %.

MMT Katariina Mäki 5.8.2013

Rodun vuosittainen sukusiitosaste

Sukusiitosasteen kehittymisen seuraaminen on yksi mittareista, jota voidaan käyttää, kun pyritään ylläpitämään rodussa riittävää perinnöllistä monimuotoisuutta. Sukusiitosasteen keskimääräistä kasvua voidaan tarkastella laskennallisella kaavalla $Ne=1/(2*\text{sukusiitosasteen muutos})$. Rodun keskimääräinen sukusiitosaste ei saisi nousta enempää kuin 1% / sukupolvi. Tätä kaavaa voidaan käyttää, jos tunnetaan kaikkien koirien sukutaulut kantakoiriin asti. Käytössä olevat tietokannat ovat tässä suhteessa puutteellisia, joten luotettavaa tulosta on käytännössä mahdoton saada.

Alaskanmalamuuttipentueiden sukusiitosaste on pysynyt hyvänä, koska kasvattajista valtaosa on pyrkinyt mahdollisimman pieneen sukusiitosasteeseen (kuvaaja 3). Sukusiitosasteiden laskennassa on käytetty kennelliiton jalostustietojärjestelmää. Harvoin on käytössä täydelliset sukutaulut useammalle kuin 5-sukupolvelle. Laskelmat on tehty pääosin viiden sukupolven mukaan. Tuontikoirien sukupolvitiedot ovat usein puutteellisia, joten esitetty taulukko ei ole täysin totuudenmukainen.

Kuvaaja 3. Sukusiitoskertoimen kehitys 10.8.2021 KoiraNet

4.1.2 JALOSTUSPOHJA

Jalostuspohja	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Per vuosi											
- pentueet	22	28	21	28	24	27	19	27	23	20	24
- jalostukseen käytetyt eri urokset	19	26	21	26	21	23	19	25	22	17	21
- jalostukseen käytetyt eri nartut	22	28	21	28	24	27	19	27	23	20	24
- isät/emät	0,86	0,93	1	0,93	0,88	0,85	1	0,93	0,96	0,85	0,88
- tehollinen populaatio	28 (64%)	36 (64%)	28 (67%)	36 (64%)	31 (65%)	34 (63%)	25 (66%)	35 (65%)	30 (65%)	25 (62%)	31 (65%)
- uroksista käytetty jalostukseen	0 %	2 %	8 %	6 %	13 %	9 %	18 %	23 %	16 %	16 %	20 %
- nartuista käytetty jalostukseen	0 %	2 %	6 %	14 %	27 %	24 %	27 %	17 %	19 %	30 %	11 %
Per sukupolvi (4 vuotta)											
- pentueet	99	101	100	98	97	96	89	94	85	83	93
- jalostukseen käytetyt eri urokset	78	79	76	71	69	71	63	70	59	56	59
- jalostukseen käytetyt eri nartut	82	86	82	80	76	77	72	74	67	66	71
- isät/emät	0,95	0,92	0,93	0,89	0,91	0,92	0,88	0,95	0,88	0,85	0,83
- tehollinen populaatio	107 (54%)	111 (55%)	107 (54%)	102 (52%)	98 (51%)	100 (52%)	92 (52%)	97 (52%)	85 (50%)	83 (50%)	89 (48%)
- uroksista käytetty jalostukseen	4 %	7 %	9 %	11 %	15 %	16 %	19 %	19 %	16 %	17 %	19 %
- nartuista käytetty jalostukseen	6 %	12 %	18 %	23 %	24 %	22 %	23 %	19 %	19 %	21 %	21 %

Taulukko 3. Jalostuspohja per sukupolvi (10.8.2021 Koiranet)

Isä/emä lukema on parantunut koko ajan ja on päästy jopa tavoitteeseen 1. Tämä merkitsee sitä, että uroksia on käytetty tasaisemmin jalostukseen. Näin ollen saadaan säilytettyä tehokkaasti rodun perinnöllistä vaihtelua.

Tietoa tehollisesta populaatiokoosta

Mitä suurempi rodun tehollinen populaatiokoko on, sitä paremmin perinnöllinen vaihtelu säilyy rodussa. Pieni tehollinen koko tarkoittaa nopeaa sukusiitoksen lisääntymistä.

Tehollinen populaatiokoko on laskennallinen arvio rodun perinnöllisestä monimuotoisuudesta. Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tehollinen populaatiokoko kertoo kuinka monen yksilön geenimuotoja tietyssä rodussa tai kannassa on. Esimerkiksi lukema 50 tarkoittaa, että rodun sukusiitosaste kasvaa yhtä nopeasti kuin jos rodussa olisi 50 tasaisesti jalostukseen käytettyä koiraa. Mitä pienempi tehollinen koko on, sitä nopeammin rodun sisäinen sukulaisuus kasvaa ja perinnöllinen vaihtelu vähenee. Samalla sukusiitoksen välttäminen vaikeutuu.

Laskelmat tehdään sukupolvea kohden

Kun tehollista kokoa arvioidaan jalostuskoirien lukumääristä tai rekisteriaineistojen sukutauluista, laskelmat tehdään aina sukupolvea kohden. Sukupolven pituus on seurakoirilla kolmesta neljään ja käyttökoirilla viisi vuotta. Nyrkkisääntönä on, että tehollinen koko on enintään neljä kertaa tänä aikana jalostukseen käytettyjen, eri sukuisten urosten lukumäärä.

Jalostuskoirien lukumäärän perusteella laskettu tehollinen koko on aina yliarvio, koska kaava olettaa, etteivät jalostuskoirat ole toisilleen sukua ja että niillä on tasaiset jälkeläismäärät. Parempi tapa arvioida tehollista populaatiokokoa perustuu rodun keskimääräisen sukusiitosasteen kasvunopeuteen, mutta tämä kaava toimii vain suljetulle populaatiolle ja aineistolle, jossa sukupuut ovat hyvin pitkiä.

Kennelliiton jalostustietojärjestelmässä Koiranetissä käytettävää jalostuskoirien lukumääriin perustuvaa laskentakaavaa on hieman muokattu, jotta se huomioisi paremmin jalostuskoirien epätasaiset jälkeläismäärät. Jalostustietojärjestelmässä käytetään kaavaa $Ne = 4 * Nu * Nn / (2 * Nu + Nn)$, jossa

Nu on neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusurosten ja

Nn neljän vuoden aikana käytössä olleiden eri jalostusnarttujen lukumäärä.

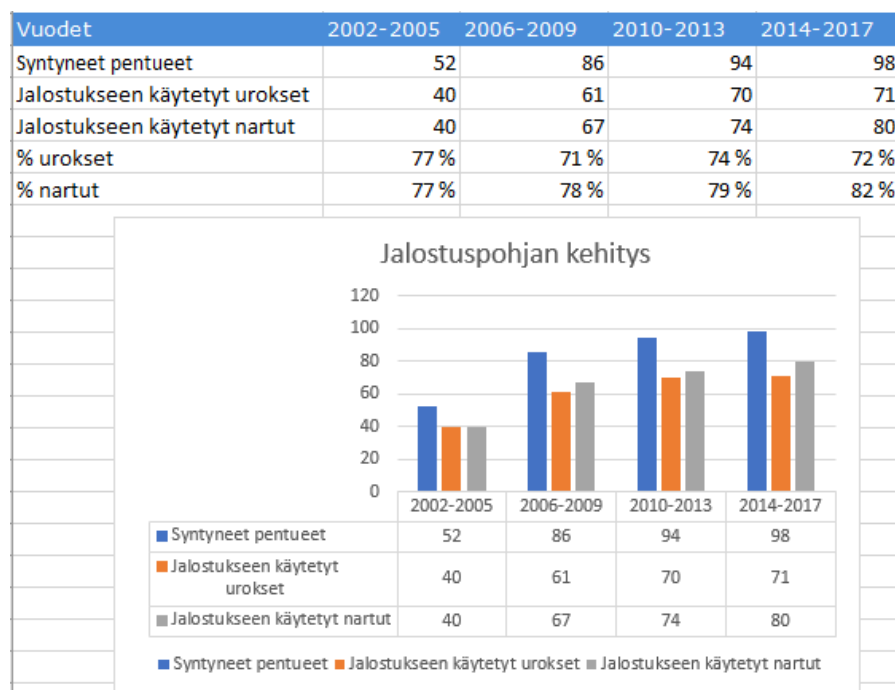
Tehollista kokoa voidaan arvioida myös rodun koirista otettujen dna-näytteiden avulla.

Paras tapa säilyttää perinnöllistä vaihtelua ja estää perinnöllisten sairauksien kasaantuminen on välttää yksittäisen yksilön runsasta jalostuskäyttöä

Jos rodun tehollinen koko on alle 50–100, rodusta häviää geenimuotoja niin nopeasti, ettei luonto pysty tasapainottamaan tilannetta. Silloin on keskityttävä säilyttämään mahdollisimman monen yksilön genejä käyttämällä mahdollisimman useaa eri koiraa jalostukseen ja huolehtimalla, että niiden jälkeläismäärät pysyvät tasaisina. Toisaalta suurimmalla osalla roduistamme on kantoja myös ulkomailla, jolloin voi olla mahdollista tuoda maahanamme "uutta verta". Monella rodulla ulkomailta ei kuitenkaan ole saatavissa sen erilaisempaa geenimateriaalia kuin kotimaastakaan.

MMT Katariina Mäki 31.10.2013

Rodun tehollinen populaatiokoko

Kuvaaja 4. Tehollinen populaatiokoko sukupolvittain

Tehollinen populaatiokoko on noususuunnassa. Kaavassa ei pystytä ottamaan huomioon jalostuskoirien keskinäisiä sukulaisuuksia. Tätä on analysoitu tarkemmin seuraavissa kappaleissa.

Jalostukseen käytettyjen urosten ja narttujen osuus syntyneistä

Jalostusurokset			Tilastointiaikana				Toisessa polvessa		Yhteensä	
#	Uros	s.vuosi	Pentueita	Pentuja	%-osuus	kumulat.%	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	QAERQUVA ONNI OF KIYARA'S WOLF PAK**	2009	5	38	2,31 %	2 %	2	13	5	38
2	BLACKHAWK ZADUN HOSEA PARK**	2013	5	33	2,01 %	4 %	6	32	5	33
3	ZADUN ROLLING STONE	2011	4	32	1,95 %	6 %	6	45	4	32
4	FROZEN EAR ALFA AAPIYABA	2012	4	29	1,76 %	8 %	1	1	4	29
5	BEARVVIS WHITE FROST	2007	6	28	1,70 %	10 %	4	18	6	28
6	SALOMAAN SALARIYOK	2012	4	26	1,58 %	11 %	13	93	5	27
7	CAHPPEZ ZADUN DESPERADO**	2010	3	26	1,58 %	13 %	0	0	3	26
8	NUURVIKIN ARCTICROYAL OF TOTEM	2012	3	25	1,52 %	14 %	5	39	3	25
9	TULISALON ICY ANTARCTIC	2008	3	23	1,40 %	16 %	4	20	3	23
10	QUINAULT'S QUIET RIOT**	2009	3	23	1,40 %	17 %	6	32	3	23
11	BORN TO HUG INDITAROD**	2011	3	22	1,34 %	19 %	6	43	3	22
12	JIEPEER'S TEX**	2008	2	21	1,28 %	20 %	0	0	2	21
13	VETO-TASSUN ASLAK	2007	2	21	1,28 %	21 %	0	0	2	21
14	NUURVIKIN WINTER WAMPUM	2004	3	20	1,22 %	22 %	11	50	5	30
15	SALOMAAN UDLAYOK	2009	3	20	1,22 %	24 %	3	19	3	20
16	PAKKASUKON FEAR NO EVIL	2010	3	20	1,22 %	25 %	4	37	3	20
17	HAJENKUONON GOODY TWO SHOES	2010	4	19	1,16 %	26 %	2	10	4	19
18	NORTHERN WIND ILLA KUVIANARTOK**	2017	3	18	1,09 %	27 %	0	0	4	23
19	FIRST-RATE GUCCI	2013	2	18	1,09 %	28 %	0	0	3	20
20	ARCTIC CHALLENGE WIND OF KENAI FOR FINLAND**	2011	2	17	1,03 %	29 %	4	22	2	17

** tuontikoira

Taulukko 4. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 urosta (10.8.2021 KoiraNet)

Yllä olevan taulukon kahdeksan ensimmäistä urosta on tuottanut yli 50% ajanjakson pentueista.

#	Jalostusnartut Narttu	s.vuosi	Tilastointiaikana			Toisessa polvessa		Yhteensä	
			Pentueita	Pentuja	%-osuus	Pentueita	Pentuja	Pentueita	Pentuja
1	WITTDREAM'S WILD SUPERSTAR	2014	4	37	2,25 %	1	5	4	37
2	ZADUN KISS OF MIDNIGHT	2011	4	30	1,82 %	4	22	4	30
3	AISCHA	2009	3	30	1,82 %	1	6	3	30
4	SALOMAAN SINNIKPOK	2007	3	27	1,64 %	0	0	3	27
5	GARCON H-D DAYTONA	2007	3	27	1,64 %	10	55	3	27
6	BEARVVIS NANA'S FIRST	2012	3	24	1,46 %	3	20	3	24
7	ZADUN MADE IN HEAVEN	2009	2	21	1,28 %	7	47	2	21
8	CHAYO MUSIKAALIN STARA **	2011	4	20	1,22 %	1	8	4	20
9	ZADUN CARAMEL CHUPA CHUPS	2015	2	20	1,22 %	1	7	2	20
10	JIEPEER'S VASILLA **	2004	2	19	1,16 %	2	8	4	36
11	ASHA STAR OF YUKON **	2004	2	19	1,16 %	8	47	4	34
12	NUURVIKIN DAKOTA TOTEM	2007	3	19	1,16 %	7	51	3	19
13	NIGHT TRAIL FULL MOON WHISPERS **	2007	3	19	1,16 %	6	42	3	19
14	BIRCHROCK'S SWAN SONG	2011	2	19	1,16 %	4	24	2	19
15	HYLKEENNIEMEN MERENNEITO	2008	3	18	1,09 %	4	30	3	18
16	WANUSKAN COME ON COVERGIRL	2014	2	17	1,03 %	2	14	3	27
17	ZADUN JEWEL KOH-I-NOOR	2014	3	17	1,03 %	0	0	3	17
18	NEATUT NIRKNARK I'MAITSIAK	2012	2	17	1,03 %	2	17	2	17
19	SILAK**	2011	4	17	1,03 %	6	30	4	17
20	BEARVVIS NUNA NANGANARTOK	2015	2	17	1,03 %	1	7	2	17

** tuontikoira

Taulukko 5. Viimeisen 10 vuoden aikana jalostukseen runsaimmin käytetyt 20 narttua (10.8.2021 KoiraNet)

Jalostuskoirien käyttömäärät

Matador- jalostusta tulee välttää. Suositus on, ettei yhden uroksen jälkeläismäärä ole yli 10% kahtena edellisenä vuonna syntyneistä pennuista tai yli 5% osuus sukupolvea kohden eli noin neljänä peräkkäisenä vuonna syntyneistä. Uroksen omistajan on osaltaan huolehdittava, ettei pentumäärä ylitä, joten ennakointi on paikallaan. Myös nartun omistajan on syytä kiinnittää huomiota rodun teholliseen populaatioon. Jalostustoimikunta seuraa myös urosten käyttömääriä ja laatii jälkeläistilastoja ja tiedottaa niistä. On suositeltavaa käyttää mahdollisimman monia eri uroksia ja narttuja, tehdä harkittuja astutusmatkoja ulkomaille ja käyttää harkiten tuontikoiria. Myös vanhempia, edelleen terveitä koiria kannattaa ottaa jalostuskäyttöön. Koira, jolla on alhainen keskinäinen sukulaisuus suhteessa koko populaatioon, on arvokas jalostuskoira. Tavoitteena on yhdistelmän sukusiitosasteen pitäminen alle 6.25%:ssa, laskettuna 5 sukupolvella.

Taulukossa 4 on nähtävillä 20 käytetyintä urosta, joista 12 uroksella jälkeläismäärä toisessa polvessa ylittää suositellun 2–3% neljän vuoden ajanjaksolla rekisteröidyistä koirista. Viiden eniten käytetyn uroksen jälkeläismäärä suhteessa neljän vuoden rekisteröidyistä pennuista on 4,4–5,8%. Tämä lukema on huolestuttavan suuri ja se kertoo koirien liiallisesta sukulaisuussuhteesta. Jos tämä suuntaus jatkuu se johtaa väijäämättä rotumme pullonkaulaan ja geneettisen monimuotoisuuden selvään laskuun.

Positiivista on, että rodussamme ei ole esiintynyt matador-uroksia. Taulukossa 4 on nähtävillä 20 käytetyintä urosta ja niiden kumulatiivinen %-osuus jää alle 30%. Tämä on mahdollisuus, jos erisukuisia uroksia jatkossa käytetään mahdollisimman laajasti.

Taulukossa 5 on nähtävillä 20 käytetyintä narttua. Nartuilla on myös nähtävissä vastaava huolestuttava tilanne kuin uroksilla toisen polven jälkeläismäärissä. 12 nartulla jälkeläismäärä toisessa polvessa ylittää suositellun. Myös jalostukseen käytetyt nartut ovat usein sukua toisilleen.

Jalostuskoirien keskinäinen sukulaisuus

Tietyn koirayksilön käyttö sukupolven aikana tai yksilön omien jälkeläisten määrä ei välttämättä kerro suoraan kyseisen yksilön vaikutusta koko populaatiossa. Uroksella tai nartulla voi olla paljon jälkeläisiä, jotka eivät ole kuitenkaan koskaan lisääntyneet. Toisaalta joillain yksilöillä voi olla vain muutama jälkeläinen, mutta ne ovat lisääntyneet tehokkaasti ja siten yksilön vaikutus koko populaatiossa on suuri. Populaation kannalta tulee huomioida yksilön kokonaisvaikutus sekä sukulaisuus muihin paljon vaikuttaviin yksilöihin. Koska useita sisarusia tai muuten lähisukulaisia on käytetty voimakkaasti, on tiettyjen sukujen vaikutus noussut liiaksi. Samalla vähemmän käytetyt suvut ovat vaarassa kadota tai jäädä vaikutukseltaan hyvin vähäisiksi.

Taulukoiden 4 ja 5 koirissa on keskinäisiä sukulaisuuksia seuraavasti:

4.narttu Salomaan Sinnikpok on puolisisar 15. urokselle Salomaan Udlayok ja täyssisar 6. urokselle Salomaan Salariyok, joka on isänä 2. narttu Zadun Kiss Of Midnight. Tämä puolestaan on emänä 17. nartulle Zadun Jewel Koh-I-Noor ja edustaa samaa emälinjaa kuin 7. narttu Zadun Made In Heaven, jonka poika 3.uros Zadun Rolling Stone on isänä 9.nartulle Zadun Caramel Chupa Chups.

14.uros Nuurvikin Winter Wampum on puoliveli 12. nartulle Nuurvikin Dakota Totem, joka on emänä 8.urokselle Nuurvikin ArcticRoyal Of Totem.

5.narttu Garcon H-D Daytona on emänä 19.urokselle First-Rate Gucci jonka isänä on 20.uros Arctic Challenge Wild Of Kenai For Finland.

6.narttu Bearvis Nana's First on emänä 20.nartulle Bearvis Nuna Nanganartok.

16.uros Pakkasukon Fear No Evil on isänä 16.nartulle Wanuskan Come On Covergirl.

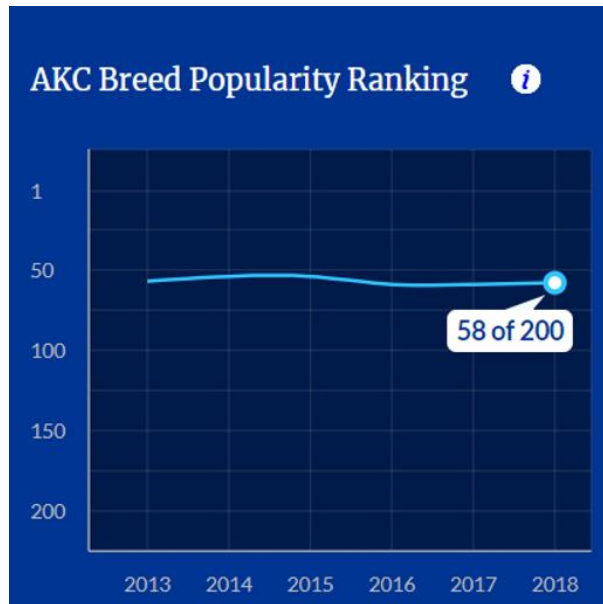
4.1.3 Rodun populaatiot muissa maissa

Rotu on suhteellisen nuori ja sukupolvia takautuvasti kantakoiriin on noin 20–30. Suomessa rotu on alkutaipaleella ja pohjautuu näihin rodun kotimaan sukulinjoihin. Määrällisesti eri sukulinjat eivät ole tästä johtuen kovinkaan laajoja ja uusia linjoja ulkomailta on saatavilla vain rajallisesti.

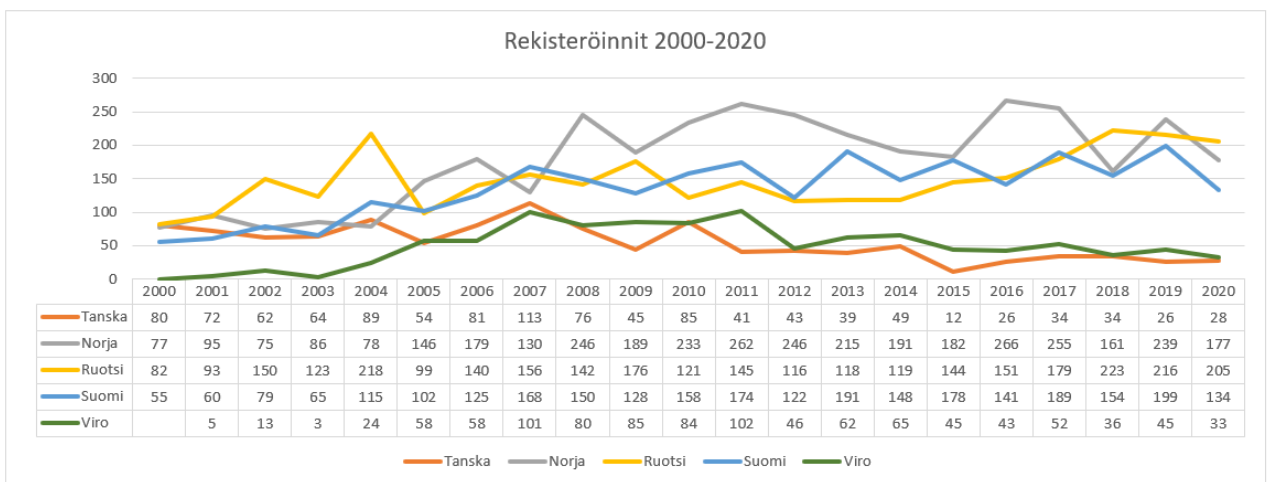
Alaskanmalamuutti on levinnyt ympäri maailman. Rodun kotimaa on USA. Tarkkojen tilastotietojen löytäminen ulkomailta on usein vaikeaa. Muista pohjoismaista tietoa kuitenkin saa kohtalaisesti.

USA

Rotu on kohtuullisen yleinen kotimaassaan USA:ssa. AKC ei luovuta varsinaisia rekisteröintimääriä, mutta rotu on mukana TOP-20 listalla suosituimpien rotujen joukossa. Rotujärjestönä toimii Alaskan Malamute Club Of America, AMCA. Rodun kotimaan linjojen tilannetta on vaikea tarkastella, koska tilastotietoja ei ole saatavilla.

Kuva 1. Malamuutin suosituimmuus rotuna USA:ssa (AKC:n nettisivut 10.8.2021)

Kuvaaja 5. Alaskanmalamuuttien rekisteröinnit Pohjoismaissa ja Virossa vuosina 2000–2020 (Koiranet, Avelsdata, DogWeb, Hundeweb, EKL tõuregister)

Ruotsi

Ruotsissa rekisteröintimäärät ovat olleet tasaisessa nousussa, vuonna 2018 ylittyi 200 koiran vuosittainen rekisteröintimäärä. Viimeisen 10 vuoden aikana Ruotsiin on tuotu koiria myös ulkomailta 5–20 koiran

vuosivauhtia. Rodun sukusiitosaste on selkeästi pienentynyt: vuonna 2011 se oli 2,9 %, 2016 3 %, mutta vuonna 2020 se oli 0,5 % viidellä sukupolvella laskettuna. Tämä on alhaisin luku viimeisen 10 vuoden aikana. Ruotsista on tuotu suhteellisen paljon koiria Suomeen, ja tämä on huomioitava rodun tilaa tarkastellessa sekä nyt, että tulevaisuudessa.

Norja

Norjassa rekisteröintimäärät ovat olleet suurempia verraten Suomeen ja Ruotsiin, siellä 200 koiran rekisteröinnin raja on ylittynyt paljon useammin. Norjan omien tietojen mukaan rodun sukusiitosaste vuosina 2010–2019 on ollut 2,581 %. Norjan sukusiitosasteessa on huomattavaa vaihtelua: vuosina 2007–2019 syntyneistä 450 pentueesta 38 pentueessa sukusiitosprosentti on ollut yli 6,25 % ja neljällä pentueella yli 12,5 % (vrt. Suomen Alaskanmalamuuttiyhdistyksen suositus 6,25 %). Toisaalta samalla tarkastelujaksolla Norjassa oli 121 pentuetta, jonka sukusiitosprosentti on ollut nolla.

NKK suosittaa, että koirien jälkeläismäärä ei saisi olla enempää kuin 5 % rotupopulaatioon rekisteröityjen koirien määrästä 5-vuoden ajalla. Tämä koskee sekä narttuja, että uroksia. Vuosina 2015–2019 syntyneiden pentujen määrä oli 1072 pentua. 5 % tästä tarkoittaa, että uroksella / nartulla saa olla enintään 53,6 jälkeläistä. Tämä suositeltu jälkeläismäärä ei ole ylittynyt Norjassa alaskanmalamuutilla vuosina 2012–2019.

Tanska ja Viro

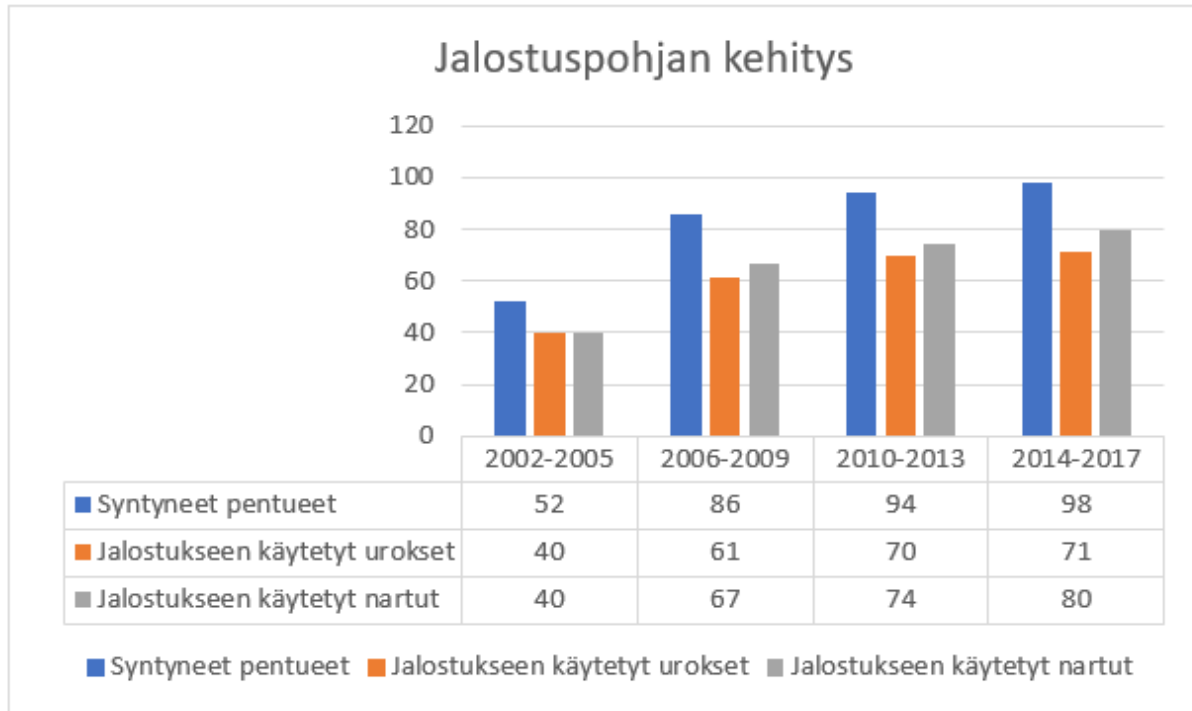
Sekä Tanskassa että Virossa malamuuttien rekisteröimismäärät ovat olleet laskussa viimeisen kymmenen vuoden ajalla. Tanskan merkitys Suomen populaatioon on vähäinen, Virossa koiria on tuotu Suomeen jonkin verran.

Muut maat

Ruotsin ja Viron lisäksi koirien tuonti on kasvanut myös Puolasta ja Venäjältä. Näistä maista ei ole käytettävissä tilastoja. Taustoiltaan nämä koirat ovat osin tuttuja USA:n sukulinjoja ja osin sellaisia, joista ei ole taustatietoja.

4.1.4 Yhteenveto populaation rakenteesta ja jalostuspohjasta

Rodun jalostuspohjan laajuus

Kuvaaja 6. Rodun jalostuspohjan kehitys (9.10.2021 KoiraNet)

Jalostukseen käytettyjen koirien määrä on ollut nousussa ja tasaantunut viime vuosina. Viimeisen neljän vuoden aikana on nähtävissä, että syntyneiden pentueiden määrät ovat säilyneet tasaisina.

Pentueiden koossa on ollut jonkin verran vaihtelua, mutta pitkäaikainen keskimääräinen pentuekoko alaskanmalamuuteilla on 6,2.

Tärkeimmät jalostuspohjaa kaventavat tekijät

Yksittäisten koirien osuus populaatiosta ei saisi nousta liian suureksi. Liikakäytöksi katsotaan yli 10 % osuudet kahtena edellisenä vuonna syntyneistä pennuista tai yli 5 % osuudet sukupolvea kohden.

Alaskanmalamuutilla ensimmäisen sukupolven aikana ei ole tällä hetkellä nähtävissä liikakäyttöä, mutta toisessa polvessa suositeltava 2–3 % jälkeläismäärä ylittyy usealla uroksella ja nartulla. Tällä on merkittävä vaikutus jalostuspohjan laajuuteen. Lisäksi on hyvä seurata erityisesti nuorten urosten jalostuskäyttöä useampaan pentueeseen lyhyellä ajanjaksolla.

Lisäksi on tärkeää pitää silmällä vähemmän käytettyjä sukuja: ne ovat vaarassa kadota tai jäädä vaikutukseltaan hyvin vähäisiksi.

Jalostuspohja kaventuu myös, jos kahta sukulinjaa yhdistetään liiksi keskenään. Tämä on ollut havaittavissa pidemmällä aikavälillä. Asiaan tulee kiinnittää huomiota jalostusvalinnoissa.

4.2 Luonne ja käyttäytyminen sekä käyttöominaisuudet

4.2.1 Rotumääritelmän maininnat luonteesta ja käyttäytymisestä sekä rodun käyttötarkoituksesta

YLEISVAIKUTELMA: *Alaskanmalamuutti, eräs vanhimmista arktisista rekikoiraroduista, on voimakas ja vahvarakenteinen koira, jolla on syvä rintakehä ja vahva, voimakaslihaksinen runko. Malamuutti antaa vaikutelman suuresta aktiivisuudesta ja ylvästä ryhdistä. Malamuutti ei ole tarkoitettu kilpailemaan rekikoirien nopeuskilpailuissa, vaan se on rakenteeltaan voimakas ja kestävä. Kaikki tätä tarkoitusta haittaavat piirteet, myös luonteessa, ovat hyvin vakavia virheitä.*

KÄYTTÄYTYMINEN/LUONNE: *Alaskanmalamuutti on lempeä ja ystävällinen, ei ”yhden miehen” koira. Se on uskollinen ja kiintynyt seuralainen, yllytettäessä leikkisä, mutta aikuistuttuaan yleensä vaikuttavan arvokas.*

TÄRKEÄ YHTEENVETO: *Alaskanmalamuutteja arvosteltaessa niiden tehtävä arktisena raskaiden kuormien vetokoirana tulee asettaa etusijalle. Virheen asteen tulee riippua siitä, missä määrin koira poikkeaa ihanne malamuutista ja siitä, kuinka paljon kyseinen virhe vaikuttaa koiran työskentelykykyyn. Malamuutin raajojen tulee olla epätavallisen vahvat ja niissä on valtava työntövoima. Kaikkia epäterveitä piirteitä raajoissa ja kädissä, etu- tai takaosassa, seistessä tai liikkeessä, tulee pitää vakavina virheinä, joita ovat myös: litteät kädet, pihtikintuisuus, heikot välikämmenet, suorat lavat, kulmausten puute, jäykät liikkeet (tai liikunta, joka ei ole tasapainoista, voimakasta ja vakaata), pitkärunkoisuus, matalaraajaisuus, kömpelyys, luuston keveys tai virheelliset mittasuhteet.*

Hylkäävinä virheinä pidetään vihaisuutta tai liiallista arkuutta. Samoin selvästi epänormaali rakenne tai käyttäytyminen on hylkäävä virhe. Jalostukseen tulee käyttää vain toiminnallisesti ja kliinisesti terveitä, rakenteeltaan rodunomaisia koiria. Arkoja tai aggressiivisia koiria ei tule käyttää jalostukseen.

Alaskanmalamuutin rotumääritelmä ja sen tulkinta löytyy liitteestä 1.

4.2.2 Jakautuminen näyttely- / käyttö- / tms. -linjoihin

Suomessa ei esiinny linjajakoa käyttö- ja näyttelykoirien välillä, joten useat hyviä käyttötuloksia omaavat koirat ovat myös Suomen muotovalioita.

4.2.3 PEVISA-ohjelmaan sisällytetty luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testaus ja/tai kuvaus

Alaskanmalamuuteilla ei ole PEVISA-ohjelmaan sisällytettyä luonteen ja käyttäytymisen ja/tai käyttöominaisuuksien testausta ja/tai kuvausta.

4.2.4 Luonne ja käyttäytyminen päivittäistilanteissa

Alaskanmalamuutit ovat vahvoja niin fyysiseltä rakenteeltaan kuin myös luonteellisesti. Alaskanmalamuutti on itsenäinen ja toimii pitkälle vaistojensa varassa. Sen luonne on tulos historiasta, alussakin aiemmin mainitusta kahdesta eri päälinjasta, jotka aikojen saatossa ovat sulautuneet yhteen. Kotzebue tyyppin koirat olivat helppoja käsitellä eivätkä erityisen aggressiivisia ja M'Loot koirat, jotka olivat usein aggressiivisia muita koiria kohtaan, aina taisteluvalmiita ja toisinaan vaikeita käsitellä. Linjojen luonne-erot johtuivat siitä, että koirat elivät eri puolilla Alaskaa ja inuiitit käyttivät koiriaan näillä alueilla eri tehtävissä. Myös nykyisin eripuolilla maailmaa eri linjoissa esiintyy luonteissa eroavaisuuksia, joten osassa koiria on nähtävissä selkeää pehmeyttä, kun taas osa ovat selkeästi kovempia luonteeltaan.

Malamuutti on ihmisille ystävällinen ja suhtautuu avoimesti myös vieraisiin. Varsinaisesti vahtikoiraksi siitä ei ole, mutta sen luontainen uteliaisuus saa sen seuraamaan tarkkaavaisesti ympäristöään ja vahvan laumavaistonsa ohjaamana se varoittaa lähestyvistä uhkatekijöistä. Jo malamuuettien esi-isien omistajat arvostivat tätä ominaisuutta jääkarhujen ja muiden tunkeilijoiden jakaessa heidän kanssaan samoja metsästysalueita. Eskimoiden liikkuva elämäntapa muovasi heidän koiriansakin suhtautumaan tietyn maa-alueen puolustamiseen vaisusti, vain ruoka ja sen hetkinen oma paikka olivat tärkeitä. Nykypäivänäkkin malamuuutin kiinnostus häiriötekijöihin sammuu nopeasti sen todettua tulijat tutuiksi tai vaarattomiksi.

Jalostustoimikunta on syksyllä 2017 tehnyt omistajille luonnekyselyn liittyen luonteeseen ja käyttäytymiseen päivittäistilanteessa. Vastauksia saatiin 232 kpl, joista yhteenvetoa seuraavissa kappaleissa. Tulokset taulukkomuodossa löytyvät liitteestä 2.

Suhtautuminen ihmisiin (perheenjäseniin, lapsiin, vieraisiin) kotona ja vieraassa ympäristössä

Pääsääntöisesti malamuuutit ovat ystävällisiä tai innokkaita ihmisiä kohtaan, riippumatta paikasta. Osa malamuuuteista ovat kuitenkin välinpitämättömiä vieraita kohtaan ja vajaa 10 % ovat varautuneita, väistää tai ovat arvaamattomia.

Hoitotoimenpiteet, kuten turkin hoito, kynsien leikkuu, lääkitseminen ym. Onnistuu suurimmaksi osin hyvin, mutta n. 30 % vastaajista kokee, että koira vastustelee ja pyrkii välttämään tilanteen.

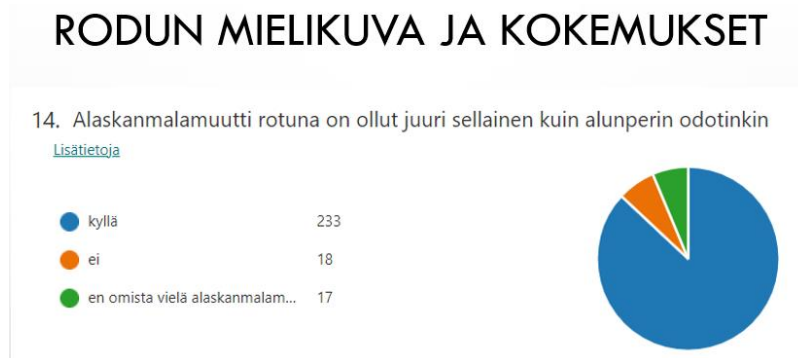
Yleisesti ottaen malamuuutit ovat omistajaansa kohtaan ystävällisiä ja tottelevaisia. Kuitenkin yli puolet luonnekyselyyn vastanneista, kokivat että koira on haastava, juuri sen vuoksi, että se kokeilee rajojaan usein tai kyseenalaistaa annettuja käskyjä. Tämä ilmenee yleensä tottelemattomuutena, koira ei noudata annettuja käskyjä tai noudattaa niitä hitaasti. Osa myös murisee omistajilleen näissä tilanteissa. 14,3 % on joko purrut tai yrittänyt purra ihmistä.

Suhtautuminen toisiin koiriin (oman lauman ja vieraat)

Rodussa esiintyy jossain määrin aggressiivisuutta toisia, varsinkin samaa sukupuolta olevia koiria kohtaan. Tästä syystä se ei välttämättä ole toimiva koirapuistokoira. Nuorena malamuuutti voi tulla hyvinkin toimeen muiden kanssa, mutta aika usein aikuistuttuaan se ei enää siedä, varsinkaan samaa sukupuolta olevaa vierasta koiraa.

Nartuilla tätä esiintyy enemmän kuin uroksilla. Omassa laumassa koirat kuitenkin yleensä toimivat ja sietävät toisensa, kunhan molemmilla on oma tila.

Ruoka voi aiheuttaa malamuuteissa suuriakin tunteita, koska malamuutit suhtautuvat kaikenlaiseen syötävään usein hyvin voimakkaasti. Malamuutit voivat vahtia ruokaansa hyvinkin kiihkeästi tehden selväksi muille, etteivät suvaitse heitä minkään syötäväksi katsomansa lähellä. Ruokintatilanteissa tämä voi aiheuttaa hankaluuksia jos koirat asuvat sisällä talossa ja joutuvat syömään hyvin pienissäkin tiloissa, ihmisten ja muiden eläimien keskellä. Tämä tulee ottaa myös huomioon koiraa palkittaessa kuin myös luiden ja muiden koirille tarkoitettujen herkkujen syöntitilanteissa.

Kuvaaja 7. Rodun mielikuva (alaskanmalamuuttiiyhdistyksen rotukysely 2021)

2021 kesällä tehdyssä rotukyselyssä kartoitimme malamuutin omistajien tai rodusta kiinnostuneiden mielikuvaa rodusta. Yleisesti omistajat totesivat koiriensa vastanneen hyvin sitä odotusarvoa mikä koirista oli ollut, yllätyksenä joillekin vastaajista oli tullut mm. laumavaistot, pehmeys, aggressiivisuus muita lauman jäseniä jopa ihmisiä kohtaan. Paras piirre rodussa oli ylivoimaisesti alkukantaisuus, ikävintä aggressiivisuus muita koiria/ eläimiä kohtaan ja kohdassa ”joku muu” esiin tuli erityisesti saalistusvietti. Kyselyn tuloksista tarkemmin liitteessä 3.

Koulutettavuus

Malamuutti on uskollinen ja yleensä kiintynyt omistajaansa, mutta sillä ei ole suurta miellyttämisenhalua ihmistä kohtaan. Koska rodulla ei ole juurikaan taistelutahtoa, on leikin varjolla kouluttaminen haastavaa. Vuonna 2017 tehdyn luonnekyselyn perusteella 82,8 % vastaajista kokee, että koulutus on yleensä helppoa ja koira oppii nopeasti. 17,2 % toteaa rodun olevan itsepäinen, heikosti motivoitava joka vaikeuttaa koulutusta. Omistajat kokevat, että koira osaa ja oppii asiat kyllä helposti. Haasteena pidetään juurikin miellyttämisenhalun puutetta jolloin koira käyttää oppimaansa silloin kuin sille itselle sopii tai palkkio on sille riittävän houkutteleva.

Rotu vaatii selkeät rajat ja johdonmukaisen koulutuksen. Omistajalla on myös syytä olla roppakaupalla huumorintajua ja kekseliäisyyttä.

Yhteenveto vuoden 2017 luonnekyselystä

Yli 80 % kyselyyn vastannaeista ovat tyytyväisiä malamuuttiensa luonteeseen. Luonteenpiirteet mihin toivotaan parantamisen varaa ovat arvaamattomuus ihmiselle, aggressiivisuus toisille koirille, avoimempi ja ei niin rajojaan testaileva.

Noin puolet omistajista ei osannut kertoa ovatko luonteet muuttuneet paremmiksi vai huonommiksi kyselyä edeltäneen 10 vuoden aikana. Osasy tähän voisi olla, etteivät omistajat ole olleet rodun piirissä riittävän kauan, jotta olisivat voineet arvioida tilannetta.

Luonnetesti ja MH-luonnekuvaus

Vuonna 2019 jalostustoimikunta laati ihanneprofiilin luonnetestin osalta rodulle (Liite 4).

Perinteisen luonnetestin soveltuvuudesta rodun luonteen arviointiin ei pidetä täysin luotettavana kaikilta osin, koska se on suunnattu palveluskoirille, mitä alaskanmalamuutti ei ole. Vuosina 2010-2019 luonnetestattuja alaskanmalamuutteja on ollut 46 kpl. Kuvaajassa 8 on eritelty prosenttiosuudet kustakin eri osiosta ja siitä miten testatut alaskanmalamuutit osuvat profiiliin. Huomion herätti toimintakyky, jossa ei toivottuun (–2 pieni 39,13% ja –3 riittämätön 2,17%) ylsi yhteensä 41,3 % testatuista koirista. Toisaalta, suuri osa alaskanmalamuuteista ovat laumakoiria ja elävät laumassa, joten yksin toimiminen voi olla niille vierasta, mikä voi osittain selittää tämän. Lisäksi alaskanmalamuutilla ei ole vartiointiviettä lainkaan, joten sille ei ole luontaista puolustaa itseään tai ohjaajaa uhkaa kohtaan.

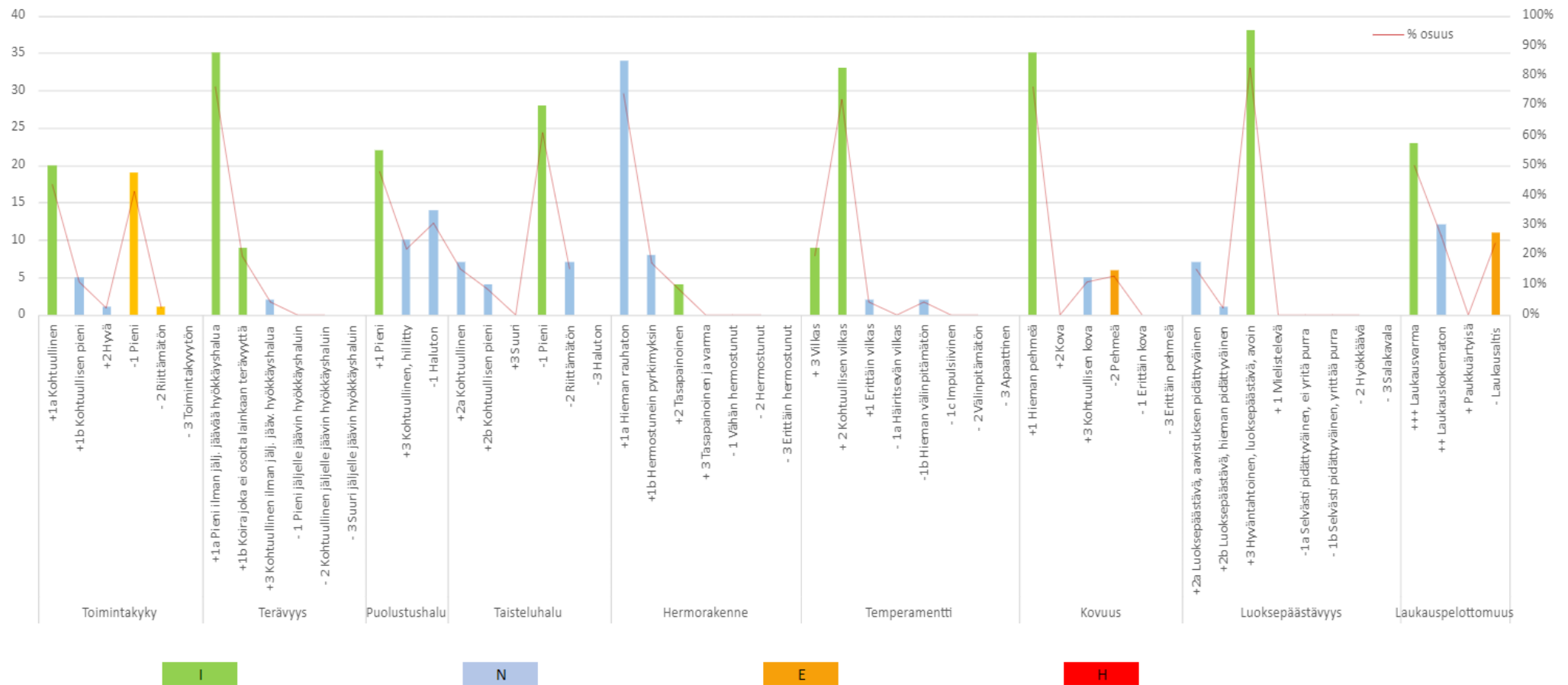
Myös kovuudessa oli ei toivotussa, (–2 pehmeä) 12,5 % testatuista koirista. Rekikoiralle on ominaista olla hieman pehmeä, eli muistaa vaaranpaikat ja välttää niitä. Arktisissa olosuhteissa tästä ominaisuudesta voi olla henkiinjäämisen kannalta hyötyä. Liian pehmeät koirat tulee jättää jalostuksesta pois. Laukauspelottomuudessa ei toivottuun ylsi 23,91 % koirista arvosanalla laukausaltis. Yksikään koira ei ollut paukkuräpöissä tai laukausarka. Koska emme tiedä millä tavalla koirat ovat reagoineet luonnetestissä laukauksiin, siitä on vaikea tehdä analyysia. Luonnekyselyissä ei ole tullut erityisemmin ilmi seikkaa mikä tukisi tuota prosenttia ja omistajat eivät ole kertoneet koiriensa olevan erityisen ääniherkkiä tai arkoja.

Rodun tilanne vaikuttaa hyvältä profiiliin nähden. Testatuista koirista 91,87 % olivat ihanteen tai neutraalin sisällä ja vain 8,13 % ei toivotuissa ominaisuuksissa. Hylättyjä ei ollut yhtään.

Vuosina 2010–2019 luonnetestatuista koirista on 23 kpl ollut narttuja, näistä 11 nartulla on pentue tai useampi. Kaiken kaikkiaan jalostukseen käytettyjä narttuja on ollut 170 kpl. 6,47 % jalostukseen käytetyistä nartuista on suorittanut luonnetestin, osa näistä on suorittanut sen pentueen jälkeen. Tästä voi vetää johtopäätöksen, että kasvattajat eivät koe luonnetestin olevan jalostuskriteeri.

Jokaisen rodunharrastajan ja kasvattajan tulisi pyrkiä säilyttämään ulkomuodon lisäksi sen alkuperäiset luonteen ominaisuudet. Vaikka koiran käyttötarkoitukset ovat muuttuneet, on alkuperäinen luonne myös rotutyypillinen ja sitä tulisi vaalia samoin kuin ulkomuotoakin.

Luonnetestatut alaskanmalamuutit vuosina 2010-2019, yhteensä 46 kpl

Kuvaaja 8. Luonnetestatut alaskanmalamuutit vuosina 2010–2019 (Koiranet 13.2.2022)

MH-luonnekuvauksien suorittaneita koiria on rodussa ainoastaan 1 kpl, joka suoritettu 2021. Ihanneprofiilia ei MH-luonnekuvauksesta ole.

2019 laadittiin ihanneprofiili (liite 5) käyttäytymisen jalostustarkastusta varten. Tämän on suorittanut 2 koiraa. Yhdistys pyrkii järjestämään käyttäytymisen jalostustarkastuksia kerran vuodessa.

Näyttelyt ja luonne

Alaskanmalamuuttiyhdistys kokoaa vuosittain Vuosikirjan, johon kirjataan kaikkien alaskanmalamuuttien näyttelyarvostelut vuosittain. Vuosikirjat julkaistaan yhdistyksen kotisivuilla ja ne osaltaan palvelevat rodun jalostusta myös luonteen osalta. Koska näyttelyt ovat kävijämäärältään ylivoimaisesti yleisin harrastusmuoto alaskanmalamuuteilla, ALMA ry:n jalostustoimikunta on tarkastellut rodun näyttelyarvostelujen huomioita luonteista vuodesta 2017 lähtien. Kaikista rodulle epätyypilliseen käytökseen liittyvistä arvioinneista ("väistää"/"vihainen"), maininnoista sanallisissa arvosteluissa sekä palkintosijaan alentavista tai vaikuttavista (EVA/HYL) arvosteluista pidetään kirjaa.

	2017	2018	2019	2020
Näyttelyt	108	104	105	28
Käynnit	1075	1031	996	270
Yksilöt	317	340	292	167
Urokset	150	160	143	78
Nartut	167	180	149	89
Aggressiivinen/varautunut/pidättyväinen /hermostunut käsiteltäessä	12	16	11	3
Yksilöt	12	15	10	3
Prosenttia koko vuonna näytt. käynneistä yksilöistä	3,80 %	4,40 %	3,40 %	1,80 %
EVA	3	2	2	1
HYL	1	1	2	0
Väistää	6	4	4	0
Vihainen	0	1	0	0
Aggressiivinen muille koirille	2	3	0	1
Yksilöt	2	3	0	1
HYL	1	1	0	0
Epävarma/ujo/pelokas/tarvitsee harjoitusta/totuttelua	15	9	27	3
Yksilöt	13	8	20	3
Prosenttia koko vuonna näytt. käynneistä yksilöistä	4,10 %	2,40 %	6,80 %	1,10 %

Taulukko 6. Alaskanmalamuuttien näyttelyarvosteluiden huomioidut vuosina 2017–2020. (Lähde vuosikirjat 2017–2020)

Taulukossa 7 on tilastoa vuosien 2017–2020 näyttelyarvosteluiden huomioista koskien rodun edustajien käyttäytymistä.

2020 koronavuosi oli tynkä näyttelyiden osalta, joten siitä ei ole täysin muihin vuosiin verrattavissa olevaa tietoa. Sähköisten arvosteluiden yleistyessä käyttäytymisen arvostelut eivät ole tiedossa. Tästä Alaskanmalamuuttijhdistys on laittanut palautetta Kennelliittoon ja Showlinkille. Lisäksi joistain yksittäisistä näyttelyistä käyttäytymisen arvostelut ovat jääneet uupumaan.

Taulukossa on jaettu alaskanmalamuutille ei toivottava käytös kolmeen osaan:

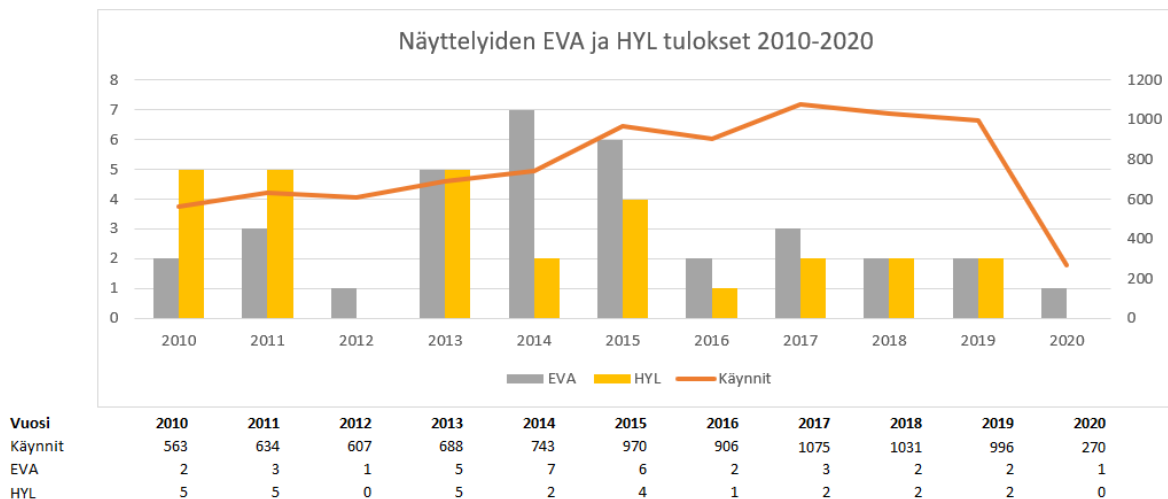
1. ”Aggressiivinen/varautunut/pidättyväinen/hermostunut käsiteltäessä”
2. ”Aggressiivinen toisia koiria kohtaan” ja
3. ”Epävarma/ujopelokas/tarvitsee harjoitusta/totuttelua”

Joillain koirilla on useampi kuin yksi maininta, joten yksilöt on laskettu erikseen ja suhteutettu prosentuaalisesti kunkin vuoden aikana näyttelyissä käyneiden yksilöiden määriin.

Ensimmäiseen kategoriaan on laskettu mukaan kaikki koirat, joiden käyttäytyminen on tuomarinnan sanallisen arvion mukaan aggressiivista, varautuneista, pidättyväistä tai hermostunutta ja lisäksi kaikki, jotka ovat saaneet maininnan käyttäytymisen arvioinnissa ”väistää” tai palkinnon ”hylätty”/”ei voida arvostella”, koska koiran käyttäytymisen takia tuomari ei ole voinut tutkia koiraa kaikilta osin.

”Epävarma/ujopelokas/tarvitsee harjoitusta/totuttelua” -maininnan saaneita myös seurataan, koska valitettavasti kuitenkin joillakin yksilöillä tämä on johtanut siihen, että myöhemmin kyseisillä yksilöillä on mainintaa em. vakavammasta käytöksestä. Osa koirista on saattanut jännittää ensimmäistä näyttelyä ja ujoilla tai säikähtää yksittäistä asiaa, mutta seuraavissa näyttelyissä ei ole mitään mainintaa ei toivottavasta käytöksestä.

”Toisille koirille aggressiivinen” -mainintaa ei ole tullut monellekaan koiralle tarkasteluajankohtana. Tässä suhteessa tuomareiden linjassa on eroavaisuuksia. Monet koirat ovat yksin luokissaan ja aggressiivinen käytös toisia koiria kohtaan tulee ilmi vasta paras uros- tai paras narttu -kehässä, jolloin monella tuomarilla on korkea kynnyks poistaa koira kehästä ja mitätöidä sen jo saavutetut tulokset. Tähän tulee jatkossa kiinnittää huomiota.

Kuvaaja 9. Alaskanmalamuuttien näyttelyissä saadut EVA ja HYL tulokset 2010–2020 (lähde vuosikirjat 2010–2020)

Näyttelyiden lisäksi alaskanmalamuutit osallistuvat Kennelliiton alaisiin rekikoirien kilpailu- ja käyttökokeisiin sekä kuormanvetokokeisiin. Rekikoirien koesäännösten mukaan ylituomarilla on oikeus sulkea koira pois kilpailusta tai käyttökokeesta, mikäli koira kilpailun tai käyttökokeen aikana käyttäytyy aggressiivisesti ihmistä tai koiraa kohtaan. Koiran vihaisesta käyttäytymisestä tehdään ilmoitus Kennelliitolle noudattaen kulloinkin voimassa olevaa Kennelliiton ohjetta koiran käyttäytymisestä kokeissa tehtävistä ilmoituksista, niiden käsittelystä ja seuraamuksista. Alaskanmalamuuttien koetuloksia ei ole hylätty käytöksen takia.

2017	2018	2019	2020
0	0	2	0

Taulukko 8. Koiran vihaisesta käyttäytymisestä tehdyt ilmoitukset kennelliittoon vuosina 2017–2020 (Kennelliitto 27.10.2021)

4.2.5 Käyttö- ja koeominaisuudet

Alaskanmalamuutti on alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan aktiivinen vetokoira, joten sillä on kohtalaisen suuri liikunnan tarve ja se tarvitsee liikuntaa ja aktiviteetteja joka päivä. Onkin tärkeää, että rodun harrastaja rohkaistaan antamaan koiralleen rodunomaista liikuntaa sen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin takaamiseksi. Erilaisten rekikoirakokeiden ja koirajuoksu-, kärry- ja valjakkokilpailujen määrän jatkuvasti lisääntyessä ihmisillä on entistä paremmat mahdollisuudet testata koiriensa työskentelyominaisuuksia tositilanteissa.

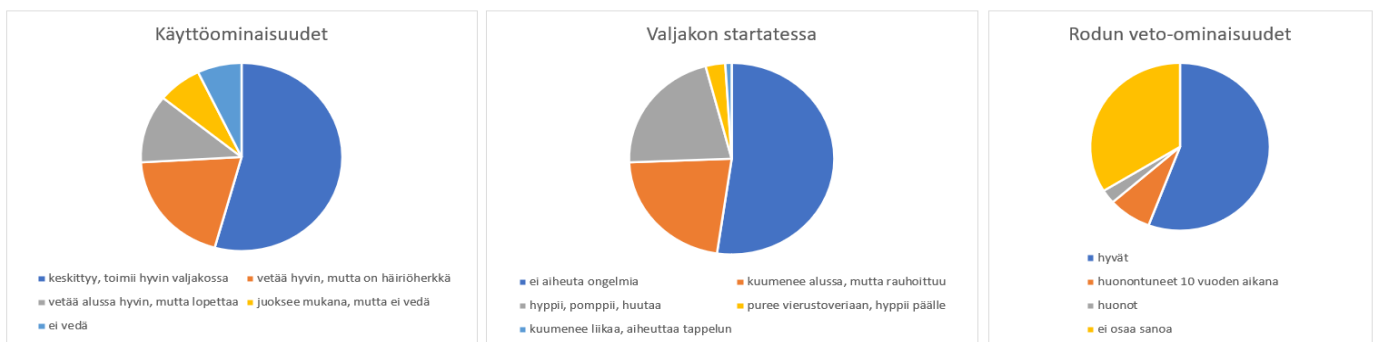
Suomessa malamuuttien käyttöominaisuuksia alettiin testaamaan enemmälti 2000-luvun alkupuolella. Sitä ennen vain yksittäisiä koiria oli osallistunut REK-kokeisiin ja virallisiin kuormanvetokokeisiin. 2000-luvun alussa ei juurikaan Suomessa nähty isoja malamuutti valjakoita, vaan valjakot olivat pääosin 2–3 koiran valjakoita. Sääntöuudistus vuonna 2011 muutti kuitenkin tilanteen siihen, ettei kahdella koiralla voinut enää ajaa virallisissa REK-kokeissa. Tämä johti siihen, että kaikkien kuskien oli pakko nostaa koiriensa lukumäärää valjakossa osallistuakseen virallisiin kokeisiin. Ruotsissa oli jo vuosia ollut käytössä jäykistetty päáliina, ja monet ottivat sen käyttöön Suomessakin hallitakseen paremmin koiria. Jäykkä päáliina kiellettiin sääntöuudistuksella virallisissa kisoissa syksyllä 2014. Sen jälkeen on koirien luonteiden ja keskinäisen käyttäytymisen täytynyt sopeutua sujuvaan

valjakkotyöskentelyyn entistä paremmin. Vuoden 2020 alusta REK-koesääntöihin palasi 2-koiran luokka muille arktisille roduille paitsi siperianhuskyille.

Nykyisin valjakkokilpailuissa Suomessa suurin osa malamuteilla ajavista kilpailee 2- tai 4-koiran luokassa, mutta myös 6–8 koiran luokissa on viime vuosina osallistunut useampia malamuttivaljakoita. Malamuttien luonteesiin työskentelyominaisuuksien ohella on siis kiinnitetty huomiota ja siten aktiivinen kilpaileminen on mahdollista jopa isommillakin valjakoilla.

Alaskanmalamuuttien kuormanvetokoe on rodun oma koemuoto. Samankaltaista koetta ei ole millään muulla rodulla. Siinä mitataan koiran kykyä työskennellä yksin, periksiantamattomuutta saada raskas kuorma liikkeelle ja pitää se liikkeessä 10 metrin matka tietyn aikarajan sisällä. Kaikilla koirilla ei riitä itsevarmuus suorittaa koetta. Tässä koemuodossa koiran pehmeys ja itsevarmuuden puute näkyy selvästi koetilanteessa eikä hyväksytyä koetulosta aina saada.

Syksyllä 2017 toteutetussa luonnekyselyssä kysyttiin myös käyttöominaisuuksista. Vastanneista reilusti yli puolet kertoo ovat tyytyväisiä koiriensa käyttöominaisuuksiin, ja vastaava osuus koirista toimii varsin moitteetta myös lähtötilanteessa. Lisäksi suuri osa vastanneista kokivat, että rodun veto-ominaisuudet ovat yleisesti hyvät. Alla tarkemmin kyselyn tuloksista.

Kuvaaja 10. Luonnekyselyn vastauksia käyttöominaisuuksista (Luonnekysely 2017)

Vertailu rodun kotimaahan ja muihin tärkeisiin maihin

Rodun kotimaasta on tilastoja tarjolla kahdesta eri lähteestä. AKC (American Kennel Club) kerää vuosittain kattavan paketin eri koemuotojen tittleistä, sen tulokset löytyvät liitteestä 6.

Lisäksi AMCA (Alaskan Malamute Club of America) on kehittänyt omat rotukohtaiset käyttökoetittelit, joita varten koiran tulee suorittaa tietyillä kriteereillä olevat matkat tai suoritukset. Seuraavassa taulukossa on AMCA:n myöntämät työskentelytittelit ja niiden kappalemäärät vuosina 2004–2016. Näihin lukuihin ei valitettavasti ole juuri tällä hetkellä saatavilla päivityksiä vuoden 2016 jälkeen.

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
WLD	2	4	3	5	1	3	2	4	6	5	6	2	2
WLDA	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2	1	0	1
WLDX	1	0	0	0	0	1	3	0	0	2	0	2	0
WTD	19	18	14	43	20	72	66	53	43	41	37	46	51
WTDA	0	0	0	0	12	5	13	0	3	21	15	9	18
WTDX	0	0	0	0	8	29	28	0	0	10	3	46	2
WPD	11	5	11	14	22	30	28	28	19	48	48	29	21
WPDA	0	0	0	0	0	1	5	3	5	1	8	6	5
WPDX	0	4	0	0	8	3	0	3	1	2	5	3	5
WWPD	19	7	16	10	21	35	28	30	27	41	34	20	21
WWPDA	0	0	0	0	0	3	8	5	9	10	14	9	8
WWPDX	5	3	8	4	3	4	15	11	10	7	17	11	6

Taulukko 8. AMCA:n myöntämät eri työskentelytittelit ja niiden määrät vuosina 2004–2016

WLD= Working Lead Dog	WPD= Working Pack Dog
WLDA= Working Lead Dog Advanced	WPDA= Working Pack Dog Advanced
WLDX= Working Lead Dog Excellent	WPDX= Working Pack Dog Excellent
WTD= Working Team Dog	WWPD= Working Weight Pull Dog
WTDA= Working Team Dog Advanced	WWPDA= Working Weight Pull Dog Advanced
WTDX= Working Team Dog Excellent	WWPDX= Working Weight Pull Dog Excellent

Näiden lisäksi koiralle on mahdollista anoa Working Dog Register Of Merit (ROM) -titteliä, jos koira täyttää siihen tarvittavat meriitit.

Työskentelytitteleitä on mahdollista anoa, jos koiran omistaja on AMCA:n jäsen. Näitä titteleitä on anottu myös USA:n ulkopuolelle. Tulokset eivät ole suoraan verrannolliset kotimaamme työskentelytuloksiin verraten, koska koirien titteleiden anomisen mahdollistavat säännöt ovat erilaiset. Yleisesti voidaan todeta, että rodun kotimaan työskentelytitteleissä on paljon samankaltaisuuksia Suomen käyttökokeisiin, suurin ero valjakkotyöskentelyssä lienee se, että AMCA:n koemuodoissa valjakon nopeudella ei ole sellaista painoarvoa kuin Pohjoismaissa.

Muissa maissa alaskanmalamuutit kilpailevat kuormanvedossa, rekikoirakisoissa sekä sulanmaan lajeissa. Joissakin maissa valjakkokilpailuissa on pelkästään lyhyitä sprint-matkoja, mutta useissa maissa on mahdollista osallistua myös pidemmille matkoille. Näistä esimerkkinä Ruotsin arktisille roduille kehitetty Polarhund Champion titteli, jonka vaatimuksiin kuuluvat sekä lyhyet että pitkä matkat. Suurimpana erona Suomen vastaaviin koemuotoihin on, että niihin kuuluu rotukohtainen vaatimus vedettävästä kuormasta.

Yleisesti voidaan todeta, että alaskanmalamuutti on omimmillaan vetoharrastuksissa, mutta sen rinnalle on kehittyvässä niin meillä kuin maailmalla muita harrastuslajeja, johon malamuutti rotuna taipuu vaihtelevasti yksilöstä riippuen. Tämän osoittaa myös rodun kotimaan eli AKC:n tilastot liitteessä 6.

Alaskanmalamuuttien Kuormanvetokoe, KVK

SKL valtuusto hyväksyi ensimmäiset alaskanmalamuuttien kuormanvetokoesäännöt vuonna 1990. Kokeessa koiran tulee vetää takakäskystä tarkoitukseen soveltuvaa rekeä 10 metrin matkan tasaisella pohjalla 3 minuutin kuluessa. Hyväksytyyn tulokseen vaaditaan, että koira vetää 5 kertaa oman painonsa verran kuormaa.

Vuoden 2019 alusta astuivat voimaan uudet säännöt (liite 7), joissa arvosanoihin tarvittiin seuraavat kertoimet:

Kiitettävä	KVK1	kerroin ≥ 15
Hyvä	KVK2	9 \leq kerroin < 15
Hyväksytty	KVK3	5 \leq kerroin < 9
Hylätty	KVK0	kerroin < 5
Ei tulosta	KVK-	ei tulosta

Taulukko 9. 2019 kuormanvetokokeen arvosanat

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ennen vuotta 2019 KVK1 tulokseen riittänyt 5 painokerroin, riittää uusilla säännöillä enää KVK3 tulokseen. Koevaatimukset nousivat siis huomattavasti, muutoksen taustalla oli kuitenkin vuosien valmistelu ja seurantatyö. Käytäntö on viimeisen kahden vuoden aikana osoittanut, että kertoimien raja-arvot ovat kohdallaan.

Samaan aikaa astui voimaan myös mahdollisuus tavoitella Alaskanmalamuuttien Kuormanvetovalion arvoa (KVVA), jonka rotukohtaiset koepalkintovaatimukset ovat seuraavat:

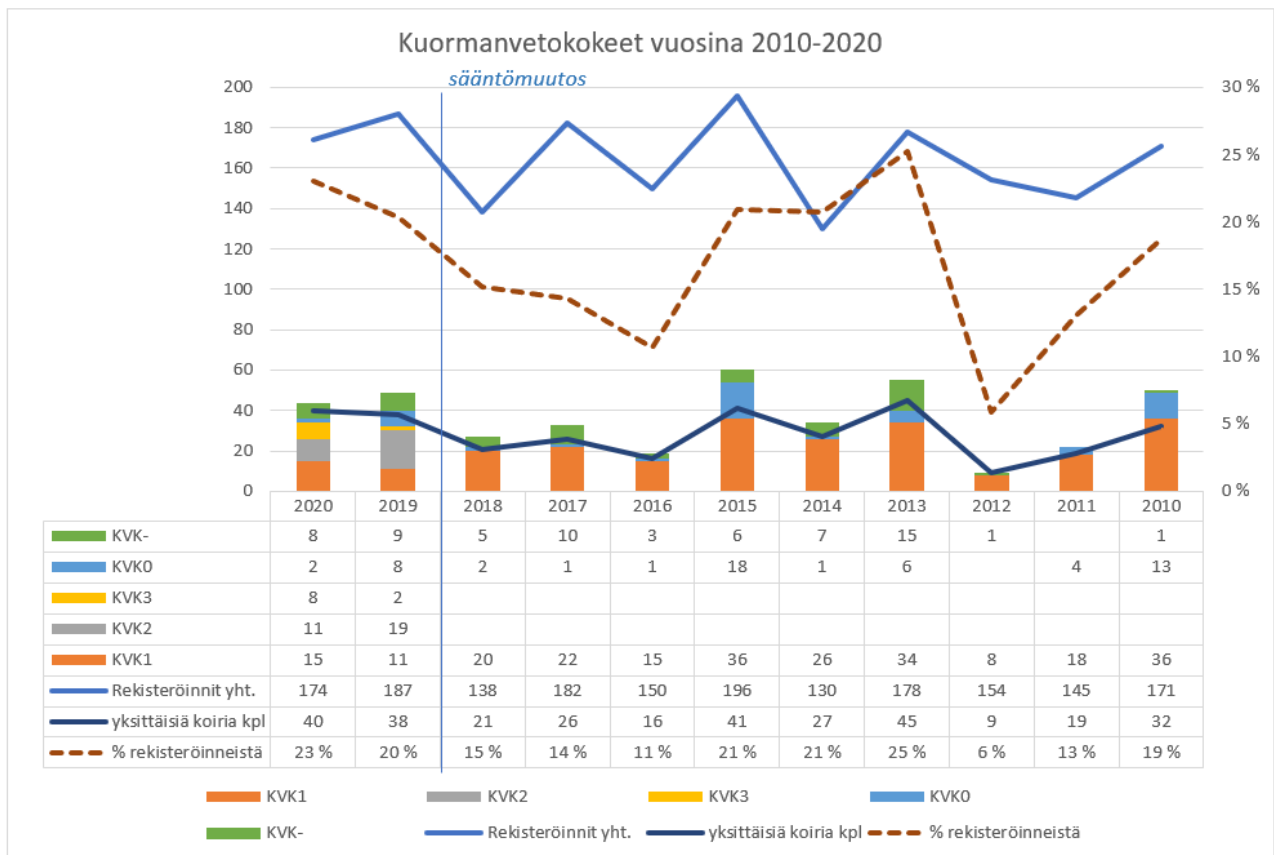
Saadakseen kuormanvetovalion arvon koiran on saatava kaksi "kiitettävä" (KVK1) arvosanaa alaskanmalamuuttien kuormanvetokokeesta kahdelta eri koekaudelta tai koiran on saatava yksi "kiitettävä" (KVK1) ja kaksi "hyvä" (KVK2) arvosanaa vähintään kahdelta eri koekaudelta.

Yksittäisen koiran tulos kokeessa on riippuvainen sen omasta painosta, koepaikan olosuhteista ja reen liikkumiseen vaikuttavasta reen jalasten ja lumen välisestä kitkakertoimesta. Yksittäisissä kokeissa reki ja olosuhteet ovat kaikille koirille samanlaiset mutta eri koepäivien tuloksia ei voi vaihtelevien olosuhteiden vuoksi verrata keskenään. Hyvissä olosuhteissa hyväksytyyn tuloksen saaminen ei ole treenatulle ja koulutetulle koiralle vaikeaa, mutta lämpötilan ollessa lähellä nollaa tai kovassa, yli 20 asteen pakkasessa oikean vetotekniikan merkitys korostuu kitkakertoimen muuttuessa oleellisesti.

Kuormanvetokokeessa koiralta vaaditaan itsevarmuutta ja painokertoimen noustessa myös luottamusta ohjaajaan, joten kokemuksen ja harjaantumisen myötä koetulokset yleensä paranevat. Kokeessa koira vetää yksin, joten valjakossa hyvin työskentelevä rekikoira ei automaattisesti ole hyvä kuormanvetokoira.

Ensimmäinen virallinen koe järjestettiin vuonna 1995. Alussa kokeita ei ollut joka vuosi, vasta vuodesta 2004 lähtien on kokeita järjestetty vuosittain. Käytännössä kokeita on mahdollista järjestää vain muutaman kuukauden aikana talvella, joten vuodessa on ollut maksimissaan kuusi koetta. Lumiolosuhteet ovat olleet monena talvena huonot varsinkin etelä osassa sekä rannikkoalueilla, joten joinakin vuosina jopa useita kokeita on jouduttu perumaan. Pyrkimys on ollut järjestää kokeita ympäri maata, jotta mahdollisimman monella olisi mahdollisuus osallistua niihin.

Alaskanmalamuuttien kuormanvetokokeiden tuloksista

Kuvaaja 11. Kuormanvetokokeet vuosina 2020–2010 (10.8.2021 Koiranet)

Yllä yhteenvetoa kuormanvetokokeista nykypäivästä 10 vuotta taaksepäin. Kuvaajasta voidaan todeta, että koemuodolla on varsin vankka kannattajakunta jo koemuodon varhaisimmista ajoista lähtien. Vuonna 2019 otettujen uusien koesääntöjen myötä koirien tulostaso on jatkanut kehitystään, ja kuormanvetovalion arvon myötä tuonut lajiin myös uusia harrastajia - sen myötä myös tuloksissa on tullut heilahtelua molemmissa ääripäissä (kuvaaja 12 alla).

Kuvaaja 12. Kuormanvetokokeiden tulokset (10.8.2021 Koiranet)

Kokeiden tulostasoa on noussut vuosien aikana. Osaksi kehitys johtuu kokeiden järjestelyjen (esim. paikan valmistelut) ja koe välineistön (esim. reen) kehityksestä. Ohjaajat tuovat kokeisiin yhä paremmin harjoitettuja koiria ja siten tulostasoa on harpannut selvästi eteenpäin. Toisaalta keliolosuhteet vaikuttavat myös huomattavasti kulloinkin vedettyihin tuloksiin, koska lumen kitka on täysin erilainen nollakelissä ja kovalla pakkasella.

Kokeiden kehittämiseksi on järjestetty tuomarineuvottelupäiviä. Koesäännöt on päivitetty vastaamaan nykyaikaa, kuormanvetovalion arvon myötä koetoiminnasta on haluttu tehdä entistä korkeatasoisempaa ja standardeihin sidottua. Kokeita varten tarvitaan toimihenkilöitä, joten uusia koetoimitsijoita on saatava säännöllisesti koulutukseen. Samoin tuomareita ja ylituomareita olisi koulutettava säännöllisesti lisää.

Rekikoirien kilpailu- ja käyttökokeet, REK, REKÄ

90-luvun puolivälistä lähtien Suomalainen Siperianhuskyseuran kilpailukoeseännöt ovat mahdollistaneet alaskanmalamuuttien osallistumisen rekikoirien virallisiin kilpailu- ja käyttökokeisiin.

Rekikoirakokeiden tarkoituksena on selvittää rekikoirien veto-, nopeus- ja tottelevaisuusominaisuuksia jalostusta varten, kehittää harrastajia ja heidän ja heidän koiriensä välistä yhteistoimintaa sekä tarjota kilpailumahdollisuuksia.

Valjakossa on oltava vähintään kaksi (kilpailukoe) tai neljä (käyttökoe) koiraa. Käyttökokeessa valjakkoa voi tarvittaessa täydentää muun rotuisilla koirilla.

Kilpailukoe suoritetaan rekikoirien valjakkoajokilpailuissa eripituisilla matkoilla. Kokeessa käytetään arvosanoja kiitettävä (REK1), hyvä (REK2), hyväksytty (REK3) ja hylätty (REK0). Samat arvosanat koskevat käyttökokeetta.

Rekikoirien kilpailukoe, REK

Rekikoirien kilpailukokeen arvosanat saadaan luokittain osallistuneiden, saman rotuisista koirista koostuneiden valjakoiden loppuajoista muodostuneesta perusajasta laskien. Kokeen keskeyttänyt koira ei saa tulosta.

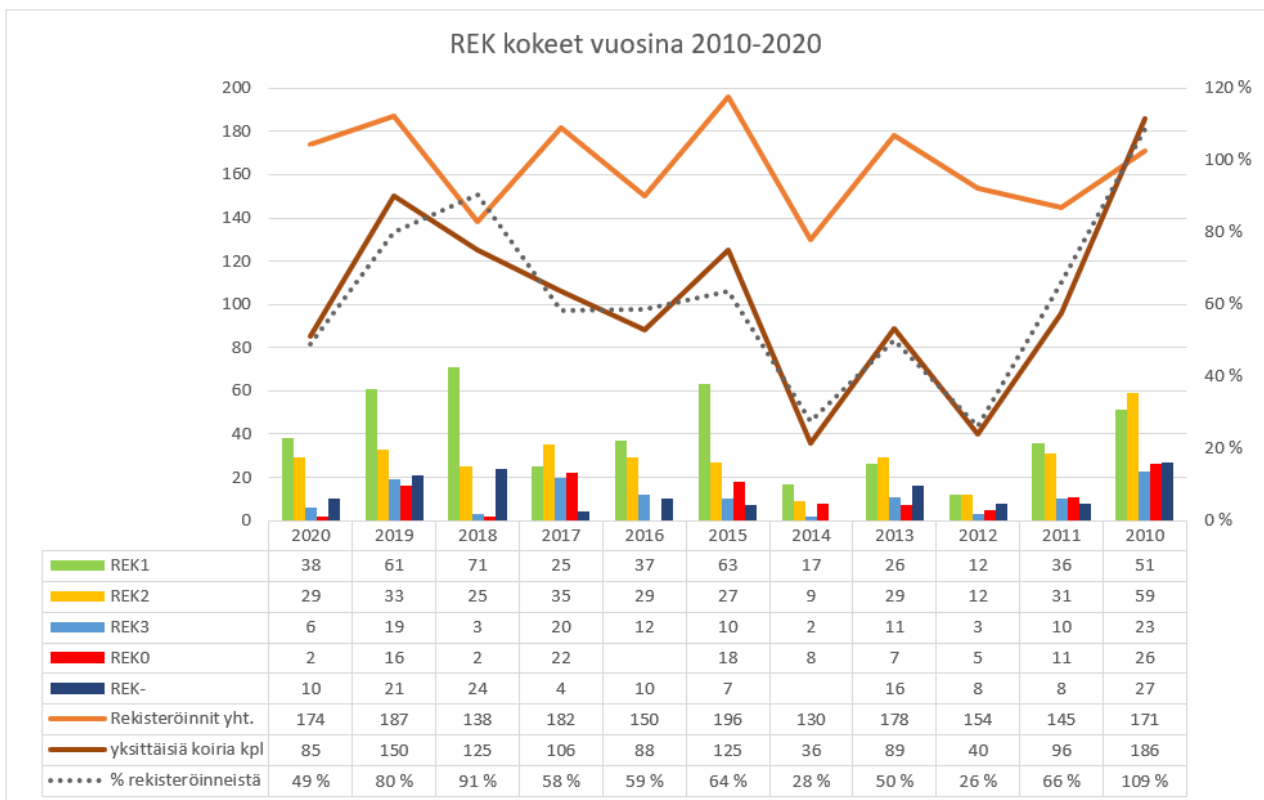
Kiitettävä	REK1	aika alle 105 % perusajasta
Hyvä	REK2	aika alle 120 % perusajasta
Hyväksytty	REK3	aika alle 130 % perusajasta
Hylätty	REK0	aika yli 130 % perusajasta

Taulukko 10. REK-kokeen arvosteluasteikko

Kilpailukokeen soveltavuudesta alaskanmalamuuttien ominaisuuksien arviointiin on eriäviä mielipiteitä, koska malamuutteja ei ole tarkoitettu kilpailemaan rekikoirien nopeuskilpailuissa, mutta koekäynnit ovat olleet viime vuosina tasaisessa nousussa. Kokeessa malamuutit kilpailevat toisiaan vastaan eikä niitä verrata muihin, mahdollisesti nopeampiin rotuihin.

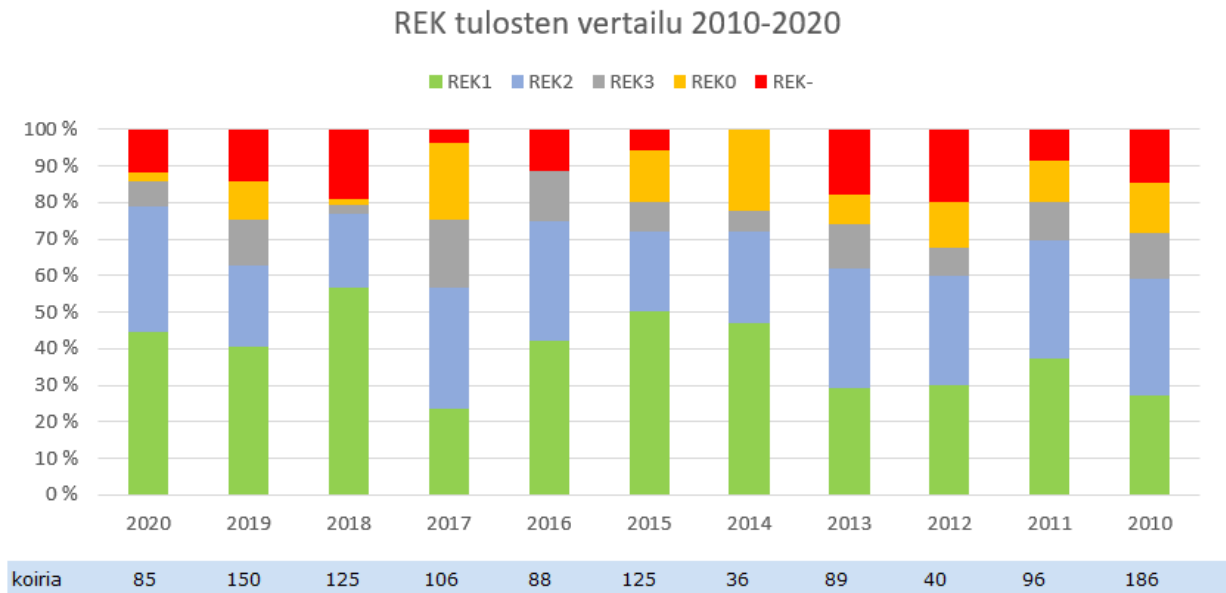
Olosuhteiden ollessa kaikille kokeeseen osallistuville valjakolle samanlaiset on jokaisen valjakon koetulos täysin riippuvainen muiden kokeeseen osallistuneiden samaa rotua edustavien valjakoiden tuloksista, koirien suorituskyvystä sekä koirien ja ajajan välisestä yhteistyöstä.

Malamuuttivaljakoita on osallistunut kilpailukokeisiin, joiden matkat ovat olleet 10–92 km ja niiden keskituntinopeus on ollut n. 12,5 km/h lyhyillä (10–12,7 km) ja n. 10,5 km/h keskipitkillä (92 km) matkoilla. Samojedinkoirien keskituntinopeus lyhyillä matkoilla on n. 13,8 km/h ja siperianhuskyjen 19,5 km/h. Siperianhuskyjen keskituntinopeus keskipitkillä matkoilla on n. 15,5 km/h. Yhtään samojedinkoiravaljakkoa ei ole osallistunut keskipitkille matkoille.

Kuvaaja 13. Alaskanmalamuuttien REK kokeet vuosina 2010–2020 (10.8.2021 Koiranet)

Kuvaajassa 13 on esitetty alaskanmalamuuttien REK koetulosten yhteenvedoa viime vuodelta vuoden 2010 huippuvuoteen. Kaaviosta voidaan nähdä, että rekikoirien kilpailukokeiden koiramäärissä on ollut vaihtelua vuosien varrella, mutta selkeää pirstymistä viime vuosien aikana pois lukien kausi 2020, jonka aikana moni kisa peruttiin Koronan vuoksi. Yhtenä syynä lukujen positiiviseen suuntaukseen voidaan pitää REK-kokeen hyväksyminen alaskanmalamuuteille myös 2-koiran luokkaan.

Kuvaaja 14. Alaskanmalamuuttien REK tulosten vertailu 2010–2020 (10.8.2021 Koiranet)

REK-kokeiden tuloksissa nähdään vastaavaan vaihtelua kuin osallistujamäärissäkin. REK1 ja REK2 tulosten osuus on selkeästi suurin koko tarkastelujaksolla ja selittyy pääosin kokeen kriteereillä.

Rekikoirien käyttökoe, REKÄ

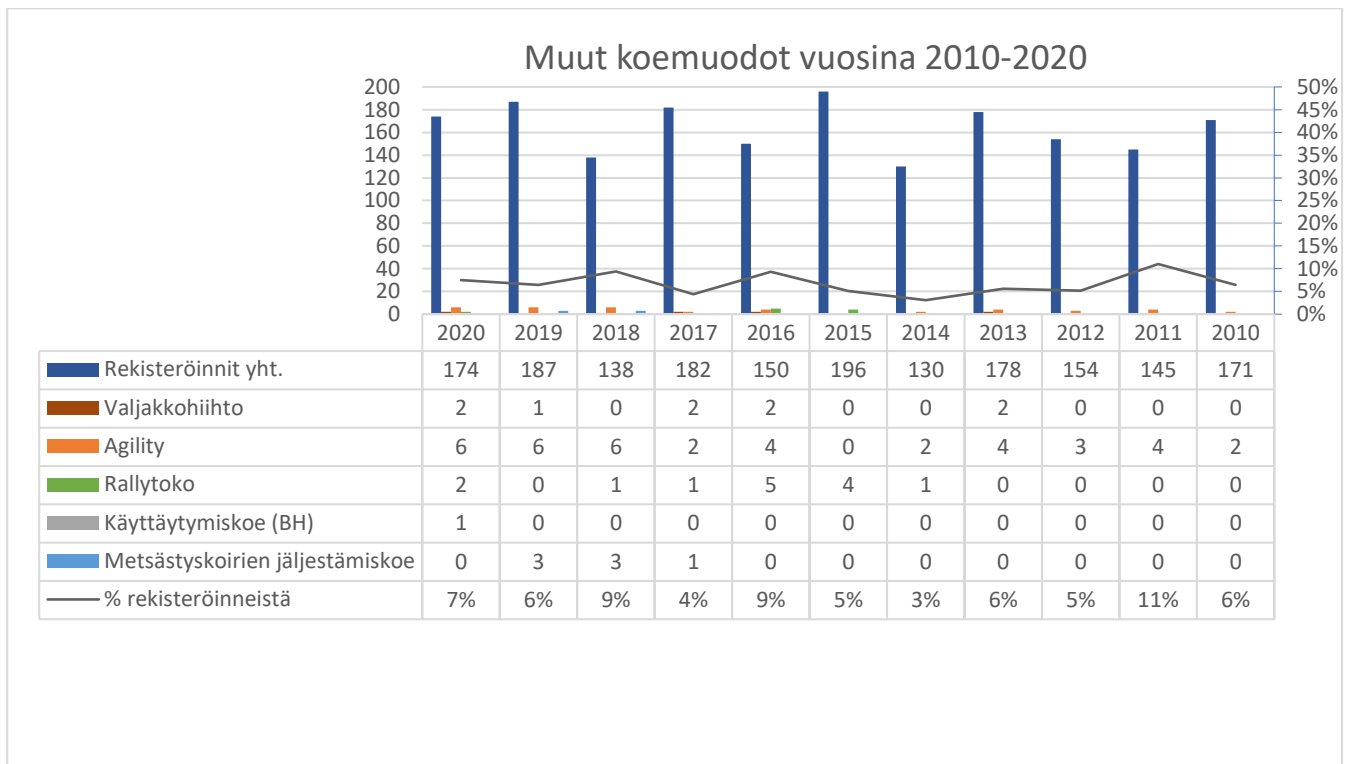
REKÄ	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	2012	2011	2010
Rekisteröinnit yht.	174	187	138	182	150	196	130	178	154	145	171
JOH1					1					2	
JOH2		4				2				3	2
JOH3		2									
JOH0								1			
JOH-YLE1	1	5			2	2	1		1	2	
YLE2					1	1		1			2
YLE3					3	1	3				
YLE0						1					
YLE-											
yksittäisiä koiria kpl	1	11	0	0	7	7	4	2	1	7	4
% rekisteröinneistä	1 %	6 %	0 %	0 %	5 %	4 %	3 %	1 %	1 %	5 %	2 %

Taulukko 11. Rekikoirien REKÄ tulokset vuosina 2020–2010 (10.8.2021 Koiranet)

Rekikoirien käyttökokeessa pisteitä annetaan 0–5, yhteistyökykyä ja käyttäytymistä arvioitaessa 0–10 ja koe on jaettu ajo- ja tottelevaisuusosaan. Yllä olevasta taulukosta käy esille viimeisen kymmenen vuoden REKÄ-tulokset

malamuuttien osalta. Vuosina 2020–2010 rekikoirien käyttökokeeseen on osallistunut hyvin pieni määrä malamuutteja, vaikuttaa että koemuoto kerää osallistujia vain hyvin kapeasta joukosta harrastajia.

Muut koemuodot

Kuvaaja 15. Alaskanmalamuuttien muut koemuodot (jokainen koira vain kertaalleen 10.8.2021 KoiraNet)

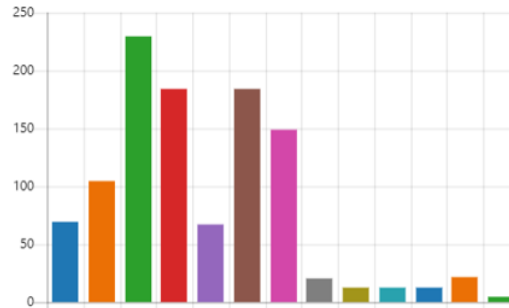
Yllä olevassa kuvaajassa on esitetty muiden kennelliiton koemuotojen tulokset alaskanmalamuuteille vuosilta 2020–2010. Kuten näemme alaskanmalamuutteja on mukana myös muissa harrasteissa, mutta varsin yksittäisiä tapauksia.

Kesällä 2021 yhdistys toteutti kyselyn, jossa mm. kyseltiin ihmisten harrastuneisuutta rodun kanssa. Kuvaajasta 16 voidaan nähdä, että rodun harrastaja kunta on ilahduttavan aktiivista, mikä aktiivisen rodun kannalta on todella tärkeä asia.

16. Tällä hetkellä malamuuttini/malamuuttieni kanssa harrastan (useita vastauksia)

Lisätietoja

● mätsäreitä	69
● näyttelyitä	104
● kävelylenkkejä	229
● vetolenkkejä	184
● kuorman- tai taakanvetoa	67
● retkeilyä, vaelluksia	184
● vetoharrastusta/-treenausta	149
● tokoilua	21
● agiliityä	12
● jäljestystä	13
● terapia-/kaverikoira toimintaa	12
● jotain muuta	22
● en harrasta mitään erityistä m...	4

Kuvaaja 16. Rodun kanssa harrastaminen (Rotukysely 2021)

Hyötykoira-, virka- tai muu työkäyttö

Kasvatus- ja kuntoutuskoirat työskentelevät kasvatus-, sosiaali- ja terveydenhuoltoalan ammattilaisten työparina ja niiden tarkoituksena on lisätä ihmisten terveyttä ja hyvinvointia. Koira-avusteinen toiminta perustuu koiran ja asiakkaan välille muodostuvaan ainutlaatuiseseen vuorovaikutussuhteeseen ja koirien työtehtävät aina ammatillisia, suunnitelmallisia ja tavoitteellisia. Tämän hetken tiedon mukaan yksi alaskanmalamuutti on suorittanut tarvittavat testit ja työkokeen.

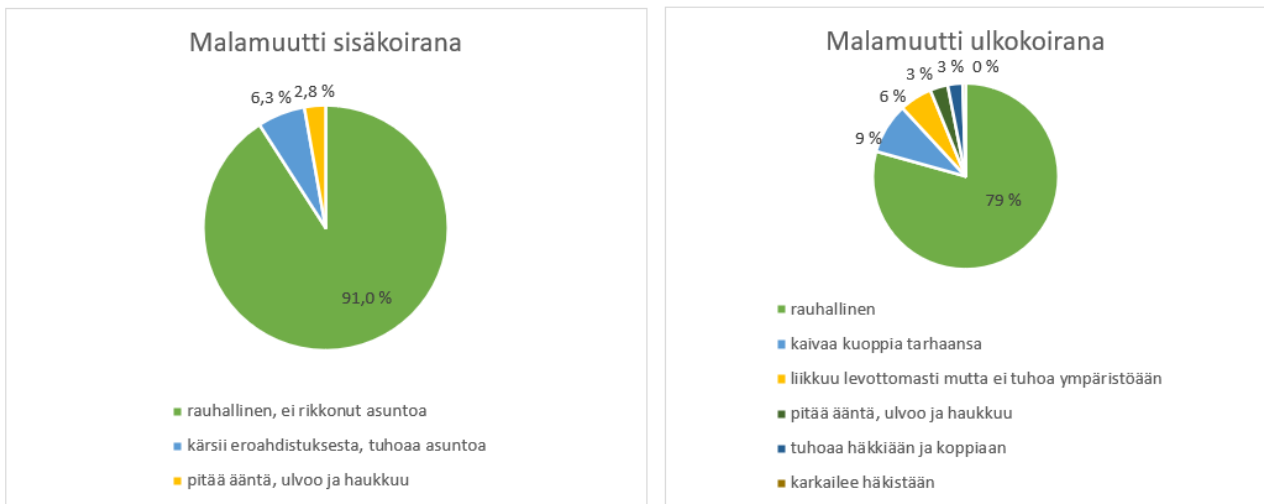
Kennelliiton Kaverikoirat ja Suomen Karva-Kaverit toimivat vapaaehtoistoimintana vierailemalla esim. vanhusten, kehitysvammaisten ja lasten luona sekä erilaisissa tapahtumissa. Toiminta on kaverikoira ja lukukoira toimintaa. Suomessa toimii näissä tehtävissä tällä hetkellä alle kymmenen alaskanmalamuuttia.

4.2.6 Käyttäytyminen kotona sekä lisääntymiskäyttäytyminen

Alaskanmalamuutti on alkuperäiseltä käyttötarkoitukseltaan aktiivinen vetokoira, joten sillä on kohtalaisen suuri liikunnan tarve ja se tarvitsee liikuntaa ja aktiviteetteja joka päivä.

Suomessa malamuutit ovat pääosin asuneet ulkona. Niiden säänkestävä turkki ja muut rotuominaisuudet sallivat tämän myös talvella. On myös paljon koiria, jotka asuvat osan ajastaan sisällä ja oleilevat päivät ulkona niille tarkoitetuissa tiloissa. Nykyään osa malamuuteista on sopeutunut asumaan myös sisällä.

Yksin kotiin sisälle jätettynä se saattaa kärsiä eroahdistuksesta sen ilmetessä usein kodin irtaimiston rikkomisen muodossa. Koira saattaa myös pitää meteliä ulvomalla. Ulkona asuva koira voi rikkoa häkkiään ja tuhota sille varattua suojaa.

Kuvaaja 17. Malamuutti sisä- ja ulkokoirana (Luonnekysely 2017)

Malamuutti ei kuitenkaan ole tyypillinen seurakoira. Vaikka osa malamuteista tällaiseen asumiseen soveltuukin, suurin osa ei kuitenkaan siihen sovellu. Rotumääritelmä sanoo malamutin olevan raskaan kuormanvetokoira. Malamuuttiin ihastutaan usein sen ylvään ja valppaan ulkomuodon vuoksi. Myös pentupallero on hyvin suloisen näköinen. Ihmisille voi tulla yllätyksenä huomata kuinka paljon todellisuudessa malamuutti eroaa varsinaisesta seurakoirasta.

Malamuutilta puuttuva miellyttämisen halu tuo omat haasteensa. Yksin perheessä asuvat malamuutit käyttäytyvät usein perheen parissa eri tavalla kuin ulkona tarhoissa elävä lauma malamutteja.

Rekikoiran kyseessä ollessa on kuitenkin hyvin tavallista, että perheessä on useampi samanrotuinen koira. Koiralaumassa malamutin käytös on hyvin erilaista verraten yksin perheensä kanssa asuvaan koiraan. Lauma hierarkia korostuu ja koirien paikat laumajärjestyksessä valikoituvat. Muutokset lauman sisällä tuovat oman osansa ja paikkaa koiralaumassa haetaan uudestaan. Se voi joskus aiheuttaa aggressiivisuutta toisia kohtaan myös oman lauman sisällä. Voi myös käydä niin ettei koira löydä paikkaansa isossa laumassa. Tällöin omistajan tulee pohtia sitä onko koiraä järkevää stressata sellaisella tilanteella ja onko rauhan säilyttämiseksi parempi etsiä koiralle sopivampi koti.

Koska malamuutti on luonteeltaan ihmisille ystävällinen vahtikoiraksi siitä ei myöskään ole. Se kyllä ilmoittaa mahdolliset vieraat, mutta ottaa vieraat avosylin vastaan ja sen kuuluukin olla hyväntahtoinen ihmisille.

Luonnekyselyssä kartoitettiin myös koirien suhtautumista mm. koviin ääniin esimerkiksi ilotulitteisiin. 56,9 % kertoi koiransa huomioivan ilotulitteet, mutta ei välitä niistä. 6 % menee paniikkiin ja pakenee. Ukkosen ollessa kyseessä koirista 72,9 % huomioi ukkosen, mutta ei välitä siitä. 1,7 % menee paniikkiin ja pakenee. Yli 80 % vastaa ettei koe äänipelon kasvaneen iän myötä. 8,7 % on taas huomannut, että pelko on kasvanut. 75,9 % kokee ettei äänipelko ole vähentynyt iän myötä. Äänipelon vähentymiseen iän myötä uskoo kuitenkin 10,8 %. Ääniin reagoiminen on alkanut suurimmalla osalla 8 vk- 1-vuoden välillä. Toiseksi suurimman ikäluokan muodosti koirat iältään 1-2-vuotta.

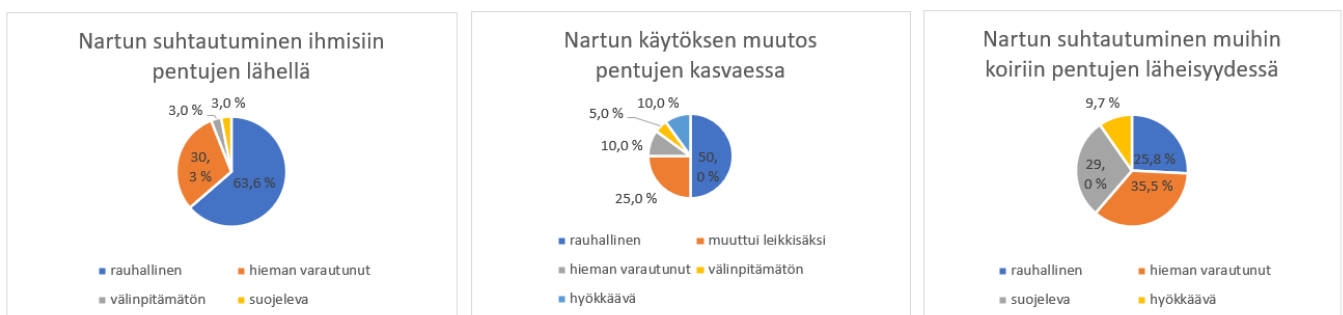
Laukaisualttius ja ääniherkkyys on asia jota edelleen seurataan luonnetestatuissa malamuteista. Luonnetestituloksia kasattaessa huomattiin, että iso prosenttiosuus, 20,2 % on saanut maininnan laukaisualtis. Kun tutkailtiin tilannetta muissa maissa, huomasimme, että myös Ruotsissa on aika lailla samoissa prosenteissa

laukaisualttiutta. Kannustamme luonnetestiin malamuutin omistajia, jotta saamme kattavamman otannan ja seuraamme tilannetta. Ääniarkaa koiraa ei kuitenkaan tulisi jalostukseen käyttää, koska se on vahvasti periytyvä ominaisuus. Myös se, että malamuutit aika usein elävät ja toimivat laumassa, voi vaikuttaa tähän. Luonnetestissä ne ovat yksin ja paineistuvat ehkä toisella tavalla silloin.

Eroahdistusta on jonkun verran malamuuteilla kerrottu olevan. Energisenä, aktiivisena ja laumasidonnaisena koirana voi yksinolo olla malamuutille hankalaa. Jos koira asuu sisällä, pitää pentua alkaa heti opettamaan yksinolon, siltikin se voi noin 1 vuoden iässä alkaa tuhoamaan kotia tai ulvomaan yksinoloaan. Selkeät rajat ja johdonmukaisuus auttaa tässäkin asiassa.

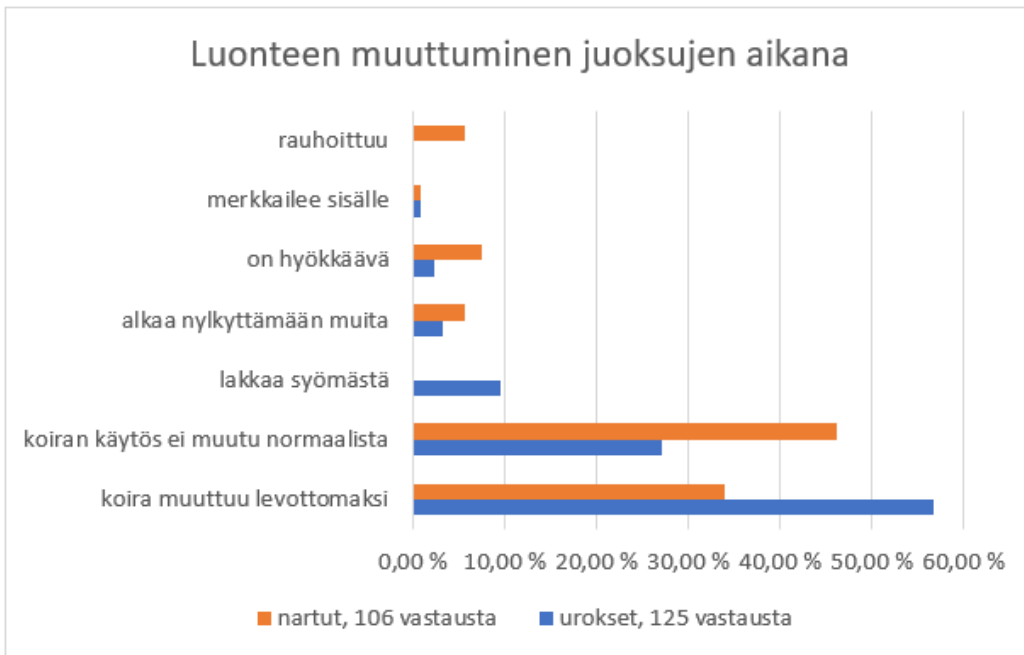
Alaskanmalamuuttien lisääntymiskäyttäytymisessä ei yleisesti ottaen ole ongelmia. Nartuilla juoksut alkavat normaalisti 5-9 kk välillä. Astutukset ovat luonnollisia ja koirat hoitavat perusasiat omatoimisesti. Urokset astuvat halukkaasti ja narttujen juoksut ovat normaaleja. Luonnekyselyyn vastanneista 231 vastaajasta 71 % vastasi, ettei koiraa ole käytetty jalostukseen. 26,8 % oli käytetty jalostukseen ja 2,2 % oli yritetty käyttää jalostukseen, mutta niillä ei kuitenkaan ollut jälkeläisiä. 63 vastauksesta 81 % vastasi, että koira on ollut innokas astutus tilanteessa. 14,3 % oli suhtautunut tilanteeseen rauhallisesti. 4,8 % (3kpl) oli ollut hyökkäävä. Astutustilanteeseen pelokkaasti tai välinpitämättömästi suhtautuvia ei ole ollut.

Nartut synnyttävät pääsääntöisesti normaalisti ilman ongelmia sekä hoitavat pentunsa hyvin. Pentueiden keskimääräinen koko on ollut 6-7 pentua. Alla olevissa kaavioissa tarkemmin narttujen käytöksestä pentujen aikana.

Kuvaaja 18. Narttujen käytöksestä pentujen aikana (Luonnekysely 2017)

Nuoret urokset voivat olla innokkaita ja voivat reagoida narttujen juoksuun epätoivottavalla käytöksellä. Osa saattaa jättää ruuan syömättä, toiset ulvovat haikeasti pitkin päivää ja sisällä asuvat voivat alkaa merkkailemaan reviiiriään sisälle. Luonnekyselyssä kysyttiin sekä urosten että narttujen luonteiden muutoksista juoksujen aikana.

Kuvaaja 19. Urosten ja narttujen käyttäytyminen juoksujen aikana (Luonnekysely 2017)

Kuolinsyytilastoissa on käytösongelmien vuoksi lopetettu 23 koiraa 507stä. Saaduissa vastauksissa kerrotaan koirien käyttäytyneet epävarmasti, arveluttavasti tai omanneen vahvan tarpeen dominoida niin omistajaansa kuin muita ihmisiä. Kuolinsyissä mainitaan lopetuksien syinä vihaisuus, sekä salakavaluus ja arvaamattomuus. Tästä johtuen koirat ovat olleet käytökseltään epäluotettavia ja hyökkäviä ihmisiä kohtaan päivittäisissä perustilanteissa jopa niin, että ovat pureet omistajaansa. Tällainen käytös on alaskanmalamuutille rotumääritelmän mukaan epätyypillistä:

Alaskanmalamuutin tulisi olla on lempeä ja ystävällinen, ei ”yhden miehen” koiraa. Se on uskollinen ja kiintynyt seuralainen, yllytettäessä leikkisä, mutta aikuistuttuaan yleensä vaikuttavan arvokas.

2018–2020 käytösongelmien vuoksi lopetettuja koiria on tilastoitu 6 kpl. Näiden taustoista ei ole tarkempaa tietoa.

4.2.7 Yhteenveto rodun käyttäytymisen ja luonteen keskeisimmistä ongelmakohdista sekä niiden korjaamisesta

Malamuutti on rotumääritelmän mukaisesti arktinen raskaiden kuormien vetokoiraa. Jotta se voisi toimia rodulle tyypillisessä tehtävässään, vaaditaan siltä sitkeyttä, itsevarmuutta ja periksi antamattomuutta. Samoin koiran paineensietokyvyn tulisi olla hyvä. Nämä asiat yhdistettynä koiran energisyyteen, itsenäisyyteen ja vahvaan tahtoon kuuluvat alaskanmalamuutin luonteeseen. Tällaisella luonteella varustettu malamauutti pärjää myös laumassa.

Haasteet malamuutin käyttäytymisen, luonteen ja käyttöominaisuuksien osalta voidaan tiivistää seuraavasti:

- vahva luonne ja itsepäisyys
- aggressiivisuus muita koiria kohtaan (jopa oman lauman sisällä)
- liiallinen pehmeys ja paukkuarkuus (seurattava asia)
- käyttöominaisuuksien säilyttäminen

Rodun luonteen ymmärtäminen on erittäin tärkeää ja ongelman taustalla voi olla se, ettei olla riittävästi perehdytty rotuun, jotta kasvatus olisi ollut pennusta asti riittävän johdonmukaista ja määrätietoista. Kasvattajat ovat tässä avainasemassa perehdyttämään pennunostajat alaskanmalamuutin luonteeseen. Pennun ostajalle tulee kertoa, mitä voi seurata ilman riittävän johdonmukaista kasvatusta sekä auttaa ja opastaa omistajia malamuutin pennun oikeanlaisessa kasvatuksessa.

Kasvattajien lisäksi yhdistyksen tulisi tarjota potentiaalisille pennun omistajille mahdollisimman realistista tietoa rodusta ja yleistä opastusta kasvatukseen sekä pyrkiä malamuuttiyhteisönä antamaan vertaistukea ja etsimään keinoja malamuutin omistajille, joilla on haasteita koiransa käyttäytymisen kanssa. Omistajien ja kasvattajien välitön leimaaminen yksilön käytöksen perusteella ei ole rodun tulevaisuudelle eduksi.

Alaskanmalamuutit eivät välttämättä aikuistuttuaan tule saman sukupuolen kanssa toimeen kovin hyvin. Varsinkin nartuilla on vaikeuksia sopeutua elämään toisen nartun kanssa. Parhaiten yhteiselo sujuu, jos koirilla on oma tila. Siitä huolimatta ne voivat työskennellä samassa valjakossa ja elää samalla pihalla ihan hyvin, kunhan ihminen ei väkisin yritä niitä saada tulemaan toimeen keskenään. Kasvattajien tulee kriittisesti arvioida omien linjojensa luonteita jalostuksessa ja ottaa vahvuudet ja heikkoudet huomioon. On tärkeää tunnistaa omien kasvattiensa heikkoudet ja vahvuudet ja pyrkiä jalostuksessa aktiivisesti rodunomaisiin luonteesiin. Luonnetestit ja käyttäytymisen jalostustarkastus ovat työkaluja koirien luonteen arvioinnissa.

Alaskanmalamuutin käyttöominaisuuksien säilyttäminen on haaste jo nyt ja tulevaisuudessa, koska veto-ominaisuuksien jalostaminen ei ole helpoimmasta päästä. On tärkeää säilyttää koiran status vetokoirana, vaalia siihen liittyviä piirteitä ja vetoharrastusta, mahdollistaa koirien veto-ominaisuuksien kehittämistä ja testaamista kilpailuin ja kokein.

Yhdistys pyrkii valistamaan jäseniään ja kasvattajia luonteiden ja käyttöominaisuuksien tärkeydestä ja kannustaa osallistumaan rodunomaisiin kokeisiin, luonnetesteihin sekä käyttäytymisen jalostustarkastuksiin.

4.3. Terveys ja lisääntyminen

4.3.1 PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ja viat

1998	Alaskanmalamuutit on liitetty PEVISA-ohjelmaan vuonna 1998. Tuolloin ehdoissa oli, että jalostukseen käytettävät koirat on lonkkakuvattava ja silmätarkastettava ennen astutusta. Silmätarkastus on voimassa 22 kuukautta ja perinnöllistä harmaakaihia sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.
2013	Kynnärkuvaus pakko astui voimaan vuoden 2013 alusta. Pentueen molemmat vanhemmat tulee olla lonkkakuvattuja, minimikuvausikä on 12 kk. Pentueen molemmat vanhemmat tulee olla kynnärpääkuvattuja, minimikuvausikä 12 kk. Pentueen molempien vanhempien tulee olla virallisesti silmätarkastettuja eikä kumpikaan saa sairastaa perinnöllistä kataraktaa (HC, hederitary cataract). Perinnöllistä harmaakaihia sairastavan koiran jälkeläisiä ei siis rekisteröidä. Pentueen vanhempien silmätarkastuslausunnot tulee olla voimassa astutushetkellä; lausunto on voimassa tarkastuspäivästä alkaen 24 kk. Lisäksi ulkomaalaisille uroksille on pysyvä poikkeuslupa. Kynnärnivelien osalta ei vaadita kynnärkuvaustulosta.
2018	Pentujen vanhemmista tulee astutushetkellä olla lonkkakuvauslausunto, kynnärkuvauslausunto ja voimassa oleva silmätarkastuslausunto. Koiran pitää lonkka- ja kynnärnivelkuvaushetkellä olla täyttänyt 18 kk. Lonkkaniveldysplasian raja-arvo on B ** Silmätarkastuslausunto ei saa olla 24 kk vanhempi. Perinnöllistä kaihia sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Diagnoosi ”muu vähämerkityksellinen kaihi” ei kuitenkaan sulje koiraa jalostuksesta. Ulkomaisia uroksia koskeva poikkeus: ei vaadita kynnärkuvaustulosta (2 pentuetta). Ohjelma on voimassa 1.7.2018 – 31.12.2022 (JTO-kauden loppuun).
2022	Pentueen rekisteröinnin ehtona on: - pentueen molemmat vanhemmat tulee olla lonkkakuvattuja, minimikuvausikä on 18kk. Raja-arvo B - pentueen molempien vanhemmat tulee olla kynnärpääkuvattuja, minimikuvausikä on 18kk. - pentueen molempien vanhempien tulee olla virallisesti silmätarkastettuja. Kaikki perinnölliset kaihimuodot (KAT) sulkevat koiran pois jalostuksesta. Pentueen vanhempien silmätarkastuslausunnot tulee olla voimassa astutushetkellä; lausunto on voimassa tarkastuspäivästä alkaen 24kk. Viralliset lonkka-, kynnärpää- ja silmälausunnot voi saada vain tunnistusmerkitty (tatuointi tai mikrosiru) koira. Ulkomaisia uroksia koskeva poikkeus: ei vaadita kynnärkuvaustulosta (2 pentuetta). Ohjelma on voimassa 1.1.2023 – 31.12.2027.

Taulukko 13. Alaskanmalamuuttien PEVISA tiivistettynä

** Jalostustieteellinen toimikunta toteaa, että hyvän indeksin omaavan C-lonkkaisen koiran käytölle voi perustellusta syystä anoa Koirarekisteriohjeen mukaisesti poikkeuslupaa.

PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt viat ja sairaudet

Alaskanmalamuuteilla PEVISA-ohjelmaan sisällytetyt sairaudet ovat silmänsairauksista perinnöllinen katarakta, lonkkanivelen ja kynnärnivelen kasvuhäiriöt.

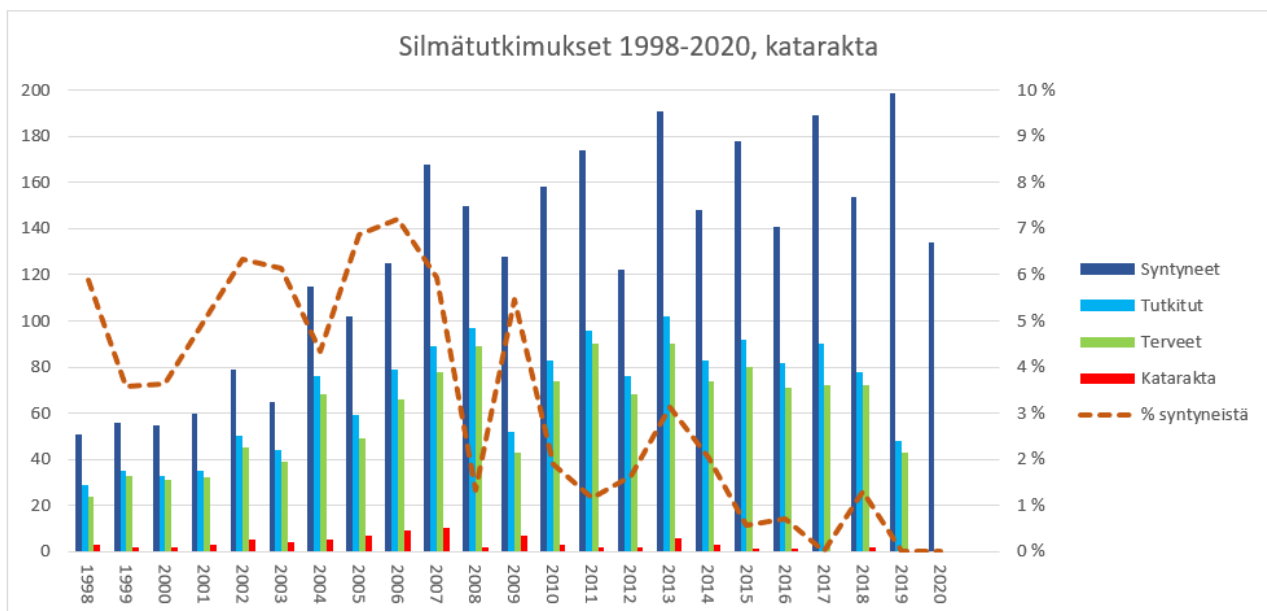
Perinnöllinen katarakta

Perinnöllinen katarakta samentaa silmän linssin osittain tai kokonaan. Tunnettujen muotojen periytymismekanismi on yleensä autosomaalinen resessiivinen, mutta useimpien muotojen periytymismallia ei tiedetä. Sairauden alkamisikä vaihtelee suuresti. Perinnöllinen katarakta on yleensä molemminpuolinen ja johtaa sokeuteen, jos linssien samentuminen on täydellinen. Jos katarakta samentuma jää hyvin pieneksi, sillä ei ole

vaikutusta koiran näkökykyyn. Katarakta voi olla perinnöllinen tai ei perinnöllinen, synnynnäinen tai hankittu. Syntymän ja 8 viikon iän välillä todetut kataraktat ovat synnynnäisiä. Esimerkkinä hankitusta kataraktasta voidaan mainita sokeritautiin liittyvä, hyvin nopeasti täydelliseksi kehittyvä kataraktaksi.

Muita esimerkkejä hankitusta kataraktasta ovat esimerkiksi vanhuuden katarakta ja PRA:han liittyvä toissijainen katarakta. Ns. nukleaariskleroosi eli linssin kovettuminen vanhalla koiralla ei ole varsinainen kataraktamuutos, vaan normaaliin ikääntymiseen liittyvä muutos, jossa linssin ydin muuttuu 'opaalinharmaaksi'. Näkökykyyn se ei vaikuta. Perinnöllinen katarakta voidaan todeta perinnöllisten silmäsairauksien varalta tehtävässä silmätutkimuksessa. Erityisen tärkeää kataraktan toteamisessa on viralliseen silmätutkimukseen kuuluva biomikroskooppitutkimus. Katarakta voidaan poistaa leikkauksella fakoemulsifikaatiomenetelmällä. Paras leikkaustulos saadaan, kun leikkaus tehdään ennen kuin kataraktamuutos on täydellinen. Hoidon edellytyksenä on se, että silmänpohja on terve. Perinnöllinen katarakta voi esiintyä yhdessä PRA:n kanssa, yleensä PRA:han liittyvä kuitenkin ns. toissijainen katarakta.

Jalostuksellisesti ikäviä tilanteita aiheuttaa vähän vanhemmalla iällä, 6–7 vuoteen mennessä kehittyneet katarakta tapaukset. Koira on ollut aiemmissa tutkimuksissa terve ja sitä on mahdollisesti käytetty jalostukseen, kunnes varttuneempana havaitaan sen sairastavan perinnöllistä kataraktaa. Alaskanmalamuuteilla suositellaan, että erityisesti jalostukseen käytetyt koirat tutkittaisiin uudelleen vanhemmalla iällä. Perinnöllistä kataraktaa sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä.

Kuvaaja 29. Silmätutkimukset 1998-2020 (10.8.2021+12.1.2016 KoiraNet)

Kuvaajasta 20 käy ilmi, että aikana, jolloin rotu on ollut mukana PEVISA-ohjelmassa, vuosittain syntyneistä on tarkastettu pääosin yli puolet. Perinnöllistä kataraktaa sairastavien osuus on pysynyt alhaisena. Ajanjaksolla 2010–2014 sairastuneisuus on selkeästi vähentynyt, sama suuntaus on jatkunut viime vuosina. Viimeisimmistä ikäluokista tutkimusmäärä tulee kasvamaan vielä.

Kuvaajassa on otettu huomioon kaikki ne koirat, joilla kataraktan osalta todettu merkintä: Posterior polaarinen katarakta, todettu, Kortikaalinen katarakta, todettu, Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, todettu, Linssin

etuosan saumalinjan katarakta, todettu, totaalinen katarakta, todettu. Vuosina 1998–2020 alaskanmalamuuttien eri katarakta tapauksia on todettu yhteensä 79 kpl.

Vuosi	Syntyneitä	Tutkittu	Tutkittu %	Terkeitä	Terkeitä %
2000	55	33	60 %	31	94 %
2001	60	35	58 %	32	91 %
2002	79	50	63 %	45	90 %
2003	65	44	68 %	39	89 %
2004	115	76	66 %	68	89 %
2005	102	59	58 %	49	83 %
2006	125	79	63 %	66	84 %
2007	168	89	53 %	78	88 %
2008	150	98	65 %	90	92 %
2009	128	52	41 %	43	83 %
2010	158	83	53 %	74	89 %
2011	174	96	55 %	90	94 %
2012	122	76	62 %	68	89 %
2013	191	102	53 %	90	88 %
2014	148	83	56 %	74	89 %
2015	178	92	52 %	80	87 %
2016	141	82	58 %	71	87 %
2017	189	90	48 %	72	80 %
2018	154	78	51 %	72	92 %
2019	199	48	24 %	43	90 %
2020	134	0	0 %	0	0 %

Taulukko 13. Silmätutkimus tulokset, syntymävuosi 2000–2020 (16.11.2021 KoiraNet)

Diagnoosi 2010-2020	Määrä	Katarakta
Ei todettu perinnöllisiä silmäsairauksia	748	
Silmämuutosten vakavuus, lievä	41	
Distichiasis, todettu	38	
PPM, iris-iris, todettu	28	
Kortikaalinen katarakta, todettu	11	11
Posterior polaarinen katarakta, todettu	8	8
PHTVL/PHPV, sairauden aste 1	6	
Sarveiskalvon dystrofia/degeneraatio, todettu	4	
RD, multifokaali, todettu	3	
PHTVL/PHPV, sairauden aste 2 - 6	3	
Kaihin laajuus, lievä	3	
Silmämuutosten vakavuus, kohtalainen	2	
Muu verkkokalvon sairaus, todettu	2	
Kaihin laajuus, laaja	2	
Totaali katarakta, todettu	1	1
Silmäluomen sisäänpäin kiertyminen, operoitu	1	
RD, geograafinen, todettu	1	
RD, diagnoosi avoin	1	
Posterior polaarinen katarakta, epäilyttävä	1	1
Pienisilmäisyys, todettu	1	
Näköhermon vajaakehitys / mikropapilla, diagnoosi avoin	1	
Muu vähämerkityksellinen kaihi, todettu	1	
Muu perinnöllinen silmäsairaus, todettu	1	
Linssin etuosan saumalinjan katarakta, todettu	1	
Kuivasilmäisyys, todettu	1	
Katarakta, jonka sijaintia ei ole määritelty, epäilyttävä	1	1
ICAA Kammiokulman poikkeavuus, lievä	1	
Anoftalmia, todettu	1	
Yhteensä		22

Taulukko 14. Diagnoosit, syntymävuosi 2010-2020 Koiranet (10.8.2021+12.1.2016 Koiranet)

Muut silmämuutokset eivät ole osa PEVISA ohjelmaa. 10 viimeisen vuoden aikana on kuitenkin selkeästi nähtävillä kaksi eri silmäsairautta, jotka nousevat tilastoissa esille. Nämä ovat Distichiasis ja PPM iris-iris. Vuositasolla Distichiasis löydösten määrä on ollut vakio, mutta PPM kohdalla on selkeä nousu viimeisen kolmen vuoden aikana. Näiden sairauksien esiintyvyyttä rodussa on seurattava ja ne on otettava huomioon jalostusvalintoja tehdessä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö

Lonkkanivelen kasvuhäiriö, (engl. hip dysplasia, HD) on koirien yleisin luuston ja nivelten kasvuhäiriö. Se voidaan määritellä perinnölliseksi lonkkanivelen löysyydeksi. Lonkat ovat syntymähetkellä silmämääräisesti normaalit, mutta muutokset alkavat jo pennun ensimmäisten elinviikkojen aikana.

Löysyys johtaa reisuun pään ja lonkkamaljan riittämättömään kontaktiin. Alueelle kohdistuu epänormaalin suuri paine, joka on sitä suurempi mitä pienempi kontaktialue on. Tämä voi johtaa mikromurtumiin ja lonkkamaljan mataloitumiseen. Noin vuoden iässä lantion luutumisen on täydellistä ja yleensä kipukin helpottaa tässä iässä.

Lonkkanivelen kasvuhäiriö johtaa usein nivelrikkoon. Nivelrikon kehittymisen aikatauluun ja tyyppiin vaikuttavat rotukohtaiset ja yksilölliset erot. Lonkkanivelen kasvuhäiriön perimmäistä syytä ei tiedetä, mutta se periytyy tämänhetkisen tutkimustiedon perusteella kvantitatiivisesti eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Myös ympäristöllä on vaikutusta lonkkavian ilmenemiseen ja vaikeusasteeseen.

Lonkanivelen kasvuhäiriötä tavataan lähes kaikilla roduilla, mutta yleisintä se on suurilla ja jättiroduilla. Oireet voidaan huomata pentuna 3–12 kuukauden iässä, jolloin kipu johtuu löysyyden aiheuttamasta nivelkapselin tulehduksesta tai luukalvon hermojen jännityksestä ja repeämisestä. Nuorilla koirilla oireina voivat olla takajalkojen ontuminen, ”pupuhypely”, ylösnousuvaiveudet levon jälkeen, liikkumishaluttomuus ja naksateleva ääni kävellessä. Oireet voivat alkaa äkillisesti ja omistaja voi liittää ne johonkin tapaturmaan. Oireet voivat vähentyä selvästi tai loppua kokonaan jopa useiksi vuosiksi, kun nivelen ympärille muodostuva sidekudos vähentää nivelen löysyyttä.

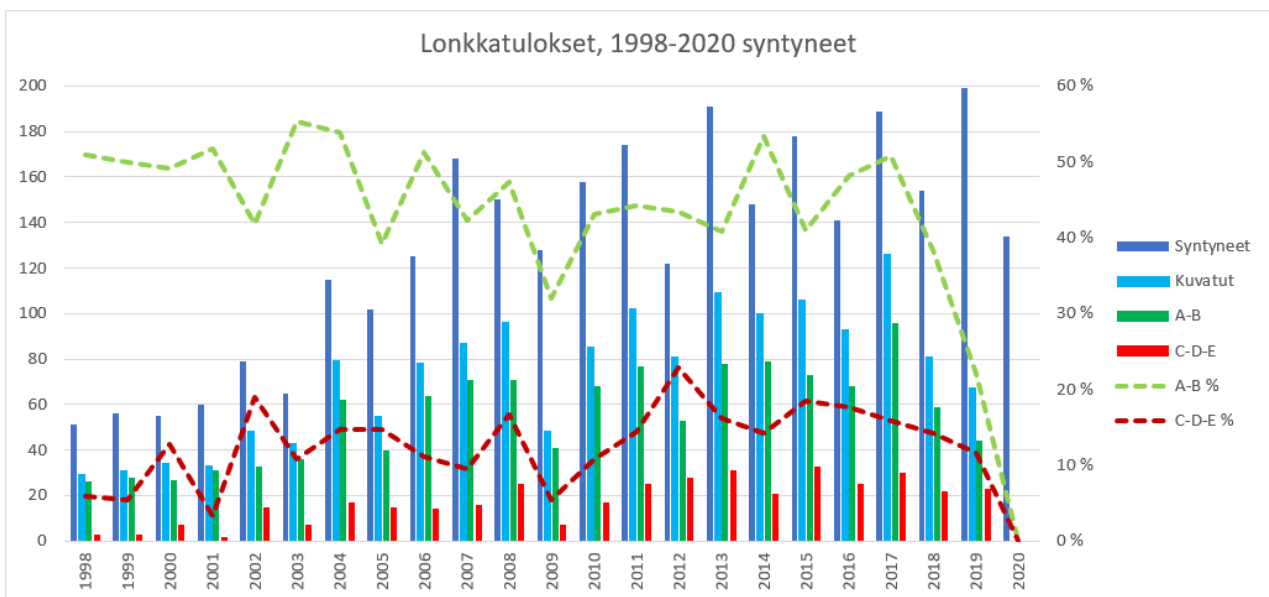
Toinen oireilevien koirien ryhmä on aikuiset koirat, joiden oireiden syynä on nivelrikko. Vanhemmilla nivelrikkoisilla koirilla oireet voivat olla epämääräisiä ja oireilu laitetaankin usein vanhenemisen piikkiin. Tyypillisiä oireita ovat takajalkojen ontuminen ja jäykkyys liikkeessä. Lonkkavikainen koira yrittää viedä painoa pois takaosalta, mikä ilmenee kävellessä selkälinjan aaltoiluna ja lantion kiertymisenä. Tämä johtaa myös takaosan lihaskatoon ja etupään lihasten voimistumiseen.

Lonkanivelen kasvuhäiriön ja siitä johtuvan nivelrikon hoidossa on ruokinnalla keskeinen merkitys. Ylipaino pahentaa oireita ja pelkkä painon pudotus voi helpottaa koiran oloa. Tulehduskipulääkkeitä ja pistoksena tai suun kautta annettavia nivelnesteen ja nivelruston koostumusta parantavia aineita käytetään yleisesti. Sopiva liikunta pitää lihaksiston kunnossa ja nivelet liikkuvina. Kirurgisia hoitoja on myös olemassa.

Lonkkavian vastustamisohjelma perustuu useimmilla roduilla lonkkien röntgenkuvaukseen. Lonkanivelen kasvuhäiriön periytyvyys on kohtuullinen. Ilmiasuunkin perustuvan jalostusvalinnan pitäisi johtaa tuloksiin, jos valinta on systemaattista eikä lonkkavikaisia koiria käytetä. Jalostusarvoindeksien (BLUP-indeksit) avulla valinta on tehokkaampaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

Vakava lonkkavika voi aiheuttaa koiralle huomattavaa kipua ja siten haitata aktiivisessa harrastustoiminnassa koiran käyttöä. Raskaita taakkoja ei suositeta vedättämään koiralla, jolla on haittaa aiheuttava lonkkavika.

ELTI Anu Lappalainen

Kuvaaja 21. Lonkkakuvaustulokset, 1998-2020 syntyneet (10.8.2021+12.1.2016 KoiraNet)

Kuvaajasta 21 käy ilmi, että aikana, jolloin rotu on ollut mukana PEVISA-ohjelmassa, vuosittain syntyneistä pennuista on lonkkakuvattu pääosin yli puolet. Koko PEVISA ohjelman voimassaoloaikana on nähtävissä C ja sitä huonompien lonkkatuloksien määrissä hienoinen nousu. Kun tarkastellaan viimeisiä kuukausia vuonna 2021, joiden aikana lonkkatuloksia on tullut lisää vuonna 2018–2021 syntyneiden koirien osalta, näyttää tilanne huolestuttavalta: miltei kolmannes (32%) tutkituista koirista on saanut lonkkatuloksista C tai huonomman.

Täytyy kuitenkin muistaa, että tutkittujen koirien määrät eivät ole vielä samoissa lukemissa kuin aikaisempien vuosien keskiarvot, joten suoraa johtopäätöstä asiasta ei voi vielä vetää. PEVISA ohje lonkkien osalta on päivittynyt vuonna 2018, jolloin raja-arvoksi tuli lonkkatulokseksi B. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan vielä voi analysoida sen vaikutusta lonkkatuloksiin.

On kuitenkin tärkeää seurata lonkkatulosten kehitystä ja miettiä kasvattajien kanssa myös muita vaihtoehtoja asian huomioimiseksi kuin pelkästään raja-arvon seurauksien todentaminen.

Vuosi	Syntyneitä	A	B	C	D	E	Yhteensä
2000	55	17	10	5	2	0	34
2001	60	23	8	2	0	0	33
2002	79	19	14	10	4	1	48
2003	65	18	18	6	1	0	43
2004	115	40	22	13	4	0	79
2005	102	21	19	9	6	0	55
2006	125	40	24	11	3	0	78
2007	168	50	21	13	3	0	87
2008	150	50	21	17	8	0	96
2009	128	32	9	5	2	0	48
2010	158	51	17	12	5	0	85
2011	174	53	24	17	7	1	102
2012	122	28	25	16	11	1	81
2013	191	49	29	23	8	0	109
2014	148	52	27	15	6	0	100
2015	178	34	39	25	8	0	106
2016	141	39	29	16	8	1	93
2017	189	58	38	26	4	0	126
2018	154	32	27	17	5	0	81
2019	199	28	16	19	4	0	67
2020	134	0	0	0	0	0	0
Yhteensä	2835	734	437	277	99	4	1551

Taulukko 15. Lonkkatulokset määrä, syntymävuosi 2000-2020 (10.8.2021+12.1.2016 KoiraNet)

Vuosi	Tutkittu	A	B	C	D	E
2000	62 %	50 %	29 %	15 %	6 %	0 %
2001	55 %	70 %	24 %	6 %	0 %	0 %
2002	61 %	40 %	29 %	21 %	8 %	2 %
2003	66 %	42 %	42 %	14 %	2 %	0 %
2004	69 %	51 %	28 %	16 %	5 %	0 %
2005	54 %	38 %	35 %	16 %	11 %	0 %
2006	62 %	51 %	31 %	14 %	4 %	0 %
2007	52 %	57 %	24 %	15 %	3 %	0 %
2008	64 %	52 %	22 %	18 %	8 %	0 %
2009	38 %	67 %	19 %	10 %	4 %	0 %
2010	54 %	60 %	20 %	14 %	6 %	0 %
2011	59 %	52 %	24 %	17 %	7 %	1 %
2012	66 %	35 %	31 %	20 %	14 %	1 %
2013	57 %	45 %	27 %	21 %	7 %	0 %
2014	68 %	52 %	27 %	15 %	6 %	0 %
2015	60 %	32 %	37 %	24 %	8 %	0 %
2016	66 %	42 %	31 %	17 %	9 %	1 %
2017	67 %	46 %	30 %	21 %	3 %	0 %
2018	53 %	40 %	33 %	21 %	6 %	0 %
2019	34 %	42 %	24 %	28 %	6 %	0 %
2020	0 %					
Yhteensä	53 %	45 %	29 %	20 %	7 %	0 %

Taulukko 16. Lonkkatulokset %, syntymävuosi 2000-2020 Koiranet (10.8.2021+12.1.2016)

Kyynärnivelen kasvuhäiriö

Kyynärnivelen kasvuhäiriö (engl. elbow dysplasia, ED) on yleisin isojen ja jättikokoisten koirien etujalan nivelkivun ja ontumisen aiheuttaja. Kyynärnivelen kasvuhäiriön eri muotoja ovat varislisäkkeen (processus coronoideus) sisemmän osan sairaus, olkaluun nivelnastan (condylus humeralis) sisemmän osan osteokondroosi ja kiinnittymätön kyynärpään uloke (processus anconaeus). Kyynärnivelen inkongruenssia (nivelpintojen epäyhdenmukaisuutta) pidetään tärkeänä syynä kaikkiin edellä mainittuihin kasvuhäiriöihin ja myös se lasketaan kyynärnivelen kasvuhäiriöksi.

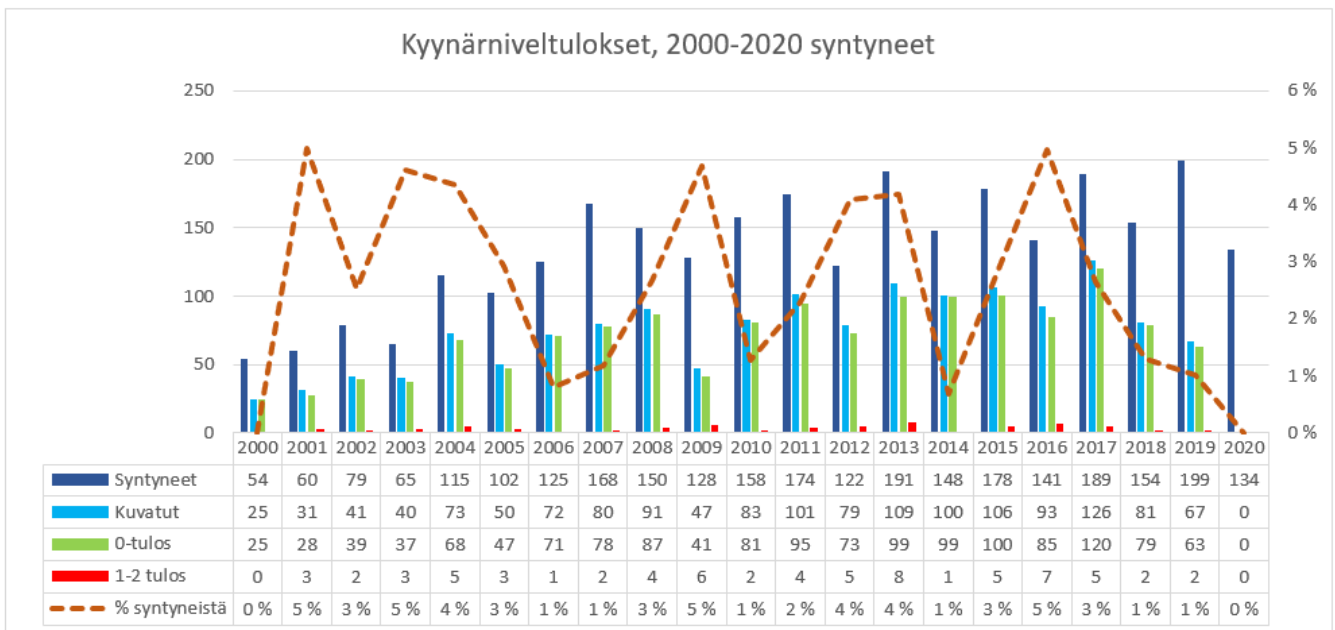
Kyynärnivelen kasvuhäiriön periytyminen on kvantitatiivista eli siihen vaikuttaa useita eri geenejä. Kasvuhäiriön tyyppi vaihtelee eri roduilla, mikä viittaa siihen, että aiheuttajina ovat eri geenit. Kyynärnivelen kasvuhäiriö on yleisempää uroksilla todennäköisesti urosten suuremman painon ja mahdollisesti myös hormonaalisten tekijöiden takia. Nykykäsityksen mukaan perinnöllisillä tekijöillä on suurin osuus kyynärnivelen kasvuhäiriön synnyssä, mutta ympäristötekijöillä on osuutensa sen ilmenemisessä.

Kaikissa kyynärnivelen kasvuhäiriöissä oireet alkavat keskimäärin 4–7 kuukauden iässä. Tyypillinen oire on ontuminen, joka voi pahentua rasituksessa tai olla voimakkainta levon jälkeen. Ontuminen voi olla jatkuvaa tai ajoittaista. Omistajan voi olla vaikea havaita koiran ontumista, jos kasvuhäiriö on molemminpuolinen. Toisinaan kasvuhäiriö on molemmissa kyynärnivelistä, vaikka koira ontuu vain toista jalkaa. Usein oireet huomataan vasta aikuisiällä ja silloin oireet johtuvat kasvuhäiriön seurauksena kehittyneestä nivelrikosta. Kiinnittymätön kyynärpään uloke ei välttämättä oireile nuorella koiralla ja se voi olla röntgenkuvauksen sivulöydös.

Kasvuhäiriöiden ja niiden erilaisten kirurgisten hoitojen tehosta ja pitkäaikaisennusteesta ei ole olemassa kattavia tutkimuksia. Leikkaushoidon hyöty on epävarma, jos nivelessä on jo selvät nivelrikon merkit. Kaikkien kyynärnivelen kasvuhäiriöiden seurauksena on ainakin hoitamattomana yleensä nivelrikko. Leikattuunkin jalkaan kehittyä usein jonkin asteinen nivelrikko, mutta sen määrä voi olla vähäisempää ja se voi kehittyä myöhemmin kuin ilman leikkausta hoidetussa nivelessä. Kyynärnivelen nivelrikko invalidisoi koiraa yleensä pahemmin kuin esim. lonkkien nivelrikko, koska koiran painosta noin 60 % on etuosalla. Nivelrikon hoidossa tärkeitä ovat painon pudotus, liikunnan rajoitus ja tarvittaessa käytetään myös tulehduskipulääkkeitä. Lisäksi voidaan käyttää nivelnesteiden koostumusta parantavia lääkkeitä ja ravintolisä.

Suomessa kyynärnivelen arviointi perustuu pääasiassa nivelrikon merkkeihin, mutta myös muut kasvuhäiriöön viittaavat röntgenlöydökset huomioidaan. Jalostusarvoindeksit (BLUP-indeksit) tehostavat jalostusvalintaa. Indeksissä otetaan huomioon koiran oman tuloksen lisäksi sen kaikkien tutkittujen sukulaisten taso ja poistetaan röntgentuloksiin vaikuttavien ympäristötekijöiden vaikutusta. Jalostusindeksejä lasketaan jo useille roduille sekä lonkka- että kyynärnivelistä. Indeksien laskemisen edellytyksenä on riittävä määrä kuvattuja koiria.

ELT Anu Lappalainen

Kuvaaja 22. Kyynärkuvaustulokset, 2000–2020 syntyneet (10.8.2021 KoiranNet)

Noin puolet syntyneistä tutkitaan kyynärpäiden osalta. Sairaiden (1-2 tulos) määrä on pysynyt samalla tasolla. Kyynärnivelen osalta sairaita koiria ei ole viimeisen viiden vuoden aikana käytetty jalostukseen. Kuvauspakko kyynärnivelen osalta on ollut PEVISA:ssa vuodesta 2013.

Vuosi	Syntyneitä	0	1	2	3	Yhteensä
2000	55	25	0	0	0	25
2001	60	28	2	1	0	31
2002	79	39	2	0	0	41
2003	65	37	3	0	0	40
2004	115	68	4	1	0	73
2005	102	47	3	0	0	50
2006	125	71	0	1	0	72
2007	168	78	2	0	0	80
2008	150	87	4	0	0	91
2009	128	41	4	2	0	47
2010	158	81	1	1	0	83
2011	174	95	2	2	2	101
2012	122	73	4	1	1	79
2013	191	99	7	1	2	109
2014	148	99	1	0	0	100
2015	178	100	3	2	1	106
2016	141	85	7	0	1	93
2017	189	120	4	1	1	126
2018	154	79	2	0	0	81
2019	199	63	1	1	2	67
2020	134	0	0	0	0	0
Yhteensä	2835	1415	56	14	10	1495

Taulukko 17. Kynnärniveltulokset määrä, 2000–2020 syntyneet (10.8.2021 KoiraNet)

Vuosi	Tutkittu	0	1	2	3
2000	45 %	100 %	0 %	0 %	0 %
2001	52 %	90 %	6 %	3 %	0 %
2002	52 %	95 %	5 %	0 %	0 %
2003	62 %	92 %	8 %	0 %	0 %
2004	63 %	93 %	5 %	1 %	0 %
2005	49 %	94 %	6 %	0 %	0 %
2006	58 %	99 %	0 %	1 %	0 %
2007	48 %	98 %	2 %	0 %	0 %
2008	61 %	96 %	4 %	0 %	0 %
2009	37 %	87 %	9 %	4 %	0 %
2010	53 %	98 %	1 %	1 %	0 %
2011	58 %	94 %	2 %	2 %	2 %
2012	65 %	92 %	5 %	1 %	1 %
2013	57 %	91 %	6 %	1 %	2 %
2014	68 %	99 %	1 %	0 %	0 %
2015	60 %	94 %	3 %	2 %	1 %
2016	66 %	91 %	8 %	0 %	1 %
2017	67 %	95 %	3 %	1 %	1 %
2018	53 %	98 %	2 %	0 %	0 %
2019	34 %	94 %	1 %	1 %	3 %
2020	0 %				
Yhteensä	53 %	95 %	3 %	1 %	1 %

Taulukko 18. Kynnärniveltulokset %, 2000–2020 syntyneet (10.8.2021 KoiraNet)

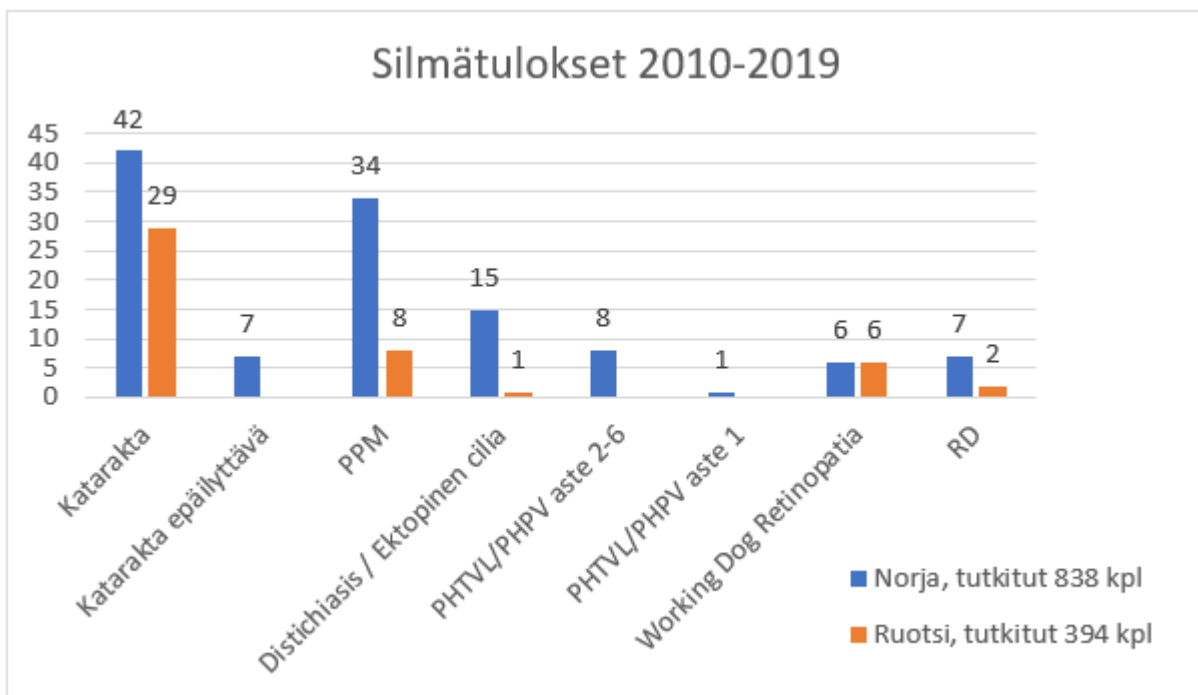
Rodun terveydestä muissa maissa

Rodun kotimaasta Yhdysvalloista on terveystietoja saatavissa rajallisesti. Silmä- lonkka- ja kyynärpäätuloksia on saatavissa OFA:n (Orthopedic Foundation for Animals) tietokannasta, mutta tilastotietoja siellä ei kuitenkaan ole ja lisäksi julkaistut tulokset perustuvat omistajan erilliseen lupaan, eli näkyvyys on rajattu.

Norjasta ja Ruotsista sen sijaan on viralliset tietokannat, joiden tiedot ovat hyödynnettävissä. Vaikkakin tutkimusmäärät rekisteröinteihin verrattuna varsinkin lonkkien ja kyynärpäiden osalta ovat alhaisempia kuin Suomessa, tulokset ovat samalla asteikolla lausuttuja kuin meilläkin.

Ruotsissa rotuyhdistyksen pentuvälitykseen pääsyn ehtona on lonkat A tai B, terveet kyynärnivelet ja silmät terveet. Silmälausunto ei saa olla 24 kk vanhempi. Toinen vanhemmista tulee olla testattu PN-terveeksi. SKK rekisteröintiehto on 1.10.2010 alkaen ollut, että koiralta on tutkittava lonkat, ei muuta ja raja-arvo vaatimusta ei ole. Tämä koskee pentueen molempia vanhempia, kun koirat ovat ruotsalaisia koiria. Ulkomaisten koirien osalta ei ilmeisesti ole erikseen vaatimuksia.

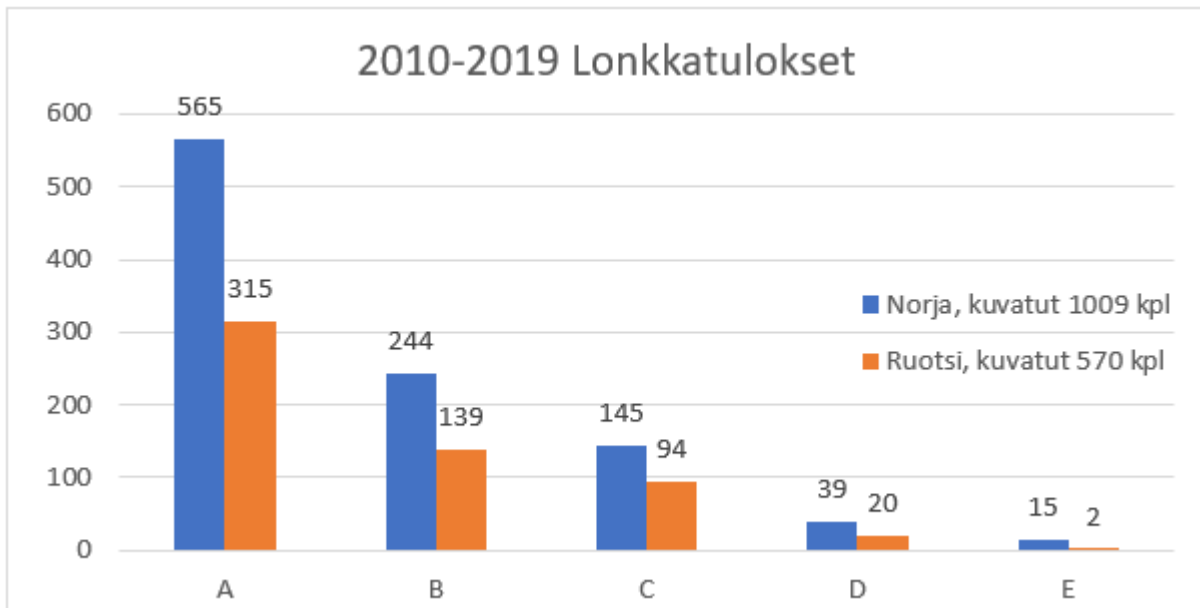
Norjassa rekisteröinnin ehtona on kuvauspakko lonkien osalta molemmille vanhemmille, raja-arvoja ei ole. Rotuyhdistyksellä ei ole erikseen vaatimuksia koirien terveyden osalta. Lonkkien suurelle kuvausmäärälle on siis selkeä syy.

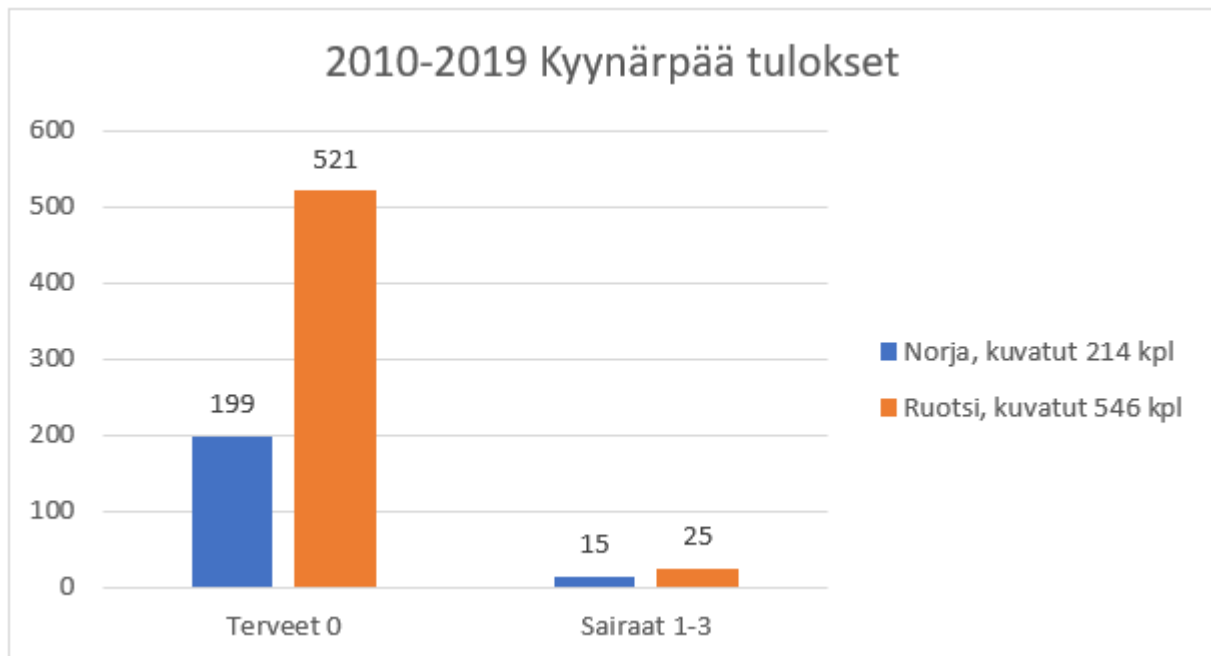
Kuvaaja 23. Silmätulokset vuosina 2010–2019 Norjassa ja Ruotsissa (Ruotsi Avelsdata 15.11.2021, Norja Evaluering av RAS – fram til 2019 / 2020 Norsk Alaskan Malamute klub)

Yllä olevassa kaaviossa Norjan ja Ruotsin silmätuloksista voidaan todeta, että kataraktan osalta määrät ovat samansuuntaisia Suomen kanssa. PPM:n ja Ektooppisen Cilian/Distichiasiksen osuudet ovat seuraavina, näiden sairauksien kehitystä Suomessa halutaan erityisesti seurata. Norjassa PHTVL/PHPV:tä asteita 2–6 on tavattu

yllättävän paljon, Ruotsissa joko ei lainkaan tai sitten PHTVL/PHPV:tä ei lausuta samalla tavalla kuin Norjassa tai Suomessa.

Kuvaaja 24. Lonkkatulokset vuosina 2010–2019 Ruotsissa ja Norjassa (Ruotsi Avelsdata 15.11.2021, Norja Evaluering av RAS – fram til 2019 / 2020 Norsk Alaskan Malamute klub)

Kuvaaja 25. Kyynärpää tulokset vuosina 2010–2019 Ruotsissa ja Norjassa (Ruotsi Avelsdata 15.11.2021, Norja Evaluering av RAS – fram til 2019 / 2020 Norsk Alaskan Malamute klub)

Yllä olevissa kaavioissa on puolestaan esitetty lonkka- ja kyynärpäätilastoja. Samalla aikavälillä on Suomessa lonkkia kuvattu 961 kpl ja kyynärpäitä 955 kpl. Lonkkien tutkimusmäärät erityisesti Ruotsissa verraten rekisteröintimääriin ovat pienempiä kuin Suomessa, ja Norjassa kyynärpäiden tutkiminen lonkkien ohella ei ole niin tavallista kuin Ruotsissa ja Suomessa. Suhteutettuna tulokset lonkkien tutkimusmääriin vaikuttaa, että Suomessa lonkkien tilanne on A-B:n osalta heikompi, toisaalta E:n lonkkia on Norjassa huomattavasti enemmän kuin Suomessa ja Ruotsissa. Kyynärpäiden osalta suhteutettuna kuvattujen määriin tilanne on miltei identtinen kaikissa kolmessa maassa.

4.3.2 Muut rodulla todetut merkittävät sairaudet ja viat

Edellä esiteltyjen PEVISAssa vastustettavien sairauksien lisäksi malamuuteilla tavataan muita sairauksia. Osa näistä on enemmän rodulle erityisiä, osa kaikille koiraeläimille yleisiä, ja joita on tavattu myös alaskanmalamuuteilla. Seuraavassa taulukossa on kuvattu alaskanmalamuuteilla tavattuja sairauksia ja muita kirjallisuudessa mainittuja rodulla esiintyneitä sairauksia. Kuitenkin todettakoon, että yleisesti rotu on pysynyt varsin perusterveenä.

Sairauden nimi	Lyhyt kuvaus	Vaikutukset koiran elämään	Vaikutukset käyttötarkoitukseen	Onko sairaus hoidettavissa/parannettavissa	Periytymistapa	Geenitesti	Jalostusrajoitukset tai ohje
B-hemofilia – verenvuototauti	Verenvuototauti	Vaikuttaa merkittävästi koiran elämään.	Merkittävä vaikutus	Sairautta ei voi hoitaa/parantaa.	Periytyy resessiivisesti ja liittyy X-kromosomiin	ei	Sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Suositellaan käyttämään vahvaa harkintaa mikäli oireita on tavattu sekä isän että äidin sukulinjoissa.
Coat Funk	Ihosairaus, jossa päällyskarva ei uusiudu. Sen seurauksena turkki kuivuu, katkeaa ja jäljelle jäänyt aluskarva huovuttuu. Koira kaljuuntuu ja iho paksuuntuu.	Sairaus ei merkittävästi vaikuta koiran elämään jos sairauden aste pysyy lievänä, vaikutukset lähinnä koiran ulkonäköön ja pakkasen kestävyys.	Lievä-kohtalainen, riippuu turkin tilasta.	Jossain määrin hoidettavissa, mutta ei parannettavissa	Perinnöllisyys epävarma	ei	Sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Suositellaan käyttämään vahvaa harkintaa mikäli oireita on tavattu sekä isän että äidin sukulinjoissa.
CHD, Chondrodysplasia	Kääpiökasvuisuus, Yhdysvalloissa, Kanadassa, Euroopassa (Ranska) tavattu sairaus, jossa koiran normaali kasvu on häiriintynyt.	Kääpiökokoisuus, raajat epämuodotuneet.	Merkittävä vaikutus koiran käyttötarkoitukseen	Tilaa ei voi parantaa	Periytyy resessiivisesti.	ei	Sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä joiden tiedetään tuottaneen sairaita jälkeläisiä.
Distichiasis / Cilia Aberranta	Ylimääräisiä tai epänormaalisti kasvavia ripsiä, jotka ärsyttävät silmää	Oireet riippuvat karvan paksuudesta ja kasvusuunnasta. Karvat hankaavat sarveiskalvoa ja voivat aiheuttaa silmävuotoa, silmän siristelyä ja sarveiskalvovaurioita ja voimakkaita kipuoireita.	Lievä - vakava, riippuu koiran oireista.	Ylimääräiset ripset voidaan poistaa nyppimällä tai tuhoamalla karvatupet polttamalla/jäädymällä, tai ripsien/karvatuppien poistaminen kirurgisesti.	Vika tiedetään periytyvän mutta sen periytymismekanismi ei ole tiedossa.	ei	Lievissä tapauksissa perustellusta syytä voidaan käyttää jalostukseen, mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa. Vakavia tapauksia ei kuitenkaan pidä käyttää jalostukseen.
Epilepsia	Aivojen sähköisen toiminnan häiriöitä aiheuttava sairaus, joka ilmenee säännöllisesti toistuvina kohtauksina.	Kohtauksien luonne voi vaihdella. Samoin lääkityksen teho, joka voi auttaa kohtauksien hallinnassa, mutta voi myös vaikuttaa koiran käytökseen yleisesti.	Voi vaihdella lievästä ei voi käyttää tilanteeseen.	Epilepsia ei ole parannettavissa, mutta lääkityksellä kohtauksia voidaan lieventää/vähentää.	Epilepsiaa pidetään perinnöllisenä sairautena. Epileptisiä kohtauksia voi kuitenkin aiheuttaa myös muut sairaudet. Epilepsia diagnosoitiin pohjautuu muiden sairauksien poissulkemiseen.	ei	Epileptista koiraa ei saa käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä joiden tiedetään tuottaneen epileptikkokäkeläisiä.

Sairauden nimi	Lyhyt kuvaus	Vaikutukset koiran elämään	Vaikutukset käyttötarkoitukseen	Onko sairaus hoidettavissa/parannettavissa	Periytymistapa	Geeni-testi	Jalostusrajoitukset tai ohje
Glaukoma – silmänpainetauti	Glaukoomassa silmänpaine kohoaa kun silmän nestekierto ei jostain syystä pääse toimimaan normaalisti.	Sairaus on koiralle erittäin kivulias ja saattaa johtaa koiran silmän sokeutumiseen.	Merkittävä vaikutus koiran käyttötarkoitukseen	Tila on lääkitykseen usein heikosti vastaava.	Primääri glaukooma on monella rodulla perinnölliseksi oletettu silmänsairaus	ei	Lievissä tapauksissa perustellusta syystä voidaan käyttää jalostukseen, mutta mieluiten terveen kumppanin kanssa. Vakavia tapauksia ei kuitenkaan pidä käyttää jalostukseen.
Haiman vajaatoiminta	Haiman vajaatoimintaan sairastuneella koiralla haiman kyky tuottaa ruuansulatusentsyymejä on olennaisesti vähentynyt tai lakannut kokonaan.	Ruuansulatuskanavan oireet (syö runsaasti mutta laihtuu, ripuli, uloste vaalea, ilmavaivat,...). Oireiden voimakkuus riippuu vajaatoiminnan asteesta.	Lievä - ei voi käyttää, riippuen vajaatoiminnan asteesta	Sairaus on parantumaton ja vaatii hoitoa koiran loppuelämän ajan (entsyymivalmiste, raaka haima, ruokavalio, b-vitamiinilisä,...). Ennuste hoidon aloittamisen jälkeen yleensä hyvä.	Tautia pidetään perinnöllisenä, mutta sairauden periytyvyys on epäselvää. Todennäköisesti sairauden puhkeamiseen vaikuttaa perinnöllisyyden lisäksi myös ympäristötekijät.	ei	Sairasta koira ei tule käyttää jalostukseen. Samoin on vältettävä sellaisten riskilinjojen yhdistämistä joiden tiedetään tuottaneen sairaita jälkeläisiä.
Ihosairauksia	Erlaisia ihon toimintahäiriöitä mm. atopia, allergiat, eri alopeciamuodot	Karvanlähtö, ihon kutina, ihon tulehdukset, korvatulehdukset, varpaanvälien tulehdukset. Oireiden laajuus vaihtelee.	Lievä - ei voi käyttää, riippuen toimintahäiriöiden laajuudesta.	Oireita voi lievittää, mutta vaivaa ei voi parantaa.	Geneettinen taipumus, jolle perinnöllisyyden lisäksi on olemassa useita altistavia tekijöitä, kuten elinympäristö ja olosuhteet.	ei	Atooppista tai allergista koira ei saa käyttää jalostukseen
Kilpirauhasen vajaatoiminta (hypotyreoosi)	Johtuu liian alhaisesta kiertävien kilpirauhashormonien määrästä. Kilpirauhasen vajaatoiminta on koiran yleisin sisäerityssairaus. Kilpirauhasen vajaatoiminnan taustalla on tavallisimmin immunologinen kilpirauhasen tulehdusreaktio.	Aineenvaihdunnan hidastumiseen liittyvä oireet (uneliaisuus, lihavuus, liikunnan siedon aleneminen). Lähes yhtä paljon esiintyy useita eri iho-oireita. Harvemmin esiintyy hermostollisia, silmiin, sydämentoimintaan, käyttäytymiseen, lisääntymiseen tai ruuansulatuskanavan toimintaan liittyviä oireita.	merkittävä-ei voi käyttää.	Sairaus ei ole parannettavissa, hoitona käytetään elinikäistä levotyroksiinikorvaushoitoa.	Kilpirauhasen vajaatoiminta on autoimmunisairaus, jolla on geneettistä taustaa.	ei	Kilpirauhasen vajaatoimintaa sairastavaa koira ei saa käyttää jalostukseen.
Kivesviat	Kivespuutokset, piilokiveksisyys, hissikives, kivesten surkastuminen,...	Laskeutumattomat kivekset ovat kasvainherkkiä ja siksi kivesvikaiset koirat suositellaan steriloitavan.	Ei voi osallistua näyttelyihin, rekikoirille tarkoitettuihin kokeisiin ja kisoihin voi osallistua.	Sairaus ei ole parannettavissa.	Kivesviat ovat perinnöllisiä. Monet tutkijat ovat päätyneet resessiiviseen periytymistapaan, mutta vika voi olla myös polygeeninen tai jonkun ulkoisen tekijän edesauttama.	ei	Kivesvikaista koira ei saa käyttää jalostukseen. Mikäli molempien vanhempien sisaruksissa ja lähisuvussa esiintyy kivesvikaisuutta, tulee tällaista yhdistelmää välttää.

Sairauden nimi	Lyhyt kuvaus	Vaikutukset koiran elämään	Vaikutukset Onko sairaus hoidettavissa/ käyttötarkoitukseen parannettavissa		Geeni- testi	Jalostusrajoitukset tai ohje	
			Periytymistapa	Periytymistapa			
Maksahuutti – maksan verenkierron ohittuminen	Synnynnäinen verisuoni epämuodostuma, josta on eri muunnoksia (shunttisuoni maksan sisällä tai ulkopuolella).	Yleisiä oireita huono kasvunopeus, painonlasku ja lääkeaine yliherkkyys. Koiralla voi olla horjumista, väsymistä, käytöshäiriöitä ja sokeutumista. Oireet voivat olla intermittoivia.	Merkittävä-ei voi käyttää.	Sairauden parantamiseksi kirurginen hoito voi olla yksi vaihtoehto (riippuu shunttisuonen sijainnista). Voidaan hoitaa myös dieetti- ja lääkehoidolla.	Vaivan epäillään olevan periytyvä. Huomioitavaa on että shunttisuoni voi olla synnynnäinen tai hankittu (taustalla esim. maksasairaus).	ei	Sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen.
Megaesofagus - ruokatorvenlaajentuma	Ruokatorvenlaajentuma on tila jossa eläimen ruokatorven lihakset surkastuvat eikä ruoka siirry normaaliin tapaan vatsaan.	Sairaus oireilee nielemisvaikeuksina, pennuilla kasvun hidastumisena, ruuan ylösnousemisena/ oksenteluna. Lisäksi voi olla muita oireita esim. nenäerite, lisääntynyt ääntely hengittäessä, painonlasku,...	Ei voi käyttää.	Ruokatorven laajentuma yleensä pahenee iän myötä, sairauteen ei ole parannuskeinoja. Lievissä tapauksissa voidaan käyttää tukihoidona lääkitystä, erityisruokavaliota ja ruokkimista pystyasennossa.	Sairautta pidetään perinnöllisenä, mutta periytymistapa on epäselvä. Voi olla joko synnynnäinen tai kehittynyt vaiva (kasvaimet, hermosto- tai autoimmuunisairaus, vierasesine tai loiset)	ei	Sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen.
LTV	Välimuotoinen lanne-ristinikama on yleinen synnynnäinen nikamaepämuodostuma	Koirilla voi olla epämuodostunut lanne-ristinikama, tai liikaa nikamia. LTV altistaa lanne-ristiluuliitosalueen varhaiselle rappeutumiselle, minkä seurauksena voi olla takaselän kivut ja pahimmassa tapauksessa takajalkojen halvausoireet	lievä-ei voi käyttää	Tilaa ei ole parannettavissa. Hoitona käytetään lepoa, kipulääkkeitä ja vakavimmissa tapauksissa leikkaushoitoa.	Epämuodostuma on perinnöllinen, mutta sen periytymismekanismi on epäselvä.	ei	Kennelliitto suosittelee jättämään oireilevat pois koirat pois jalostuksesta. LTV1 -4 oireettomat koirat tulisi yhdistää vain LTV0 koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi.
PCD, Primary Ciliary Dyskinesia. Primaarinen Siliaarinen Dyskinesia	Eryteisesti hengitysteihin vaikuttava sairaus, jossa solujen pinnan värekarvojen (silia) toiminta on häiriintynyt.	Liman kertyminen, pitkittynyt sierainvuoto, krooninen yskä, hengitystieinfektio. Hengitysteiden lisäksi siliaa esiintyy poskionteloissa, korvissa, lisääntymiselimissä, siittiösoluissa, aivojen ependymassa sekä aivojen ja selkäytimen keskuskanavassa.	Ei voi käyttää rodun käyttötarkoitukseen	Oireita voi lievittää, mutta koira ei parane ja menehtyy todennäköisesti nuorella iällä	Autosomaali resessiivisesti	on	Sairasta koiraa ei tule käyttää jalostukseen. Kantaja tulee yhdistää ainoastaan ei-kantaja koiraan.
PHTVL/PHPV	Silmäsairaus, jossa linssin ja silmänpohjan välinen sikiökautinen verisuoni ei ole normaalisti surkastunut	Sairaudessa on eri asteita (1-6) samentumia pienistä kauneuspilkuista sokeutta aiheuttaviin muutoksiin.	Sairaudesta riippuen ei vaikuttava - merkittävä haitta	Sairautta ei voi hoitaa/parantaa.	Malamuuttien kohdalla periytymistapa ei ole selvillä, mutta muutamilla roduilla sairaus on selkeästi perinnöllinen.	ei	Kennelliiton suosituksen mukaan asteet 2-6 estävät jalostuskäytön. Koiria joilla on asteen 1 muutoksia voidaan käyttää, mutta kumppanilla ei saa olla samaa diagnoosia.

Sairauden nimi	Lyhyt kuvaus	Vaikutukset koiran elämään	Vaikutukset käyttötarkoitukseen	Onko sairaus hoidettavissa/parannettavissa	Periytymistapa	Geeni-testi	Jalostusrajoitukset tai ohje
Polyneuropatia - hermolihasarpeuma	Hermolihasautiin liittyy vika impulssien välityksessä hermoista lihaksiin. Kliiniset oireet ovat yleensä havaittavissa 8-14 kuukauden iässä.	Taudille on tyypillistä hitaasti etenevä liikunnan intoleranssi "sietokyvyn aleneminen". Monille koirille tulee myös kurkunpään halvaus. Taudin edetessä koira kävelee poikkeavasti ja sen lihaksien surkastuminen on nähtävissä.	Ei voi käyttää.	Tauti ei parannettavissa. Tauti ei välttämättä etene suoraviivaisesti, mutta johtaa koiran ennenaikaiseen kuolemaan.	Alaskanmalamuuttien polyneuropatia on yksinkertaisesti peittyvästi periytyvä, autosomaali-resessiivinen.	kyllä	Sairasta koira ei tule käyttää jalostukseen. Kantaja tulee yhdistään ainoastaan ei-kantaja koiraan.
PPM – iiriksen eli värikalvon kehityshäiriö	Pupilliaukon avautuminen ei ole ollut täydellistä vaan värikalvolta lähtee rihmoja joko linssiin, sarveiskalvoon (kornea) tai toiseen kohtaan värikalvoa (iiris)	Iiris-iiris muutokset ovat yleensä lieviä eivätkä aiheuta oireita. Iiris - linssi tai iiris-sarveiskalvo muutokset ovat vakavampia jolloin ne voivat vaikuttaa pupillin toimintaan ja näkökykyyn.	Ei vaikutusmerkittävä	Kehityshäiriötä ei voida parantaa.	Tilan oletetaan periytyvän, mutta periytymistapa ei ole tiedossa.	ei	Lieviä tapauksia (iiris-iiris) voidaan käyttää jalostukseen, vakavia tapauksia (iiris-linssi/kornea) ei saa käyttää jalostukseen.
PRA, progressiivinen retinaalinen atrofia	Perinnöllinen silmäsairaus, jossa verkkokalvo surkastuu, jonka seurauksena koira sokeutuu	Sairaudesta on olemassa erilaisia muotoja roduittain ja jopa saman rodun sisällä.	Lievä-merkittävä Tutussa ympäristössä koira voi pärjätä hyvin.	PRA:han ei ole hoitoa.	Kyseessä on ryhmä sairauksia, jotka ovat eri geenien aiheuttamia. Yleisin periytymismekanismi on automaalinen resessiivinen. Alaskan malamuutin periytymismekanismi ei ole tiedossa.	ei	PRA sairasta koira ei saa käyttää jalostukseen.
Päiväsokeus (Cone Degeneration)	Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Australiassa tavattu sairaus, joka aiheuttaa koiran sokeuden kirrkaassa päivänvalossa.	Sairaus tulee esille jo nuorella pennulla. Koirasta voi tulla käytännössä sokea päivänvalolla ja tila voi olla kivulias. Pimeässä koira näkee normaalisti.	Merkittävä vaikutus koiran käyttötarkoitukseen	Tilaa ei ole parannuskeinoa. Hoitokeinona tummennetut piilolinssit, tällä hetkellä tutkitaan muita hoitovaihtoehtoja.	Perinnöllinen ja periytyy resessiivisesti (mutaatio geenissä CNGB3)	kyllä	Sairasta koira ei tule käyttää jalostukseen. Kantaja tulee yhdistään ainoastaan ei-kantaja koiraan.
RD – verkkokalvon vajaakehitys	Synnyinäinen silmän kehityshäiriö	Vakavuudeltaan eriaisteisia häiriöitä lievistä paikallisista verkkokalvon poimuista (mRD) sokeutta aiheuttaviin muutoksiin (tRD).	Lievä-merkittävä Tutussa ympäristössä koira voi pärjätä hyvin.	Tilaa ei ole hoitoa.	Periytyy resessiivisesti.	ei	Lieviä muutosta (mRD) voidaan käyttää jalostukseen terveen kumppanin kanssa. Joillakin roduilla ECVO suosituksen mukaan vakavampaa astetta (gRD) sairastava koira tulisi sulkea pois jalostuksesta. Sairauden vakavinta astetta (tRD) ei saa käyttää jalostukseen.

Sairauden nimi	Lyhyt kuvaus	Vaikutukset koiran elämään	Vaikutukset käyttötarkoitukseen	Onko sairaus hoidettavissa/ parannettavissa	Periytymistapa	Geeni- testi	Jalostusrajoitukset tai ohje
Sinkin imeytyshäiriö (Zink Deficiency)	Kutiseva iho, karvanlähtö, rupien muodostuminen erityisesti pään alueelle. Samoja oireita voi olla myös muualla kehossa.	Sinkin puute vaikuttaa ihon ja haavojen paranemiseen sekä solujen kasvuun ja uusiutumiseen. Se voi vaikuttaa myös kehitykseen ja hedelmällisyyteen.	lievä-ei voi käyttää	Sinkkilääkitys mahdollisesti koiran loppuelämän ajan	Arktisilla roduilla lienee perinnöllinen alttius tähän tilaan.	ei	Jalostus harkintaa käyttäen
SP spondyloosi	Selkärangan rappeumasairaus, jossa selkänikamien rajoille muodostuu luupiikkejä ja/tai -siltoja. Spondyloosi on normaalistikin iän myötä kehittyvä, mutta ainakin yhdellä rodulla se on todettu varhaisesti etenevänä sairautena.	Luupiikit ja silottumat voivat aiheuttaa jäykkyyttä, ontumista, epämääräistä selkäkkipua, hyppäämishaluttomuutta. Ventraalinen spondyloosi jäykistää selkää rasittaen viereisiä nikamavälejä. Lateraalinen spondyloosi voi painaa hermojuuria ja aiheuttaa koiralle rajujakin oireita kuten virtsan/ulosteen pidätyskyvyn	lievä-ei voi käyttää	Tilaa ei ole parannettavissa. Hoitona käytetään lepoa, kipulääkkeitä.	Spondyloosi on todettu perinnölliseksi sairaudeksi ainakin yhdellä rodulla, joten se on hyvä huomioida jalostusvalinnoissa. Spondyloosin tarkkaa periytymismekanismia ei tiedetä.	ei	Käytettäessä spondyloosia sairastavaa koiraa etsitään sille partneri joka on sponyloosivapaa tai jolla on vain lieviä muutoksia. Nuoren, keskivaikean koiran jalostuskäyttöä tulee harkita tarkkaan, ja vaikeaa spondyloosia sairastavat yksilöt tulisi sulkea pois jalostuksesta. Jalostuskoirien taustat tulisi kartoittaa huolella.
Sydänsairaudet	Erilaiset sydänsairaudet, tässä mainittu kaksi rodulla todettua 1) SAS, subaorttastenoosi, aortan ahtauma 2) VSD (Ventricular Septal Defect), kammionväliseinäreikä	Aortan ahtaumaa (SAS) esiintyy eriasteisena ja se aiheuttaa systolisen sivuäänen, joka voimistuu ahtauman voimakkuuden mukaisesti. Mitä voimakkaammasta ahtaumasta on kyse, sen vakavimmat vaikutukset sillä on koiran elämänlaatuun ja eliniän pituuteen. Oireena vakavissa tapauksissa saattaa olla rytmihäiriöperäinen äkkikuolema tai sydämen vajaatoiminta-oireet jo nuorella iällä. VSD eli kammioiden välinen reikä: pieni reikä ei yleensä vaikuta elämänlaatuun, mitä suurempi reikä sen todennäköisemmin aiheuttaa oireita. Aiheuttaa systolisen sivuäänen	lievä-ei voi käyttää	Tila ei ole parannettavissa.	Aortan ahtaumaa esiintyy monilla eri koiraroduilla. Useimmilla näistä se on todettu tai sitä epäillään perinnölliseksi. VSD:n osalta tarkkaa tietoa perinnöllisyydestä ei ole saatavilla	ei	Alaskanmalamuuttien sydänsairaudet eivät ole kovin yleisiä, eikä vastustettavista sydänsairauksista alaskanmalamuuttien osalta ole erillistä päätöstä tai ohjetta. Jalostuksen osalta tulisi kuitenkin seurata tarkasti sydänsairauksia, hankkia tutkimustuloksia ja käyttää tarkkaa harkintaa jalostusvalintoja suunnitellussa.

Sairauden nimi	Lyhyt kuvaus	Vaikutukset koiran elämään	Vaikutukset käyttötarkoitukseen	Onko sairaus hoidettavissa/parannettavissa	Periytymistapa	Geeni-testi	Jalostusrajoitukset tai ohje
Syövät ja kasvaimet	Erilaiset syövät, pahanlaatuiset kasvaimet yms	Koirilla esiintyy monenlaisia syöpiä ja oireitakin on monenlaisia.	lievä-merkittävä riippuen syövän laadusta ja hoidon onnistumisesta	Riippuu sairaudesta ja hoitovaihtoehdoista.	Vaikuttaa että joissakin suvuissa on isompi alttius sairastua syöpään, mahdollista perinnöllistä vaikutus ei voi poissulkea	ei	Sairasta koira ei tule käyttää jalostukseen, kahden selkeästi alttiin sukulinjan yhdistämistä tulisi välttää.
VA	Selkärangan nikamien epämuodostuma	Yleisimpiä nikaman kehityshäiriöitä ovat puolินิกamat ja perhosnikamat. Kyseessä voi olla myös nikamahalkio. Oireet vaihtelevat	lievä - ei voi käyttää	Tilaa ei ole parannettavissa. Hoitona käytetään lepoa, kipulääkkeitä.	Epämuodostuma on perinnöllinen, mutta sen periytymismekanismi on epäselvä.	ei	Kennelliitolla ei ole erillistä suositusta.

Taulukko 19. Alaskanmalamuuttien muita sairauksia (lähde JTO 2017-2021, kennelliiton nettisivut)

Polyneuropatian geneettisestä esiintyvyydestä oli suuri huoli ennen geenitestin tuloa. Jalostussuosituksia on noudatettu ja tällä on vältetty sairastapaukset. Kasvattajien ja urosten omistajien tulee edelleen muistaa geenitestien tärkeys.

PCD (Primary Ciliary Dyskinesia) on noussut uutena sairautena esiin rodun sisällä. Sairaudelle on jo olemassa geenitesti, Suomesta on löytynyt tähän mennessä yksi kantaja.

4.3.3 Yleisimmät kuolinsyyt

Kuolinsyy	Keskim. elinikä	Yhteensä	% osuus	kumulatiivinen osuus
Vanhuus (luonnollinen tai lopetus)	12 vuotta 2 kuukautta	108	21 %	21 %
Kasvainsairaudet, syöpä	9 vuotta 6 kuukautta	84	17 %	38 %
Kuolinsyytä ei ole ilmoitettu	9 vuotta 8 kuukautta	72	14 %	52 %
Lopetus ilman sairauden diagnosointia	8 vuotta 10 kuukautta	40	8 %	60 %
Tapaturma tai liikennevahinko	4 vuotta 3 kuukautta	28	6 %	65 %
Muu sairaus, jota ei ole listalla	6 vuotta 11 kuukautta	26	5 %	71 %
Lopetus käytös- tai käyttäytymishäiriöiden vuoksi	4 vuotta 2 kuukautta	23	5 %	75 %
Luusto- ja nivelsairaus	5 vuotta 2 kuukautta	23	5 %	80 %
Maksan ja ruoansulatuskanavan sairaus	6 vuotta 9 kuukautta	19	4 %	83 %
Virtsatie- ja lisääntymiselinten sairaus	7 vuotta 10 kuukautta	18	4 %	87 %
Kuollut ilman sairauden diagnosointia	8 vuotta 7 kuukautta	10	2 %	89 %
Sydänsairaus	6 vuotta 8 kuukautta	10	2 %	91 %
Hermostollinen sairaus	3 vuotta 10 kuukautta	9	2 %	93 %
Selkäsairaus	7 vuotta 0 kuukautta	9	2 %	94 %
Sisäeritysrauhasten sairaus	8 vuotta 10 kuukautta	8	2 %	96 %
Immunologinen sairaus	6 vuotta 10 kuukautta	6	1 %	97 %
Iho- ja korvasairaudet	6 vuotta 0 kuukautta	3	1 %	98 %
Pennun synnynnäinen vika tai epämuodostuma	0 vuotta 7 kuukautta	3	1 %	98 %
Petovahinko	4 vuotta 2 kuukautta	3	1 %	99 %
Hengitystiesairaus	11 vuotta 0 kuukautta	2	0 %	99 %
Silmäsairaus	4 vuotta 8 kuukautta	2	0 %	100 %
Kadonnut	4 vuotta 4 kuukautta	1	0 %	100 %
Kaikki yhteensä	8 vuotta 8 kuukautta	507	100 %	

Taulukko 20. Alaskanmalamuuttien kuolinsyyt yleisyyssjärjestyksessä (10.8.2021 KoiraNet)

Taulukon 21 kaikki yhteenlasketut tiedot kertovat alaskanmalamuutin keskimääräiseksi eliniäksi 8 vuotta ja 8 kuukautta. Tilasto osoittaa, että suurin kuolinsyy on vanhuus (luonnollinen tai lopetus). Kasvainsairaudet/syöpä ovat toiseksi suurin kuolemia aiheuttanut vaiva. Määrällisesti kolmanneksi suurimmaksi tulivat ne koirat, joiden kuolinsyytä ei syystä tai toisesta ole ilmoitettu. Tämä määrä saisi olla pienempi, koska tiedon antaminen lisäisi ymmärrystä siitä mitkä ovat keskeisiä rotuamme vaivaavia kuolemaan johtavia sairauksia.

4.3.4 Lisääntyminen

	2017	2018	2019	2020
Pentuekoko	6,0	6,0	6,2	6,9

Taulukko 21. Rodun keskimääräinen pentuekoko vuosina 2017–2020 (KoiraNet 15.10.2021)

Astumisvaikeudet

Malamuuteilla ei ole vuoden 2017 kyselyn mukaan astumisvaikeuksia. Astumiset tapahtuvat pääsääntöisesti luonnollisesti. Malamuutit tiinehtyvät pääosin hyvin ja synnyttävät luonnollisesti. Komplikaatioita syntyy harvoin, keskimääräinen pentuekoko on 6,2. Emot hoitavat pentunsa hyvin ja kuolleisuus on matala. Synnynnäisiä vikoja ja epämuodostumia on harvoin.

4.3.5 Sairauksille ja lisääntymisongelmille altistavat anatomiset piirteet

Alaskanmalamuuteilla ei toistaiseksi esiinny ulkomuoto-ominaisuuksia, joissa liioiteltaisiin rotumääritelmän vaatimuksia, tai jotka altistaisivat malam uutin terveydellisille ongelmille tai haittaisivat rotumääritelmän mukaista käyttöä. Alaskanmalamuutin rotumääritelmä perustuu kokonaisuudessa rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen ja siihen minkälaiseksi satojen vuosien aikana tapahtunut ympäristöön sopeutuminen on sen muovannut. Rotumääritelmän mukainen alaskanmalamuutti on kokonaisuudessaan terverakenteinen ja liioittelematon.

4.3.6 Yhteenveto rodun keskeisimmistä ongelmista terveydessä ja lisääntymisessä

PEVISA ohjelmaan on otettu rodulle keskeisimmät terveysongelmat. Alaskanmalamuuteilla esiintyy jonkin verran lonkkien dysplasiaa, samoin kyynärnivelen kasvuhäiriöitä. Lonkkien raja-arvo astui voimaan vuonna 2018, mutta tällä hetkellä muutokset vaikutuksesta on mahdotonta vetää johtopäätöksiä. Tällä hetkellä viime aikojen suuntaus lonkkatutkimus tuloksissa on huolestuttava, joten asiaa on seurattava tarkkaan.

Silmien osalta katarakta on PEVISAssa vastustettava sairaus. Muista silmänsairauksista PPM ja Distichiasis ovat nousseet tilastoissa viime vuosina ja näiden tilannetta on tarkkailtava.

Alaskanmalamuutin lisääntyminen onnistuu hyvin, tiinehtyvyydessä voi olla satunnaisesti ongelmia.

4.4. Ulkomuoto

4.4.1 Rotumääritelmä

Alkuperämaa: Yhdysvallat

KÄYTTÖTARKOITUS: *Rekikoira.*

YLEISVAIKUTELMA: *Alaskanmalamuutti, eräs vanhimmista arktisista rekikoiraroduista, on voimakas ja vahvarakenteinen koira, jolla on syvä rintakehä ja vahva, voimakaslihaksinen runko. Malamuutti antaa vaikutelman suuresta aktiivisuudesta ja ylväästä ryhdistä. Se seisoo tukevasti raajoillaan, pää pystyssä ja valppaat silmät osoittaen kiinnostusta ja uteliaisuutta. Pää on leveä. Korvat ovat kolmiomaiset ja valppaalla koiralla pystyt. Kuono on jyrkäv ja kapenee vain hieman kohti kirsua. Kuono ei ole terävä eikä pitkä, ei kuitenkaan lyhyt. Paksussa karva-peitteessä karhea peitinkarva on riittävän pitkää suojaamaan villavaa pohjavillaa. Malamuuteilla on useita eri värejä. Värimerkit pään etuosassa ovat tunnusomaisia piirteitä, esim. ”lakki” pään päällä, täysin valkoinen pään etuosa tai valkea juova ja/tai maski. Häntä on tuuheakarvainen, asenoltaan selän yläpuolella ja antaa vaikutelman heiluvasta ”plyymistä”. Malamuutin tulee olla jyrkävälustoinen, sillä on hyväasentoiset raajat, hyvät kädäpälät, syvä rintakehä, voimakkaat lavat sekä kaikki muut fyysiset ominaisuudet, jotka ovat tarpeellisia tehokkaaseen työskentelyyn. Ravin tulee olla vakaata, tasapainoista, väsymätöntä ja täydellisen tehokasta. Malamuutti ei ole tarkoitettu kilpailemaan rekikoirien nopeuskilpailuissa, vaan se on rakenteeltaan voimakas ja kestävä. Kaikki tätä tarkoitusta haittaavat piirteet, myös luonteessa, ovat hyvin vakavia virheitä.*

ALASKANMALAMUUTTI TÄRKEITÄ MITTASUHTEITA: *Rinnan syvyys on suunnilleen puolet säkäkorkeudesta, syvin kohta on juuri eturaajojen takana. Rungon pituus mitattuna olkanivelestä istuinluun kärkeen on suurempi kuin säkäkorkeus. Rungossa ei saa olla ylipainoa ja luuston tulee olla suhteessa koiran kokoon.*

KÄYTTÄYTYMINEN / LUONNE: *Alaskanmalamuutti on lempeä ja ystävällinen, ei ”yhden miehen” koira. Se on uskollinen ja kiintynyt seuralainen, yllytettäessä leikkisä, mutta aikuistuttuaan yleensä vaikuttavan arvokas.*

PÄÄ: *Leveä ja syvä, ei karkea eikä kömpelö, kuitenkin suhteessa koiran kokoon. Ilme on pehmeä ja kuvastaa lempeää luonnetta.*

KALLO-OSA: *Leveä ja kohtuullisen pyöristynyt korvien välistä, silmiä kohti tasaisesti kapeneva ja tasoittuva sekä melko litteitä poskia kohti kaartuva. Silmien välissä on loiva uurre.*

OTSAPENGER: *Vähäinen.*

KIRSU: *Kirsu, huulet ja silmänympäryspigmentti ovat mustat kaikissa muissa karvapeitteen väreissä paitsi punaisessa. Ruskea pigmentti on sallittu punaisilla koirilla. Vaaleammaksi juovittunut ”lumikirsu” on hyväksyttävä.*

KUONO-OSA: *Suuri ja jyrkäv suhteessa kallon kokoon, kapenee hieman leveys- ja syvyysuunnassa kohti kirsua.*

HUULET: *Tiiviit.*

LEUAT/HAMPAAT/PURENTA: *Leuat ovat leveät ja hampaat suuret. Leikkaava purenta. Ylä- tai alapurenta on virhe.*

POSKET: *Melko litteät.*

SILMÄT: Asennoltaan viistot, mantelin muotoiset, keskikokoiset ja väriltään ruskeat. Siniset silmät ovat hylkäävä virhe.

KORVAT: Keskikokoiset, mutta pienet suhteessa pään kokoon. Korvat ovat kolmiomaiset ja kärjestään hieman pyöristyneet. Ne ovat kiinnittyneet etäälle toisistaan kallon takaosan ulkoreunoille, samalle linjalle silmien ulkokulman kanssa. Koiran ollessa tarkkaavainen ne kohoavat ylemmäksi. Korvat ovat hieman eteenpäin kallistuneet, mutta koiran työskennellessä ne ovat joskus taittuneet kallon myötäisesti. Korkealle kiinnittyneet korvat ovat virhe.

KAULA: Voimakas ja kohtuullisesti kaareutunut.

RUNKO: Tiivisrakenteinen, mutta ei lyhyt.

SELKÄ: Suora, hieman lonkkia kohti laskeva.

LANNE: Luja ja lihaksikas. Pitkä lanne, joka saattaa heikentää selkää, on virhe.

RINTAKEHÄ: Hyvin kehittynyt.

HÄNTÄ: Keskikorkealle kiinnittynyt, tyvestään selkärangan suuntainen ja asennoltaan selän yläpuolella, kun koira ei työskentele. Häntä ei ole lyhyt eikä tiukasti selkää vasten kiertynyt, ei myöskään lyhytkarvainen. Malamuutin häntä on tuuheakarvainen ja antaa vaikutelman heiluvasta ”plyymistä”.

RAAJAT

ETURAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Eturaajat ovat jyrkävälustoiset, lihaksikkaat ja edestä katsottuna ranteisiin asti suorat.

LAVAT: Kohtuullisen viistot.

VÄLIKÄMMENET: Lyhyet, vahvat ja sivulta katsottuna hieman viistot.

KÄPÄLÄT: ”Lumikenkämäiset”, tiiviit ja syvät. Paksut päkiät antavat lujan ja tiiviin vaikutelman. Käpälät ovat suuret, varpaat tiiviisti yhdessä ja hyvin kaareutuvat. Varpaiden välissä on suojaavaa karvaa. Päkiät ovat paksut ja lujat, kynnet lyhyet ja vahvat.

TAKARAAJAT

YLEISVAIKUTELMA: Takaraajat reidestä sääreen ovat leveät ja voimakaslihaksiset. Takaa katsottuna raajat ovat seistessä ja liikkeessä samassa linjassa eturaajojen kanssa; eivät liian ahtaasti eivätkä liian leveästi. Takaraajojen kannukset eivät ole toivottavat ja ne tulisi poistaa pian pennun syntymän jälkeen.

POLVET: Kohtuullisesti kulmautuneet.

KINTEREET: Kohtuullisesti kulmautuneet ja matalat.

KÄPÄLÄT: Kuten etukäpälät.

LIIKKEET: Malamuutin liikkeet ovat vakaat, tasapainoiset ja voimakkaat. Koira on kokoonsa ja rakenteeseensa nähden ketterä. Sivulta katsottuna takaosassa on työntövoimaa, joka lihaksikkaan lanneosan kautta siirtyy etuosaan. Etuosa tasapainottaa takaosan työntövoiman sujuvalla ja pitkälle ulottuvalla askeleella. Edestä tai takaa katsottuna raajat liikkuvat samassa linjassa, eivät liian ahtaasti eivätkä liian leveästi. Nopeassa ravissa käpälät lähestyvät rungon keskilinjaa. Kankeat tai muut kuin täydellisen tehokkaat ja väsymättömät liikkeet ovat virheelliset.

KARVAPEITE

KARVA: Malamuutin peitinkarva on paksua ja karheaa, ei koskaan pitkää ja pehmeää. Pohjavilla on tiheää, 2,5–5 cm pitkää, öljyistä ja villavaa. Karhean peitinkarvan pituus vaihtelee pohjavillan tavoin. Karva on melko lyhyttä tai keskipitkää kyljissä ja pitempää lavoissa, kaulassa, selässä, lantion kohdalla, reisissä ja hännässä. Kesäkuukausina malamuutilla on yleensä lyhyempi ja harvempi karvapeite. Malamuutti esitetään luonnollisena. Trimmaus ei ole hyväksyttävää lukuun ottamatta kypälien siistimistä.

VÄRI: Yleisimmät värit ovat: harmaan eri sävyt vaaleanharmaasta mustaan, soopeli ja soopeliin vivahtavasta punaiseen. Ainoana yksivärisenä sallitaan valkoinen väri. Väriyhdistelmät ovat sallittuja pohjavillassa, alla mainituissa kohdissa ja housuissa. Valkoinen on aina vallitseva väri rungon alaosassa, osissa raajaa, kypälissä ja osassa päätä. Valkoinen ”pläsi” otsassa ja/tai kaulus tai pilkku niskassa ovat miellyttävän näköisiä ja sallittuja. Malamuutilla on mantteli; rikkinäinen väri rungossa tai epätasaisesti sijoittuneet läiskät eivät ole toivottuja.

KOKO JA PAINO

SÄKÄKORKEUS: Rodussa on luonnollista kokovaihtelua. Toivottava työkoiran säkäkorkeus on uroksilla 63,5 cm ja nartuilla 58,5 cm.

PAINO: Urokset 38,5 kg ja nartut 34 kg. Kuitenkaan koko ei saa olla tärkeämpi kuin tyyppi, mittasuhteet, liikkeet ja muut toiminnalliset ominaisuudet. Jos koirat on arvosteltu tyyppitään, mittasuhteitaan ja liikkeiltään samanarvoisiksi, pidetään parhaana koiraa, joka on lähinnä toivottavaa työkoiran kokoa.

TÄRKEÄ YHTEENVETO: Alaskanmalamuutteja arvosteltaessa niiden tehtävä arktisena raskaiden kuormien vetokoirana tulee asettaa etusijalle. Virheen asteen tulee riippua siitä, missä määrin koira poikkeaa ihanne-malamuutista ja siitä, kuinka paljon kyseinen virhe vaikuttaa koiran työskentelykykyyn. Malamuutin raajojen tulee olla epätavallisen vahvat ja niissä on valtava työntövoima. Kaikkia epäterveitä piirteitä raajoissa ja kypälissä, 63 etu- tai takaosassa, seistessä tai liikkeessä, tulee pitää vakavina virheinä, joita ovat myös: litteät kypälat, pihtikinttuisuus, heikot välikämmenet, suorat lavat, kulmausten puute, jäykät liikkeet (tai liikunta, joka ei ole tasapainoista, voimakasta ja vakaata), pitkärunkoisuus, matalaraajaisuus, kömpelyys, luuston keveys tai virheelliset mittasuhteet.

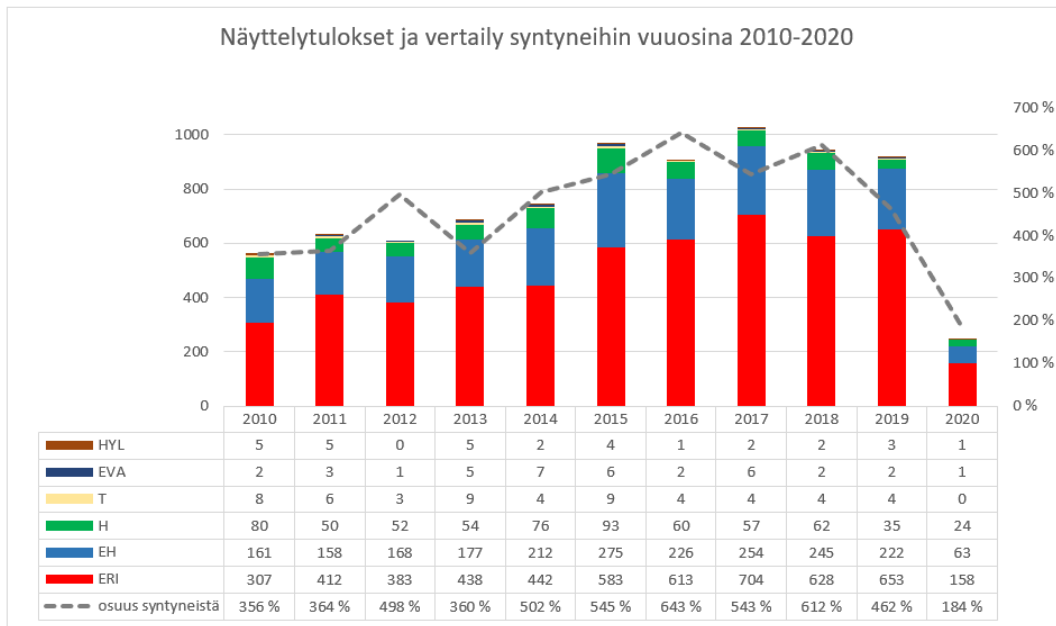
VIRHEET: Kaikki poikkeamat edellä mainituista kohdista luetaan virheiksi suhteutettuna virheen vakavuuteen.

HYLKÄÄVÄT VIRHEET: Siniset silmät.

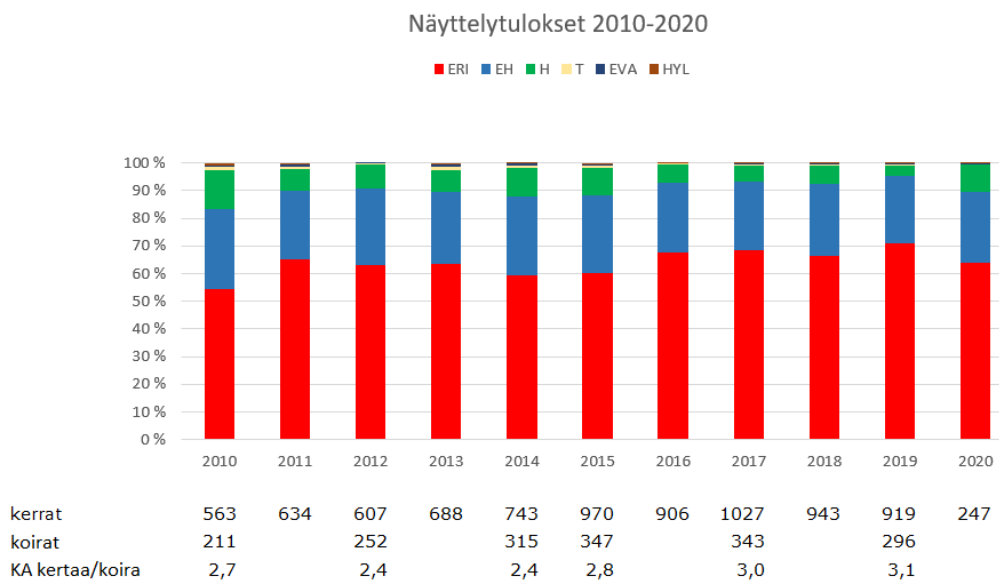
HUOM. Uroksilla tulee olla kaksi normaalisti kehittyntä kivistä täysin laskeutuneina kivespussiin.

4.4.2 Näyttelyt ja jalostustarkastukset

Alaskanmalamuutteja käytetään varsin aktiivisesti näyttelyissä. Vuosittain (2016–2019) näyttelyistä saatuja tuloksia on noin 950kpl. Pandemiavuotena 2020 keskimääräinen tulosmäärä oli selvästi pienempi.

Kuvaaja 26. Näyttelytulokset ja vertailu syntyneihin vuosina 2010–2020 (10.8.2021 KoiraNet)

Kuvaaja 27. Näyttelytulokset 2010–2020 (10.8.2021 KoiraNet, vuosikirjat)

Näyttelykäyntien määrä on kasvanut rodussa tasaiseen tahtiin vuosien varrella rodun suosion nousemisen yhteydessä. Kuitenkin vaikka näyttelykerrat ovat nousseet niin näyttelyyn osallistuvien koirien määrät eivät ole juurikaan kasvaneet, vaan näyttelykäyntien määrät samalla koiralle ovat olleet nousussa. Tämä tarkoittaa myös sitä, että vaikka näennäisesti ERI-arvosanan määrä on ollut hienoisessa nousussa, on vaikea sanoa tarkoittaako se, että sama ERI:n arvoinen koira olisi käynyt useammin näyttelyssä. Tähän tulisi kiinnittää huomiota, sillä rodun kannalta olisi hyvä, jos populaatiosta saataisiin näyttelyissä ulkomuodon osalta laajempi otanta.

alkuperäinen käyttötarkoitus raskaan kuorman vetäjänä ankarissa olosuhteissa. Pohjoismaissa rodun rakenne on säilynyt lähellä alkuperäistä rotumääritelmää mahdollistaen rodun käyttötarkoituksen.

Tärkeitä seikkoja rodun käyttötarkoituksen kannalta ovat oikeat mittasuhteet, yleisvaikutelma ja terve rakenne. Koko ei saa koskaan ylittää tärkeydessä tyyppiä, mittasuhteita tai toiminnallisia seikkoja. Suurempi ei ole parempi tässäkään rodussa. Vahvat raajat ja kypälät, kaikki epäterveet piirteet raajoissa ja kypälissä ovat vakavia virheitä. Liikkeiden osalta tavoitteena on voimakas, vaivaton liikunta, malamuutin tulee olla koostaan huolimatta ketterä. Hyvä fyysinen kunto varmistaa, että koira kykenee toimimaan sille tarkoitettussa tehtävässä raskaan kuorman vetäjänä. Pää on leveä ja syvä, korvat pienet suhteessa kalloon, ilme pehmeä ja lempeä. Lisäksi malamuutilla tulee olla oikeanlaatuinen karkea kaksinkertainen turkki, joka on sään kestävä. Luonteen tulee olla avoin ja ihmisystävällinen.

Nämä edellä mainitut seikat huomioon ottaen varmistetaan rodun säilyminen käyttötarkoitukseensa sopivana.

4.4.4 Yhteenvedo rodun keskeisimmistä ulkomuoto- ja rakenneongelmista

Keskeisimmät ongelmakohdat

MITTASUHTEET JA KOKO: Virheelliset mittasuhteet (korkeus tai rungonpituus) sekä selvästi rotumääritelmän ihanteesta poikkeava korkeus ja paino. Matalaraajaisuus on rodussa niin kotimaassa kuin ulkomaillakin hyvin paljon yleistynvä ongelma. Raajojen ja rungon suhde tulee olla 50:50. Sukupuolileiman tulee olla selkeä.

LUUSTO: Liian kevyt luusto

KULMAUKSET: Suorat tai epätasapainoiset kulmaukset. Rodussa esiintyy enenevässä määrin takaosaltaan ylikulmautuneita koiria. Myös korkea kinner on yleistynvä ongelma.

PÄÄ: Liian kapea kallo tai kevyt kuono-osa, tai vastaavasti molossimainen pää ja roikkuvat huulet. Liian lyhyet kuono-osat suhteessa kalloon, suhteen tulee olla 50:50. Liian isot korvat tai ohuet korvanlehdet. Vaaleat silmät ovat rodussa ongelma. Pienet hampaat.

KÄPÄLÄT: Pieni koko, litteät tai löysät kypälät.

HÄNTÄ: Liian tiukasti kiertyvä, reidellä makaava häntä. Sirppihännät. Häntien mittaa on hyvä tarkkailla jatkossa.

TURKKI: Puutteellinen pohjavilla. Pehmeä laatu. Riittämätön tiiviys.

Ongelmien mahdollisia syitä

Rotumääritelmän mukaan rodussa saa olla luonnollista vaihtelua ja tämä tuo poikkeavuuksia ulkomuotoon. Alaskanmalamuutin rakenne saattaa olla oikea, mutta on virhe, mikäli koiralta puuttuu muita olennaisia piirteitä, jotka tekevät siitä rotunsa edustajan. Kasvattajien tulee tutustua riittävästi rotuun ja sen ominaispiirteisiin sekä seurata aktiivisesti rodun tilannetta.

Ulkomuodon jalostustarkastusten käynnistymisien myötä (2018) koiria on alettu mittaamaan ja tarkastelemaan tarkemmin ihanneprofiiliin verraten. Tästä syystä on alettu kiinnittämään enemmän huomioita yksityiskohtiin, joita ennen tarkasteltiin silmämääräisesti.

Jalostuksen suuntaaminen mihinkään ääripäähän ei ole rodun edun mukaista. Rodun alkuperää ja alkuperäistä käyttötarkoitusta haittaavat ulkomuodon kohdat tulee aina huomioida ja pyrkiä karsimaan pois jalostuksesta.

5 YHTEENVETO AIEMMAN JALOSTUKSEN TAVOITEOHJELMAN TOTEUTUMISESTA

JTO	Voimassa
Ensimmäinen	1998-2002
Seuraava	2013-2016
Toteutuminen	Edellinen alaskanmalamuuttien jalostusentavoiteohjelma (JTO) on hyväksytty vuonna 2012. Yhtenä tavoitteena on ollut käyttöominaisuuksien ylläpitäminen. Koekäynnit ovat tasaisesti lisääntyneet alkaen jo edellisen tavoiteohjelman voimassaolokaudella ja tavoite siitä, että uusia osallistujia saadaan mukaan kuormanveto ja rekikoirakokeisiin on saavutettu. Rotumääritelmän mukainen ulkomuoto ja luonne, näyttelykäynneissä on ollut nousua, rotutyypissä on nähtävissä suurempia vaihteluita, rodunomaiseen luoteeseen kiinnitettävä edelleen huomiota, jalostustarkastuksia ei ole järjestetty, koska riittävää osallistujamäärää ei ole saatu kokoon.
Edellinen	2017-2022
Toteutuminen	Edellinen alaskanmalamuuttien jalostusentavoiteohjelma (JTO) on hyväksytty vuonna 2016. Jalostuspohja osalta sukusiitosasteen keskiarvo on pysynyt matalalla tasolla (0,92%) ja jalostukseen käytettyjen narttujen/urosten suhte on hyvä. Myös häviämässä olevia sukulinjoja on saatu käyttöön. Käyttämisen jalostustarkastusta on pilotoitu kahdella koiralla ja laajempi käyttöönotto on mahdollista. Käyttöominaisuuksien arvostus on nousussa, kahden koiran luokka on lisännyt REK koetulosten määrää. Ensimmäiset KVVA tittelit on saavutettu. PEVISA tutkimusmäärät ovat hyvällä tasolla, lisäksi yhdistyksen suosittamia tutkimuksia on tehty. Lonkkien raja-arvo (B) on otettu käyttöön mutta sen vaikutusta on liian aikaista arvioida. Polyneuropatia testit ovat edesauttaneet sairauden kitkemistä populaatiosta. Jalostustarkastukset on pyörähtäneet käyntiin, koirien rakenteesta ja ominaisuuksista on saatavissa enenevässä määrin mittaustuloksia.

Taulukko 22. Alaskanmalamuuttien jalostuksen tavoiteohjelmien yhteenveto

5.1 Käytetyimpien jalostuskoirien taso

#	Uros	Tulokset	Synt. vuosi	Pennut				Lonkat				Kynnärivelet				Silmät				Pennut tulokset		
				Pentueet	Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu %	Sairas %	FI MVA	KVK	REK
1	BLACKHAWK ZADUN HOSEA PARK **	-	2013	5	33	0	32	14	3	42 %	21 %	14	0	42 %	0 %	12	1	36 %	8 %	1	1	
2	C.I.B. FI MVA EE MVA LV MVA LT MVA BALT MVA ZADUN ROLLING STONE	FI MVA, REKÄ	2011	4	32	0	45	19	11	59 %	58 %	19	3	59 %	16 %	11	1	34 %	9 %	1	1	1
3	FI MVA FROZEN EAR ALFA AAPIYABA	FI MVA, KVK, REK	2012	4	29	0	1	16	10	55 %	62 %	16	1	55 %	6 %	15	1	52 %	7 %	3	1	2
4	FI MVA EE MVA EE VMVA HeJW-11 TLNVW-19 CAHPPEZADUN DESPERADO **	FI MVA, REKÄ	2010	3	26	0	0	15	2	58 %	13 %	15	4	58 %	27 %	14	2	54 %	14 %			1
5	FI MVA NUURVIKIN ARCTICROYAL OF TOTEM	FI MVA, REK	2012	3	25	0	39	17	2	68 %	12 %	17	1	68 %	6 %	11	2	44 %	18 %	1		3
6	C.I.B. FI MVA NO MVA EE MVA QUINAULT'S QUIET RIOT **	FI MVA, KVK, REK	2009	3	23	0	32	18	5	78 %	28 %	18	0	78 %	0 %	17	2	74 %	12 %	4	6	8
7	FI MVA LV MVA LT JMVA LV JMVA EE JMVA BALT JMVA HeW-12 HeJW-12 JV-12 LVJV-13 BORN TO HUG INDITAROD **	FI MVA, REKÄ	2011	3	22	0	43	15	0	68 %	0 %	15	1	68 %	7 %	14	3	64 %	21 %	1		1
8	FI MVA LT MVA RU MVA WANUSKAN DREAM TO BELIEF	FI MVA	2015	2	21	10	0	5	4	24 %	80 %	5	1	24 %	20 %	5	1	24 %	20 %	1		
9	FI MVA EE MVA RU MVA EEV-13 PAKKASUKON FEAR NO EVIL	FI MVA	2010	3	20	0	37	13	5	65 %	38 %	13	0	65 %	0 %	11	1	55 %	9 %	3		1
10	FIRST-RATE GUCCI	REK	2013	3	20	2	0	5	2	25 %	40 %	5	0	25 %	0 %	4	0	20 %	0 %			
11	HAUENKUONON GOODY TWO SHOES	-	2010	4	19	0	10	8	4	42 %	50 %	8	0	42 %	0 %	7	0	37 %	0 %			
12	TULISALON COSMIC FIRE	-	2015	4	19	5	43	11	2	58 %	18 %	11	0	58 %	0 %	10	3	53 %	30 %	3		3
13	RIGAJW-18 NORTHERN WIND ILLA KUVIANARTOK **	-	2017	3	18	9	0	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*	0	0	0 %	*			
14	ARCTIC CHALLENGE WIND OF KENAI FOR FINLAND **	-	2011	2	17	0	22	8	3	47 %	38 %	8	0	47 %	0 %	7	0	41 %	0 %	1		3
15	FI MVA EE MVA SEJV-14 ZADUN LUCKY LUKE	FI MVA, REKÄ	2013	3	17	1	0	5	4	29 %	80 %	5	1	29 %	20 %	0	0	0 %	*			
16	FI MVA DAZZLING LIGHT NORTHERN SUNRISE **	FI MVA	2014	3	17	0	0	9	6	53 %	67 %	9	0	53 %	0 %	3	1	18 %	33 %			1
17	TULISALON NORTHERN HUNTER	-	2010	2	16	0	23	8	6	50 %	75 %	8	1	50 %	12 %	7	2	44 %	29 %	1		1
18	UTAMUUTIN NIGAQ	-	2010	2	16	0	11	8	4	50 %	50 %	8	1	50 %	12 %	4	0	25 %	0 %			
19	C.I.B. POHJ MVA FI MVA DK MVA NO MVA EE MVA LV MVA LT MVA SI MVA BALT MVA BY MVA RO MVA RO GR MVA JV-14 NOV-16 LVV-18 SIV-19 BOUNDLESS ICEFIELD OF UNESDALA **	FI MVA	2013	2	16	0	4	14	1	88 %	7 %	14	0	88 %	0 %	13	0	81 %	0 %	5		2
20	FI MVA EE MVA BEARVVIS TAIGAA TAGLUK	FI MVA	2013	2	16	0	7	6	1	38 %	17 %	6	0	38 %	0 %	3	0	19 %	0 %	1		

**tuontikoira

Taulukko 23. Käytetyimmät jalostusurokset 2010–2020 (10.8.2021 KoiraNet)

#	Narttu	Tulokset	Synt. vuosi	Pennut	Pennut			Lonkat				Kynnämivelet				Silmät			Pennut tulokset			
					Yhteensä	Vuoden aikana	Toisessa polvessa	Tutkittu	Sairas	Tutkittu	%	Sairas %	Tutkittu	Sairas	Tutkittu	%	Sairas %	Tutkittu	Sairas	%	Sairas %	FI MVA
1	FI MVA EE MVA WITTDREAM'S WILD SUPERSTAR	FI MVA	2014	4	37	0	5	13	8	0,35	62 %	1300 %	2	0,35	15 %	1100 %	1	0,3	9 %	1		
2	AISCHA	-	2009	3	30	0	6	16	10	0,53	62 %	1600 %	2	0,53	12 %	1200 %	1	0,4	8 %			1
3	FI MVA ZADUN KISS OF MIDNIGHT	FI MVA, REKÄ	2011	4	30	0	22	17	6	0,57	35 %	1700 %	0	0,57	0 %	900 %	0	0,3	0 %	3		
4	C.I.B. FI MVA EE MVA LV MVA LT MVA RU MVA BALT MVA JV-14 HeJW-14 HeW-14 LTJV-15 BALTJV-15 EEV-16 BALTV-16 WANUSKAN COME ON COVERGIRL	FI MVA	2014	3	27	10	14	6	2	0,22	33 %	600 %	0	0,22	0 %	500 %	0	0,19	0 %			
5	FI MVA EE MVA EE VMVA BEARVVIS NANA'S FIRST	FI MVA, REK	2012	3	24	0	20	14	6	0,58	43 %	1400 %	1	0,58	7 %	800 %	2	0,33	25 %	4	1	4
6	FI MVA EE MVA ZADUN MADE IN HEAVEN	FI MVA	2009	2	21	0	47	14	3	0,67	21 %	1400 %	4	0,67	29 %	1400 %	2	0,67	14 %	1		2
7	CHAYO MUSIKAALIN STARA ****	-	2011	4	20	0	8	11	3	0,55	27 %	1100 %	0	0,55	0 %	800 %	4	0,4	50 %		1	1
8	FI MVA EE MVA ZADUN CAMEL CHUPA CHUPS	FI MVA	2015	2	20	0	7	13	3	0,65	23 %	1300 %	1	0,65	8 %	500 %	1	0,25	20 %			
9	BIRCHROCK'S SWAN SONG	-	2011	2	19	0	24	12	3	0,63	25 %	1200 %	0	0,63	0 %	1100 %	3	0,58	27 %	3		
10	ARCTIC ROYAL'S ELEGIA		2015	2	18	10	0	0	0	0	*	0 %	0	0	*	0 %	0	0	*	1		
11	FI MVA NEATUT NIRKNARK I'MAITSIAK	FI MVA, KVK, REK	2012	2	17	0	17	14	8	0,82	57 %	1400 %	1	0,82	7 %	1200 %	2	0,71	17 %	2	3	6
12	FI MVA SILAK	FI MVA	2011	4	17	0	32	9	0	0,53	0 %	900 %	1	0,53	11 %	900 %	1	0,53	11 %	5		1
13	ZADUN JEWEL KOH-I-NOOR	-	2014	3	17	0	0	9	6	0,53	67 %	9	1	0,53	11 %	2	1	0,12	50 %			1
14	BEARVVIS NUNA NANGANARTOK	-	2015	2	17	0	7	6	1	0,35	17 %	600 %	0	0,35	0 %	500 %	0	0,29	0 %	1		
15	WANUSKAN MAGICAL WITCH	-	2015	2	17	7	0	6	3	0,35	50 %	600 %	0	0,35	0 %	500 %	0	0,29	0 %	2		
16	FI MVA WITTDREAM'S WILD SUPERMOON	FI MVA	2014	3	16	6	0	3	1	0,19	33 %	300 %	0	0,19	0 %	200 %	0	0,12	0 %			
17	SM-REK-4-17 NOATAK'S HURRICANE KANUTI DU TUMI **	KVK, REK	2013	2	16	0	12	9	3	0,56	33 %	900 %	0	0,56	0 %	600 %	0	0,38	0 %		3	5
18	SM-REK-4-17 JIEPEER'S SITQUA ****	REK	2011	2	16	0	54	14	1	0,88	7 %	1400 %	0	0,88	0 %	1300 %	3	0,81	23 %	2	3	2
19	TULISALON WILD WINDA	-	2011	2	15	0	32	10	2	0,67	20 %	1000 %	1	0,67	10 %	600 %	1	0,4	17 %			
20	SALOMAAN UNGATARPOK	-	2009	2	15	0	18	15	6	1	40 %	1500 %	1	1	7 %	1300 %	0	0,87	0 %		2	1

*** tuontikoira

Taulukko 24. Käytetyimmät jalostusnartut 2010-2020 (Koiranet 28.11.2021)

Alaskanmalamuuteilla on nähtävissä sekä narttujen että urosten puolelta, että kun koiralla itsellään on näyttely, kilpailukoe- tai käyttötulos, sen jälkeläisillä mitä suuremmalla todennäköisyydellä on sekä hyväksyty kilpailukoe- että käyttökoetulos sekä näyttelytulos. Jalostukseen on käytetty koiria, joilla ei ole mitään tulosta (koetulos, näyttelytulos), myöskään niiden jälkeläisillä ei ole usein tuloksia juuri lainkaan. Tämä herättää, kysymyksen, onko kyseessä jalostus vai määrän lisääminen.

On oletettavissa, että testaamattomien ja tarkastamattomien koirien jalostuskäytöllä rodun keskitaso ei nouse. Jalostuskoirina eniten käytettyjen listalta tulisi löytyä hyviä näyttely- ja käyttökoiria, jotka ovat myös periyttäneet ominaisuuksia jälkeläisilleen.

5.2 Aiemman jalostuksen tavoiteohjelman toteutuminen

Tavoite	Toimenpide	Tulos
JALOSTUSPOHJA: <ul style="list-style-type: none"> Rodun säilyminen mahdollisimman lähellä rotumääritelmää ja alkuperäistä alaskanmalamuuttia. Rodun jakaantuminen erillisiin näyttely- ja käyttölinjoihin vältettävä. Tavoitteena on yhdistelmän sukusiitosasteen pitäminen alle 6.25 %:ssa, laskettuna 5 sukupolvella. Jalostukseen käytettävien urosten ja narttujen keskinäinen suhdeluku on suositusten mukainen. Vähemmän käytettyjen sukulinjojen jatkuvuus on pyrittävä turvaamaan. 	<ul style="list-style-type: none"> On järjestetty kasvattaja ja rotupäiviä, joissa on asiantuntijat luennoineet mm. Koiran rakenteesta, lisääntymisestä ja populaation monimuotoisuudesta. * Jalostustarkastuksiin on kutsuttu vähemmän käytettyjen sukulinjojen edustajia, joiden jatko on vaakalaudalla. * 	<ul style="list-style-type: none"> Erilinjoihin jakautumista ei ole tällä hetkellä havaittavissa, mutta asia tulee pitää mielessä. Sukusiitosasteen keskiarvo on ollut 0,92 %. Urosten ja narttujen suhdeluku on pysynyt hyvällä tasolla. Häviämässä olevia sukulinjoja on saatu käyttöön.
KÄYTTÄYTYMINEN JA LUONNE: <ul style="list-style-type: none"> Yksi tärkeimmistä päämääristä on säilyttää rodun luonne rotumääritelmän mukaisena ihmisille ystävällisenä ja avoimena. 	<ul style="list-style-type: none"> Profiilien teko käyttäytymisen jalostustarkastukseen ja luonnetestiin. * Luonnemaininnat kerätty näyttelyarvosteluista. * Kennelliitto on luvannut tarkastella mahdollisuutta saada luonnemaininta sähköiseen lomakkeeseen. * 	<ul style="list-style-type: none"> Kahdelle koiralle on tehty käyttäytymisen jalostustarkastus.
KÄYTTÖMINAISUUDET: <ul style="list-style-type: none"> Säilytetään rodun alkuperäiset käyttööminaisuudet. Kannustetaan monipuoliseen harrastamiseen. 	<ul style="list-style-type: none"> Järjestetty kisoja ja kokeita ja muita tapahtumia. * Yhdistelmien käyttötulokset on aloitettu merkitsemään pentulistalle. * KVK-kokeen säännöt on uudistettu ja KVVA vaatimukset luotu. * Kahdenkoiran luokka lisätty REK-kokeisiin. * 	<ul style="list-style-type: none"> Käyttööminaisuuksien arvostus on nousussa. Kisojen ja kokeiden harrastajamäärät on kasvaneet ja uusia osallistujia on tullut lajien pariin. Ensimmäiset KVVA valiotittelit on saavutettu. Kahden koiran luokka on lisännyt harrastajamääriä ja koetuloksia.
TERVEYS JA LISÄÄNTYMINEN: <ul style="list-style-type: none"> PEVISAn ja muiden yhdistyksen suosittelemien tutkimusten tekeminen mahdollisimman laajasti. Lonkkaniveldysplasia tilanteen parantaminen. Polyneuropatia-kantajuuden tutkiminen DNA testillä. Aktiivinen rodun terveystilanteen tarkkailu ja tiedotus (sekä Suomessa, että ulkomailla ja rodun kotimaassa). 	<ul style="list-style-type: none"> Terveyskysely yhdistyksen sivuilla jatkuvana, sekä sähköisesti, että käsin täytettävänä. * Joukkosilmätarkastuksen järjestäminen. * Raja-arvo B lonkille. * Polyneuropatia tulosten tallennus kennelliiton koiranet tietokantaan (odottaa kennelliiton toimenpiteitä). * PEVISA päivitysten tarkastelu. * Rodulla todettujen uusien sairauksien tiedottaminen esim. PCD * Terveysselektivien tekeminen pentueille. * 	<ul style="list-style-type: none"> PEVISA tutkittujen koirien määrät ovat pysyneet hyvällä tasolla, lisäksi myös yhdistyksen suosittelemia tutkimuksia on tehty. Lonkka raja-arvon B vaikutusta on vielä aikaista arvioida. Polyneuropatian DNA tutkimus on käytännössä poistanut sairaat koirat populaatiosta.

<p>ULKOMUOTO:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ulkomuodon säilyttäminen rodunomaisena ja käyttötarkoitustaan vastaavana on rotua harrastavan yhdistyksen keskeisiä tavoitteita. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ulkomuodon jalostustarkastukseen on tehty ihanneprofiili. * • Ulkomuodon jalostustarkastuksia on järjestetty useampia. * • Vuosittainen erikoisnäyttely* • Ulkomuototoimikunnan perustaminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Jalostustarkastettuja koiria on 26 kpl. • Jalostustarkastusten myös koirien mittaaminen on aloitettu (mm. ranne, rintakehä, kuonon/kallon suhde). • Näyttelykäynnit on pysyneet samalla tasolla.
--	---	--

Jalostuksen ulkopuolelle jäävien koirien osuus

Mahdollisimman laajan geenipohjan säilymiseksi tulisi säilyttää mahdollisimman paljon uros- ja narttulinjoja. Jalostuksen ulkopuolelle jää noin 80–90 % koirista.

Jalostussuositusten ja PEVISA:n ajantasaisuuden arviointi

Rodun PEVISA ohjelman voimassa ollessa on perinnöllisen kataraktan osuus pysynyt alhaisena ja jopa vähentynyt. Kaihin ehkäisemisessä on siis onnistuttu. JTO:n viimeisen kauden aikana tutkituista koirista on kataraktan takia suljettu pois jalostuksesta vuosittain noin 1,2–2,5 %.

Vuosittain syntyneistä lonkkakuvataan reilusti yli puolet. 2018 PEVISA raja-arvon myötä on vain A-B-tuloksen omaavia koiria pystytty käyttämään jalostukseen. JTO:n viimeisen kauden aikana tutkituista koirista on lonkkatulosten takia suljettu pois jalostuksesta noin 23–34 % vuosittain. Vielä on liian aikaista sanoa miten raja-arvo vaikuttaa lonkkatuloksiin.

Kynnärpää kuvauksissa on kuvauspakko, mutta ei raja-arvoa. 1–2 tuloksia on hyvin vähän ja niiden perusteella on vaikea tehdä johtopäätöksiä. Kuitenkin vaikuttaa, että kynnärpäät eivät ole tällä hetkellä suuri ongelma rodussa.

6 JALOSTUKSEN TAVOITTEET JA TOTEUTUS

Osa-alue	Haaste / Ongelma-alue	Tavoite
Jalostuspohja	<p>Toisessa polvessa koirien liikakäyttö</p> <p>Vähemmän käytettyjen sukulinjojen saaminen jalostukseen mukaan</p> <p>Ulkomaisten uusien sukulinjojen puuttuminen jalostuskäyttöön</p> <p>Nuorten koirien kasvava käyttäminen jalostuksessa, puutteellinen jälkeläisnäyttö</p>	<p>Toisen polven jälkeläismäärä pysyisi suositellun 2-3% sisällä.</p> <p>Saada jokaiseen jalostustarkastukseen joku vähemmän käytetyn suvun edustaja ja sitä kautta sukua esille.</p> <p>Uuden "veren" nykyisiin löytäminen suomalaisiin sukulinjoihin.</p> <p>Toisen pentueen tai 13 jälkeläisen jälkeen 50% jälkeläisistä on terveystutkittu (yhdistyksen jalostuskriteeri)</p>

Osa-alue	Haaste / Ongelma-alue	Tavoite
Luonne, käyttäytyminen ja käyttöominaisuudet	<p>Ylläpitää ja ymmärtää rodunomaista luonnetta, unohtamatta yhteiskunnan nykyisiä vaatimuksia</p> <p>Saada lisää tietoa eri mittaus menetelmillä malamuutin luonteesta ja käyttäytymisestä</p> <p>Rodun käyttöominaisuuksien säilyttäminen</p> <p>Monipuolisen harrastamisen väheneminen</p>	<p>Jalostukseen käytetään rodunomaista luonnetta omaavia koiria.</p> <p>Käyttäytymisen jalostustarkastuksia järjestetään vähintään joka toinen vuosi.</p> <p>malamuuttien luonnettestitulosten määrällinen kasvattaminen</p> <p>50% vuosittain syntyvistä pentueista vähintään toisella vanhemmalla on virallinen hyväksyty työskentelytulos</p> <p>Koekäyntien ja osallistujien määrän kasvaminen 10% tarkastelujaksolla 2020-2024</p> <p>Harrastajien rohkaisu laajaan harrastamiseen sekä myös vähemmän malamuuteille ominaisiin lajeihin.</p>

Osa-alue	Haaste / Ongelma-alue	Tavoite
Terveys ja lisääntyminen	<p>Jalostuksen suunnitelmallisuuden lisääminen</p> <p>PEVISA tutkimusmäärien säilyttäminen korkealla tasolla</p> <p>Yhdistyksen suosittamien tutkimusten tekeminen mahdollisimman monelle malamuutille</p> <p>Lonkaniveldysplasian negatiivinen kehitys</p> <p>Muut mahdolliset terveydelliset uhat ja niihin varautuminen</p> <p>Distichiasiksen ja PPM:n nouseva trendi</p>	<p>Kasvattajilla on kokonaisvaltainen näkemys pentueen taustoista ja vastuustaan jakaa tieto.</p> <p>Pitää PEVISA (vuodet 2020-2024 keskimäärin) tutkimusprosentit korkealla tasolla, lonkat 65%, kyynärpäät 60%, silmät 60%</p> <p>Mahdollisimman moni koira tutkitaan myös yhdistyksen suosittelemien tutkimusten osalta.</p> <p>Lonkanivel tulosten parantaminen, sairaiden osuus (C, D, E) ei nousisi yli 26% tason (vuosien 2014-2024 KA)</p> <p>Terveyttä koskevien artikkeleiden kirjoittaminen rotuyhdistyksen lehteen. Rotupäivät eri terveydellisillä aiheilla.</p> <p>Pyritään estämään distichiasiksen ja PPM:n kasvu: tarkastelujaksolla 2015-2025 ko. sairaudet samalla tasolla.</p>

Osa-alue	Haaste / Ongelma-alue	Tavoite
Ulkomuoto ja rakenne	Rodun käyttötarkoitukseen soveltuvan ulkomuodon säilyttäminen (katso rodun ulkomuodon keskeisimmät ongelmakohdat 4.4.4) Tämän hetkisen ulkomuodon ja rakenteen mittaustulosten vähyys ja vertailutulosten puute (jalostustarkastuksen mittaukset) Rodun jakautuminen eri linjoihin, käyttö-näyttely.	Rodun parissa toimivat omaavat kokonaisvaltaisen näkemyksen rodusta, erityisesti suhteessa rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen. Jalostustarkastuksia järjestetään vuosittain, n.10 koiraa/tarkastus. Kasvatetaan yksittäisten koirien vuosittaisia näyttelyissä käyntimääriä. Vältetään rodun jakautuminen eri linjoihin, käyttö vs. näyttö.

6.2 Suositukset jalostuskoirille ja yhdistelmille

Suositukset jalostukseen käytettävien koirien ja yhdistelmien ominaisuuksista

Alaskanmalamuuttiihdistyksen jalostuskriteerit/-suositukset:

- *Jalostuskoirien tulee olla tiettävästi terveitä.*
- *Muut silmämuutokset; silmätarkastus on voimassa 24 kk. Kennelliitto on tarkentanut yhdistykselle silmätarkastuslausuntojen tulkintaa. Nykyinen PEVISA esitys sisältää sen, että kaikki kaihimuodot rajaisivat koiran jalostuksesta. Lausunto ”muu kaihi/katarakta” ei millään rodulla sulje koiraa jalostuksesta, mutta tällainen koira on paritettava kaihin osalta terveen koiran kanssa. Asiasta lisätään tieto rotukohtaisiin PEVISA erityisehtoihin ja siitä tiedotetaan rotujärjestöjä. Kaihin osalta ohjelmat on kirjattu muotoon: Perinnöllistä kataraktaa sairastavan koiran jälkeläisiä ei rekisteröidä. Diagnoosi ”muu vähämerkityksellinen kaihi” ei kuitenkaan sulje koiraa jalostuksesta.*

Vakavia, pahimmillaan kipua ja sokeutta aiheuttavia tai perinnöllisiksi määriteltyjä silmänsairauksia osoittavan koiran jälkeläiset eivät pääse pentuvälitykseen. Vakavina, pahimmillaan kipua ja sokeutta aiheuttavina silmänsairauksina pidetään pektinaattiligamenttidysplasiaa (vakavat muodot), retinan dysplasiaa (geograafinen ja totaali), papillan hypoplasiaa tai mikropapillaa, kataraktaa, linssiluksaatiota ja retinan degeneraatiota (PRA). Lisäksi distichiasis, ektooppiset ciliat, ektropion, entropion, makroblepharon ja trichiatis tallennetaan perinnöllisinä silmänsairauksina kaikilla roduilla.

Koiria, joilla on todettu PPM tai PHTVL / PHPV (1 aste), distichiasis, ektooppiset ciliat, ektropion, entropion, makroblepharon ja trichiatis (lievät muodot) voi harkiten käyttää jalostukseen, mutta tällaisissa tapauksissa pentueen toisen vanhemman ja sen isovanhempien on oltava ko. sairauden suhteen terveitä. Silmätarkastus on voimassa 24k.

- *Vähintään toinen jalostuspartneri on geenitestattu tai vanhempien kautta PN normal (testattujen vanhempien jälkeläiset ovat clear ainoastaan ensimmäisen polven, jonka jälkeen on seuraava polvi testattava uudelleen) Mikäli tukittu koira on kantaja, on toisestakin partnerista esitettävä verikokein otettu testitulos, joka osoittaa, että se ei ole PN-kantaja. Katso lisää [täältä](#)*
- *Näyttelytuloksia vähintään 1, vähintään EH-tulos, uroksilla NUO/AVO/KÄY ja nartuilla AVO/KÄY luokasta tai hyväksytyt ulkomuodon jalostustarkastus.*

- Nartun ikä astutushetkellä 2–8 vuotta, uroksen vähintään 18 kk.
- Kummankaan vanhemman jälkeläismäärä ei saa olla yli 10 % kahtena edellisenä vuotena syntyneistä pennuista tai yli 5 % sukupolvea (laskennallisesti 4 vuotta) kohden laskettuna.
- Yhdistelmän sukusiitosaste enintään 6,25 % viidellä sukupolvella laskettuna.
- Jos koiralla on vähintään kaksi aikaisempaa pentuetta tai yhteensä maksimissaan 13 pentua Suomessa, sen jälkeläisistä pitää olla vähintään 50 % tarkastettu (lonkat, kyynärpäät, silmät) ennen seuraavaa pentuetta. Kokonaan ulkomaisessa omistuksessa olevien ja Suomeen jalostuslainaan saatujen urosten kolmaskin pentue hyväksytään pentuvälitykseen aikaisempien pentujen lukumäärästä riippumatta.
- **POIKKEUS:** Ulkomaisilta uroksilta vaaditaan ainoastaan terveet lonkat ja silmät. Mikäli kyynärpäät on kuvattu, niiden on oltava 0/0. Ulkomaisiksi koiriksi lasketaan kaikki sellaiset koirat, joita EI ole missään elämänsä vaiheessa rekisteröity Suomeen eli myös Suomessa syntyneet, mutta täältä ulkomaille vietyt koirat lasketaan kotimaisiksi.
Ulkomaiseksi koiraksi ei katsota koiraa, joka on ainakin osittain suomalaisen omistuksessa ja asuu vakituisesti Suomessa, mutta ei kuitenkaan ole FIN- rekisterissä. Koira, jonka omistaja / jalostusoikeuden haltija asuu Suomessa, on kotimainen koira.
- Viralliset rtg-kuvat selästä, vähintään LTV. –Oireellisia koiria ei saa käyttää jalostukseen. Kaikkia oireettomia koiria voi käyttää, mutta LTV1–LTV4-tuloksen saaneet koirat suositellaan yhdistämään vain LTV0-koirien kanssa. Tällaisten yhdistelmien jälkeläisiä suositellaan kuvattavaksi, jotta LTV-muutosten periytymisestä ja merkityksestä saadaan lisää tietoa.
- Jalostuskoiralla tulee olla rodunomainen luonne. Pentuvälitykseen ei pääse pentue, jonka toisella vanhemmista on näyttelyistä tulos HYL/EVA aggressiivisen käytöksen vuoksi.
- Jos koira on selkeästi pitkäkarvainen (wooly) voi sen parittaa ainoastaan normaaliturkkisen kanssa, jolloin koiran turkin geenitestistä tulee esittää todistus. Testin tekeminen on yksinkertaista, ainoastaan pyyhkäisy koiran posken sisäpinnalta näytepuikolla riittää. Kun teet testistä tilauksen saat näytteenottoon tarvittavat välineet postitse kotiin, pyöritä pakkauksessa tulevaa harjaa/pumpulipuikkoa koirasi posken sisäpinnalla, sen jälkeen postita näyte takaisin lähettäjälle.
Testi antaa infoa koirasi turkinpituuden genotyypistä. Mahdollisuuksia on kolme:
N/N – Ei-kantaja, Normaali ”lyhyt” turkki, ei kanna pitkäturkkisuusgeeniä (LL)
N/F – Kantaja, Normaali ”lyhyt” turkki, mutta koiralla on yksi lyhytkarva alleeli ja yksi pitkäturkkisuus mutaatio alleeli (LI).
F/F – Koira on pitkäturkkinen ja sillä on kaksi pitkäturkkisuus mutaatio alleelia (II).
Huomautuksena, että tämä testi EI määritä sitä, että koiralla on oikeanlaatuinen turkki. Se ei todellakaan näytä sitä kuinka pitkä turkki koiralla todellisuudessa tulee olemaan tai ehdotusta sen laadusta tai paksuudesta. Yksinkertaisesti se ainoastaan ilmoittaa sen, kantaako koira pitkäturkkisuus mutaatiota vai ei.
- Lisäksi jalostuskoirilla käyttötulokset, luonnetesti ym. ovat toivottavia ja kirjataan näkyviin pentueen tietoihin, mikäli niitä on.

(Alaskanmalamuuttiiyhdistyksen nettisivut 28.11.2021)

Yllä olevien alaskanmalamuuttiiyhdistyksen jalostussuositusten lisäksi niiden sairauksien osalta, joista erillistä ohjeistusta ei ole annettu yhdistyksen toimesta, seurataan Suomen Kennelliiton suosituksia/ohjeistusta.

6.3 Rotujärjestön toimenpiteet

Alaskanmalamuuttijyhdistys ry on rotua harrastava yhdistys ja toimii SSKY:n alaisuudessa. Yhdistys on jättänyt hakemuksensa rotujärjestöksi Suomen Kennelliitolle syksyllä 2021.

Alla on esitetty Alaskanmalamuuttijyhdistyksen toimenpiteitä tärkeimmille osa-alueille.

Osa-alue	Tavoite	Toimenpide
Jalostuspohja	<p>Toisen polven jälkeläismäärä pysyisi suositellun 2-3% sisällä.</p> <p>Saada jokaiseen jalostustarkastukseen joku vähemmän käytetyn suvun edustaja ja sitä kautta sukua esille.</p> <p>Uuden "veren" nykyisiin löytäminen suomalaisiin sukulinjoihin.</p> <p>toisen pentueen tai 13 jälkeläisen jälkeen 50% jälkeläisistä on terveystutkittu (yhdistyksen jalostuskriteeri)</p>	<p>JTK laskee kyseisiä määriä ja tiedottaa asiasta aktiivisesti koirien omistajia että kasvattajia, erityisesti silloin kun he suunnittelevat ko. koirien jalostuskäyttöä. Yleinen tiedottaminen haasteesta.</p> <p>JTK kartoittaa kyseisiä suvun edustajia ja ottaa yhteyttä omistajiin ja pyytää jalostustarkastukseen. Lisäksi pyytää omistajia jakamaan tietoa mahdollista jalostuskäyttöä varten (esim. jalostusuroslista). Lisäksi yleinen tiedottaminen haasteesta.</p> <p>Kartoittaa sellaisia sukulinjoja, joita ei esiinny tai esiintyy hyvin vähäisesti Suomessa. Tiedottaa löydetystä suvuista sekä yleisesti asiasta.</p> <p>Asian yleinen tiedottaminen ja erityinen maininta terveysseivätyksen yhteydessä.</p>

Osa-alue	Tavoite	Toimenpide
Luonne, käyttäytyminen ja käyttöominaisuudet	<p>Jalostukseen käytetään rodunomaisten luonteen omaavia koiria.</p> <p>Käyttäytymisen jalostustarkastuksia järjestetään vähintään joka toinen vuosi.</p> <p>malamuuttien luonnetestitulosten määrällinen kasvattaminen</p> <p>50% vuosittain syntyvistä pentueista vähintään toisella vanhemmalla on virallinen hyväksytty työskentelytulos</p> <p>Koekäyntien ja osallistujien määrän kasvaminen 10% tarkastelujaksolla 2020-2024</p> <p>Harrastajien rohkaisu laajaan harrastamiseen sekä myös vähemmän malamuuteille ominaisiin lajeihin.</p>	<p>Kasvattajien, pennun omistajien ja ulkomuoto- ja koetuomareiden perehdyttäminen rodun oikeaan luonteeseen. Tulee ymmärtää mikä on rodunomaista "sallittua" käytöstä ja mikä ei. Virheellinen käytös pitää huomioida ja tarvittaessa puuttua asiaan.</p> <p>Käyttäytymisen jalostustarkastusten aloittaminen ja tarkastuksen järjestäminen vähintään joka toinen vuosi</p> <p>Asiasta tiedottaminen ja kannustaminen luonnetesteihin.</p> <p>Yleisen tietoisuuden lisääminen että kyseessä on käyttökoirarotu.</p> <p>JTK jatkaa koirien työskentelytulosten julkaisua pentulistalla. Asian seuraaminen, tiedottaminen ja kannustaminen käyttökokeisiin.</p> <p>Yhdistyksen tulee huolehtia kokeiden järjestämisestä (erityisesti KVK) ja harrastajien perehdyttämisestä. Jatkaa koemuotojen, valionarvojen ja titteleiden kehittämistä.</p> <p>Huomioidaan uudet harrastajat ja erityisesti heidän opastaminen (lajit, välineet, treenaus, jne)</p> <p>Erialaisten harrastusvaihtoehtojen esille tuominen ja tiedottaminen. Uusien lajien huomiointi.</p>

Osa-alue	Tavoite	Toimenpide
Terveys ja lisääntyminen	<p>Kasvattajilla on kokonaisvaltainen näkemys pentueen taustoista, ja vastuustaan jakaa tieto.</p> <p>Pitää PEVISA (vuodet 2020-2024 keskimäärin) tutkimusprosentit korkealla tasolla, lonkat 65%, kyynärpäät 60%, silmät 60%</p> <p>Mahdollisimman moni koira tutkitaan myös yhdistyksen suosittelemien tutkimusten osalta.</p> <p>Lonkanivel tulosten parantaminen, sairaiden osuus (C, D, E) ei nousisi yli 26% tason (vuosien 2014-2024 KA)</p> <p>Terveyttä koskevien artikkeleiden kirjoittaminen rotuyhdistyksen lehteen. Rotupäivät eri terveydellisillä aiheilla.</p> <p>Pyritään estämään dischiasiksen ja PPM:n kasvu: tarkastelujaksolla 2015-2025 ko. sairaudet samalla tasolla</p>	<p>Kasvattaja tekee terveysseelvitykset pentueilleen</p> <p>Kannustaa kasvattajia ja omistajia PEVISA tutkimuksiin, erityisesti silmien tutkimiseen uudestaan vanhemmalla iällä.</p> <p>Silmien joukkotarkastusten järjestäminen mahdollisuuksien mukaan</p> <p>Kannustaa kasvattajia ja omistajia myös muihin tutkimuksiin, esim. selkätutkimukset. Muistutetaan säännöllisesti myös geenitestausten tärkeydestä.</p> <p>Seurataan tarkasti PEVISA raja-arvon vaikutusta tulevaisuudessa. Pyritään löytämään muita ratkaisuja vastustaa lonkkatilanteen huononemista.</p> <p>Aktiivinen rodun terveystilanteen tiedonkeräys, tarkkailu ja tiedotus (sekä Suomessa, ulkomailla ja rodun kotimaassa).</p> <p>Seurataan esityisesti näiden kehitystä JTK:n taholta, jaetaan tietoa sairauksista ja korostetaan asiaa terveysseelvityksen tiedoissa.</p>

Osa-alue	Tavoite	Toimenpide
Ulkomuoto ja rakenne	<p>Rodun parissa toimivat omaavat kokonaisvaltaisen näkemyksen rodusta, erityisesti suhteessa rodun alkuperäiseen käyttötarkoitukseen.</p> <p>Jalostustarkastuksia järjestetään vuosittain, n.10 koira/tarkastus</p> <p>Kasvatetaan yksittäisten koirien vuosittaisia näyttelyissä käyntimääriä</p> <p>Vältetään rodun jakautuminen eri linjoihin, käyttö vs. näyttö.</p>	<p>Rotutietouden lisääminen kaikille rodun kanssa harrastaville: Nettisivut, lehtiartikkelit, webinaarit, luennot ja muita julkaisut ja havainnollistavat esitykset aiheista, jotka toisivat tätä näkökulmaa esille. Pyrkimys tuoda esille mitä rotu on ja mitä se ei ole.</p> <p>Ulkomuodossa havaittujen erityisten poikkeamien tunnistaminen/reagointi ja tuomareiden tiedottaminen havainnoista.</p> <p>Jalostustarkastusten säännöllinen järjestäminen ja mahdolliset muut mittaustilanteet.</p> <p>Rohkaistaan uusia harrastajia käyttämään koiraansa vähintään kerran näyttelyssä.</p> <p>Yleinen tiedottaminen asian tärkeydestä. Kasvattajien valistaminen.</p> <p>Näyttelyiden ja käytön tasapuolinen esiintuominen esimerkiksi julkaisuissa, palkitsemisessa, jne.</p>

6.4 Uhat ja mahdollisuudet sekä varautuminen ongelmiin

Jalostuspohja ja terveys

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> ○ yhdistyksen pyrkimys systemaattiseen tiedonkeruuseen sekä sen julkaisemiseen ○ terveystutkimusten määrä yli puolet syntyvistä ikäluokista ○ jalostukseen käytetään pääsääntöisesti yhdistyksen suositusten mukaisia koiria ○ ei siitosmatadoreja ○ rekisteröinti kasvanut maltillisesti ○ suhteellisen terve rotu, säilyminen alkuperäisenä ○ terveysseelvitysten tekeminen ○ kauppalaan vaatimukset ostajien valistamisesta myös sairauksien osalta 	<ul style="list-style-type: none"> ○ resurssien rajallinen määrä ○ harrastajien tietämättömyys, kokemattomuus ○ joidenkin kasvattajien piittaamattomuus populaationtilasta ja terveysongelmista ○ kasvattajien erilaiset näkemykset rodusta ja rodun tilasta ○ pieni kannankoko, käyttämätöntä jalostusmateriaalia

Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> ○ tiedonsaannin lisääntyminen ja helpottuminen (KoiraNet-tietokanta) ○ suhteellisen terve rotu edelleen ○ kasvattajien erilaiset näkemykset rodusta ○ kuolevien sukulinjojen tunnistaminen 	<ul style="list-style-type: none"> ○ kasvattajien sitoutumattomuus yhteisiin jalostustavoitteisiin ○ geenipoolin kapeus ○ terveysongelmien lisääntyminen ○ toisen polven koirien ”liikakäyttö”

Varautuminen ongelmiin:

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Merkitys
Rotu jakautuu eri linjoihin	Jalostuksessa suositaan äärityyppisiä, kasvattajat jakautuvat näyttely- ja käyttöpuoliin.	Korostetaan rodun monipuolisuutta ja sitä, että sama yksilö voi olla sekä näyttely- että käyttökoira.	Jalostusohjeissa sekä näyttely- että koetulostaatimukset tasapainossa toisiinsa nähden.	Rotutyypin katoaminen, terveysriskit, geenipoolin kaventuminen.
Lonkka – ja silmäsauroksien lisääntyminen	Jalostuksessa ei kiinnitetä riittävästi huomiota terveyteen, tuontikoirien riskejä ei tunneta.	Tiedottamisen lisääminen, tulosten julkaiseminen, PEVISA-määräysten muuttaminen.	Käytetään jalostukseen terveitä ja tutkittuja koiria, jatkuva tiedon kerääminen, PEVISA, JTO:n noudattaminen.	Terveysongelmat lisääntyvät ja jalostusvalinnat tulevat hankalammiksi, koiranomistajien kustannukset ja harrastetoiminnan rajoittuminen.
Muiden sairauksien lisääntyminen	Tuontikoirien taustoja ei tunneta, sairauksien lisääntyminen muualla, sukusiitos.	Tiedottaminen mahdollisista uusista ongelmista, tiedon keruu ja jakaminen. Kannustaminen terveystutkimuksiin	Pyritään saamaan tietoa ulkomailta, seurataan syntyvien pentueiden terveystilannetta.	Perinnölliset sairaudet lisääntyvät, jalostusvalinnat tulevat hankalammiksi.
Jalostuksessa käytettävien linjojen häviäminen	Muotiurosten käyttö, ajatellaan jalostustyötä lyhytjännitteisesti.	Tiedotetaan laajan geenipoolin merkityksestä, harvinaisempien sukujen jatkumisen turvaaminen.	Käytetään jalostuksessa mahdollisimman paljon eri sukulinjoja, estetään muotiurosten liikakäyttö.	Geenipooli kaventuu, populaation sukusiitosprosentti kasvaa, perinnöllisten sairauksien lisääntyminen.

Luonne ja käyttöominaisuudet

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> ○ kasvanut käyttökoekäyntien määrä ○ oma koemuoto, koulutetut tuomarit ja mahdollisuus valioitua myös käyttöpuolelta (KVVA) ○ REK tulosten mahdollisuus myös 2-koiran luokille ○ harrastajilla varsin realistinen kuva rodusta jo hankintahetkellä 	<ul style="list-style-type: none"> ○ voimakas saalistusvietti, rodun aggressiivisuus muita koiria kohtaan ○ joidenkin omistajien kyvyttömyys hallita vahvaa ja vahvaluonteista koiraa ○ ylireagointi koirien luonteesiin liittyen => vieraannutetaan omistajat leimautumisen pelosta ○ harrastajien jääminen yhdistyksen ulkopuolelle ○ kapea harrastajajoukko, joka testaa käyttöominaisuuksia ”ääriolosuhteissa”
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> ○ käyttäytymisen jalostustarkastukset ○ muut harrastusmahdollisuudet (sekä vetoettä muissa lajeissa) ○ yhteistyö yhteistreenien ja paikallisten tapahtumien järjestämiseksi ○ ”vertaistuki” omistajien kesken ○ käyttökoevalion arvo ○ rodun luonteen ja sen arvioinnin ”kirkastaminen” mm. ulkomuototuomarien koulutuksen avulla ○ Huomioidaan tasapuolisesti menestystä niin näyttely- kuin käyttöpuolella 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Rodun mielikuvan muuttuminen vetokoirasta seurakoiraksi (epärealistiset odotukset, käyttäytymisongelmat) ○ malamuutin luonteen väärin ymmärtäminen ○ epärealistinen kuva koirien käyttöominaisuuksista (testaamattomuus) ○ sääolosuhteiden muutos, joka rajoittaa erityisesti koemahdollisuuksia keskipitkille/pitkille matkoille ○ liian pehmeitten koirien suosiminen jalostuksessa => käyttöominaisuuksien kärsiminen

Varautuminen ongelmiin:

Riski	Syy	Varautuminen	Miten vältetään	Merkitys
Luonne- ja käyttöominaisuudet heikkenevät	Jalostuksessa ei kiinnitetä tarpeeksi huomiota ko. seikkoihin, koiria päätyy vääränlaisille omistajille.	Kannustetaan ulkomuototuomareita, kasvattajia sekä urosten omistajia kiinnittämään huomiota näihin ominaisuuksiin. Tiedotetaan pennunostajia rodun ominaisuuksista. Kannustetaan omistajia rodunomaisten harrastusten pariin sekä kokeisiin	Käytetään jalostukseen oikeanlaisen luonteen omaavia koiria, joilla on hyvät käyttöominaisuudet, tiedottamalla. Testaamalla koiria.	Ongelmakoirat lisääntyvät, negatiivinen julkisuus, käyttöominaisuudet katoavat rodusta.

Ulkomuoto ja rakenne

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> ○ yhteinen päämäärä toimivasta vetokoirasta ○ jalostustarkastusten kautta lisääntynyt koirien mittasuhteiden tarkastelu ○ yhdistys osallistuu aktiivisesti ulkomuototuomareiden koulutukseen ○ yhdistys julkaisee vuosikirjaa näyttelytuloksista 	<ul style="list-style-type: none"> ○ riittämätön ymmärrys mitä tarkalleen ovat rodun käyttötarkoituksen osalta oikeanlaiset ominaisuudet ja miksi
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> ○ ulkomuodossa variaatiota, joka mahdollistaa erilaiset painotukset jalostuksessa ○ harrastajien rohkaisu näyttelyihin ja/tai jalostustarkastuksiin, tuki uusille harrastajille 	<ul style="list-style-type: none"> ○ Jalostaminen liikaa yhden piirteen suhteen (esim. väri, veto-ominaisuudet, ulkomuoto, ...)

Rodun mielikuva

Vahvuudet	Heikkoudet
<ul style="list-style-type: none"> ○ rekisteröinti kasvanut maltillisesti ○ näkyvyys medioissa 	<ul style="list-style-type: none"> ○ virheellisen mielikuvan ihannointi, koiria päätyy ”vääriin” koteihin tai rotuvalinta tehdään väärin perustein ○ rotu ei sovi kaikille ○ vaikeus löytää harrastavia koteja
Mahdollisuudet	Uhat
<ul style="list-style-type: none"> ○ omistajien houkuttaminen yhdistyksen pariin, tiedottamisen parantaminen potentiaalisille pennunostajille ○ realistinen julkisuuskuva rodusta ○ runsaasti rodusta kiinnostuneita ja joukossa myös potentiaalisia uusia harrastajia 	<ul style="list-style-type: none"> ○ rodun muovautuminen joksikin muuksi (esim. seurakoira). ○ negatiivinen julkisuus ○ aktiivisen ja alkukantaisen rodun sijoittaminen sellaiseen muottiin, johon se ei kuulu, joka voi purkautua mm. häiriökäyttäytymisenä ○ vääränlainen susi-ihannointi

6.5 Toimintasuunnitelma ja tavoiteohjelman seuranta

Vuosi	Tehtävä tai projekti
2023	<ul style="list-style-type: none"> • Luonteen ja käyttäytymisen teemavuosi • Käyttäytymisen jalostustarkastukset aloitettu viimeistään vuonna 2023
2024	<ul style="list-style-type: none"> • Yhdistyksen 40 v juhlavuoden teema: ”Alaskanmalamuutti monipuolisena harraste- ja käyttökoirana” • Vinkkejä ja ohjeita uusille harrastajille
2025	<ul style="list-style-type: none"> • Teemana terve ja hyvinvoiva malamuutti • Luennot, joukkoterveystarkastukset, näytteenottopäivät, jne...
2026	<ul style="list-style-type: none"> • Ulkomuodon ja rakenteen teemavuosi • Luennot, ulkomuodon jalostustarkastukset, • Erikoisnäyttelyllä erityinen painoarvo

Kaikissa yllä olevissa teemavuosissa aina huomio myös jalostuksellisesta näkökulmasta.

JTO:n ja PEVISA:n vaikutuksien seuraaminen

Yhdistyksen tehtävä on yhdessä rodun kasvattajien kanssa seurata aktiivisesti terveystuloksia niin kotimaassa kuin rodun tilannetta ulkomailla (erityisesti Ruotsi). Seurataan rodun jalostuskäyttöä, näyttely- ja koetuloksia. Tehdään terveys- ja luonnekyselyjä. Seurataan rotutyypin kehitystä.

7 LÄHTEET

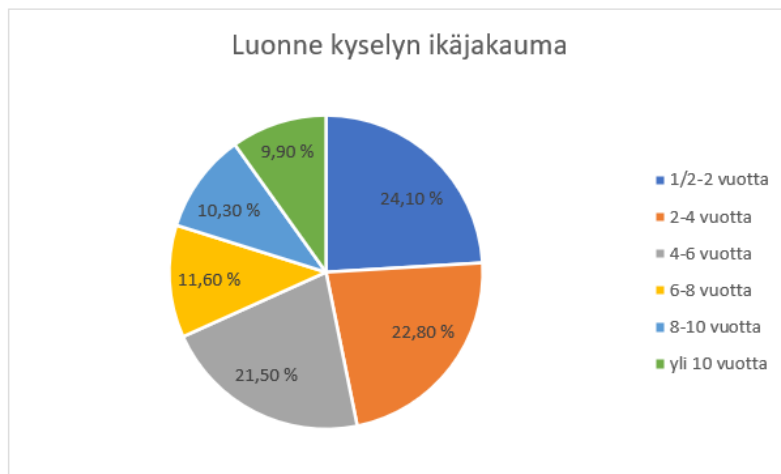
- 1) AMCA (Alaskan Malamute Club of America) nettisivut
- 2) Alaskanmalamuutin JTO 2017-2021
- 3) Barbara A. Brooks, Sherry E. Wallis; The Alaskan Malamute Yesterday and Today
- 4) Joan McDonald Brearley; This is the Alaskan Malamute
- 5) Maxwell Riddle and Beth J. Harris; The New Complete Alaskan Malamute
- 6) Thomas Stockman; Alaskan Malamute
- 7) Mary Jane & A. Holabach; A New Owner's Guide to Alaskan Malamutes
- 8) Betsy Sikora Siino; Alaskan Malamutes, A Complete Pet Owner's Manual
- 9) Bill Le Kernec; Alaskan Malamutes
- 10) Birgitta Wikström: Koiran Sairaudet
- 11) ALMA-lehden artikkelit
- 12) Alaskanmalamuuttijhdistys ry jalostustoimikunta, tietokanta
- 13) Alaskanmalamuuttien luonne- ja terveystutkimus 2017
- 14) KoiraNet-jalostustietokanta
- 15) SKK – Avelsdata
- 16) NKK Dogweb
- 17) OFA-tietokanta
- 18) Juha Pärnänen, silmäsairaudet: mitä, miksi, milloin
- 19) Inkeri Kangasvuo, SH:n perinnölliset sairaudet
- 20) MMT Katariina Mäki 5.8.2013 Populaation rakenne ja jalostuspohja
- 21) MMT Katariina Mäki 5.8.2013 Tietoa sukusiitoksesta
- 22) MMT Katariina Mäki 31.10.2013 Tietoa tehollisesta populaatiokoosta
- 23) ELT Anu Lappalainen Kennelliitto
- 24) Suomen kennelliitto
- 25) DKK hundeweb
- 26) EKL töuregister
- 27) AKC Amerikan kennel Club annual gazettes
- 28) Norjan Rasespesifikk avlsstrategi For Alaskan Malamute
- 29) Ruotsin Rasespesifikk avlsstrategi Alaskan malamute
- 30) Alaskanmalamuuttien tuomarikoulutusohje 2017
- 31) SPHK – Alaskan malamute, Avelsrekommendationer
- 32) Alaskanmalamuuttijhdistys ry:n jalostuskriteerit
- 33) Alaskanmalamuuttijhdistys ry:n vuosikirjat

8. LIITTEET

1. Alaskanmalamuutin rotumääritelmä ja sen tulkinta

2. Alaskanmalamuuttijhdistyksen jalostustoimikunnan luonnekysely vuonna 2017

Uuteen luonnekyselyyn vastanneiden omistajien koirien iät jakautuivat seuraavasti; 24,1 % koirista olivat ½-2-vuotta, 2–4-vuotiaita

Suhtautuminen perheenjäseniin		Suhtautuminen lapsiin	
- Iloinen ja innostunut	82,3 %	- Iloinen ja innostunut	47,8 %
- Rauhallinen	14,2 %	- Rauhallinen	15,5 %
- Välinpitämätön	1,7 %	- Välinpitämätön	15,1 %
- Varautunut	1,3 %	- Varautunut	7,3 %
- Aggressiivinen	0,4 % (1 kpl)	- Ei ole tottunut lapsiin	5,6 %
		- Pelokas	0,4 % (1 kpl)
Suhtautuminenvieraisiin ihmisiin kotona		Suhtautuminen vieraisiin ihmisiin kodin ulkopuolella	
- Lempeä ja ystävällinen	47,6 %	- Lempeä ja ystävällinen	47,6 %
- Riehakas ja innokas	17,6 %	- Riehakas ja innokas	17,6 %
- Utelias ja ystävällinen	10 %	- Utelias ja ystävällinen	10 %
- Välinpitämätön	9,1 %	- Välinpitämätön	9,1 %
- Varautunut ja väistää	5,2 %	- Varautunut ja väistää	5,2 %
- Arvaamaton	0,4 % (1 kpl)	- Arvaamaton	2,2 %
		- Aggressiivinen	0,4 % (1 kpl)

<p>Suhtautuminen hoitotoimenpiteisiin</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ei ongelmia 65,4 % - Vastustelee aluksi 29,4 % - Pyrkii pois tilanteesta 4,8 % - Puree 0,4 % (1 kpl) 	<p>Miten arvioit koirasi luonteen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ystävällinen, tottelevainen 74 % - Testaa rajojaan usein 11,4 % - Nöyrä 11,3 % - Kyseenalaistaa käskyjä 1,3 % - Välinpitämätön 0,9 % - Arvaamaton 0,9 %
<p>Onko koirasi haastanut sinun tai perheenjäsenesi auktoriteettia?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä 51,3 % (69,6 % yleinen tottelemattomuus, 27 % murisemalla, 3,5 % puremalla) - Ei 48,7 % 	<p>Miten koira suhtautuu ihmisen koskiessa ruokaan ruokailun yhteydessä?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Antaa koskea ja ottaa ruuan pois 85,3 % - Murisee 7,8 % - En tiedä/en ole kokeillut 6,5 % - Hyökkää 0,4 % (1 kpl)
<p>Onko koirasi purrut tai yrittänyt purra ihmistä?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ei 84,8 % - Kyllä 14,3 % - En tiedä 0,9 % 	
<p>Miten koira suhtautuu samassa perheessä asuvien koirien koskiessa samaan ruokaan ruokailun yhteydessä?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Murisee 47,1 % - En tiedä, en ole kokeillut 26 % - Hyökkää 14,3 % - Antaa koskea ja syödä 12,6 % 	<p>Kuinka urokseksi suhtautuu oman lauman toiseen urokseen?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sietää, jos on oma tila 36,4 % - Rento ja rauhallinen 26,4 % - Hallitsevasti 14,5 % - Innokkaasti 9,1 % - Varautuneesti 4,5 % - Pelokkaasti 0,9 %
<p>Kuinka urokseksi suhtautuu oman lauman narttuun?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rento ja rauhallinen 40,7 % - Innokas 37 % - Hallitseva 5,6 % - Sietää, kunhan molemmilla oma tila 7,4 % - Varautunut 2,8 % 	<p>Kuinka narttusi suhtautuu oman lauman narttuun?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sietää, kunhan molemmilla oma tila 39,4 % - Rauhallinen ja rento 23,2 % - Hallitseva 10 % - Varautunut 8,1 % - Hyökkäävä 6,1 % - Alistuva 4 %
<p>Kuinka koirasi suhtautuu vieraisiin koiriin lenkillä?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utelias 27,6 % - Innokas 26,3 % - Rento ja rauhallinen 18,5 % - Varautunut 13,4 % - Hallitseva 9,5 % - Hyökkäävä 4,7 % 	
<p>Onko rotu helppo kouluttaa?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä 82,8 % - Ei 17,2 % (itsepäinen, oppii nopeasti, mutta ei halua totella.) 	<p>Onko koirallasi korkea riistavietti?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä 50,4 % - Ei 49,6 %

<p>Voiko koiraasi pitää irti aitaamattomalla alueella valvotusti?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä 57,7 % - Kyllä, mutta karkaa silloin tällöin 22,3 % - Ei, se karkaa 20 % 	<p>Miten koirasi reagoi ohimenevään liikenteeseen lenkillä?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ei erityisen kiinnostunut 70 % - Huomioi ja katselee perään 18 % - Haluaa lähteä perään 3,4 % - Pelästyy, mutta rauhoittuu 6,9 % - Pelästyy ja väistää 3 %
<p>Kuinka koirasi reagoi yllättäviin tilanteisiin?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uteliaasti 47,5 % - Rauhallisesti 31,4 % - Varautuneesti 20,5 % - Pelokkaasti 2,6 % 	<p>Kuinka koirasi reagoi asioihin vieraassa paikassa?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uteliaasti 76,7 % - Rauhallisesti 15,9 % - Varautuneesti 6,9 % - Pelokkaasti 0,9 %
<p>Reagoiko koirasi asioihin samalla tavalla vieraassa paikassa kuin kotona?</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kyllä 70 % - Ei 27 % - En tiedä 3 % 	

3. Kyselyn alaskanmalamuuttien omistajille ja rodusta kiinnostuneille, Alaskanmalamuuttiyhdistys kesä 2021

KYSELY KAIKILLE
MALAMUUTTIEN OMI

4. Luonnetestin ihanneprofiili alaskanmalamuutille

Luonnetestiprofiili_1
9.7.2019.xls

5. Käyttäytymisen jalostustarkastuksen ihanneprofiili

alaskanmalamuutti-ka
ytt-jaltark-ihanneprofiili

6. AKC:n tilastoja alaskanmalamuuttien osalta (AKC Cazettes 2010–2019)

AKC Gazette 2019-2010
Alaskan malamute statistics

Lähde ACK webpages Statistics 18.8.2021, ACK Gazettes 2010-2019

Title	Champion	Grand Champion	Grand Champion Bronze	Grand Champion Silver	Grand Champion Gold	Companion Dog	Companion Dog Excellent	Utility Dog	Utility Dog Excellent	Utility Dog Excellent	Utility Dog Excellent	Utility Dog Excellent	Utility Dog Excellent	Utility Dog Excellent	Utility Dog Excellent	Utility Dog Excellent	Obedience Master	Obedience Master	Obedience Master	Obedience Master	Obedience Master	Obedience Master	Obedience Master	Obedience Master	Obedience Master	Obedience Master	Beginner Novice	Preferred Companion Dog	Graduate Novice	Versatility	Preferred Companion Dog Excellent			
Year	CH	GCH	GCHB	GCHS	GCHG	GCHP	CD	CDX	UD	UDX	UDX2	UDX3	UDX4	UDX5	UDX6	UDX7	UDX8	UDX9	OM1	OM2	OM3	OM4	OM5	OM6	OM7	OM8	OM9	OGM	BN	PCD	GN	VER	PCDX	
2019	77	28	19	9	1		7	1										1															4	
2018	103	28	10	4	3	1	4	1	1								1											1					9	1
2017	92	37	11	4	4		5																			1	1	1		8	3	1		
2016	109	34	13	7	3		6								1	1										1	1			10	3		1	
2015	102	30					5	2	1					1	1								1	1	1					13	3			
2014	102	39					4		1			1										1								6	1	1		
2013	91	30					6	1		1	1								1	1											13			
2012	124	37					7	2												1	1										18		1	1
2011	101	47					11	3	1	1										1														
2010	116	32					6	2	1																									
Total	1017	342	53	24	11	1	61	12	5	2	1	1	1	0	1	2	1	1	1	2	1	1	1	1	1	2	2	1	1	81	10	3	1	2

Title	Tracking Dog	Tracking Dog Excellent	Rally Novice	Rally Intermediate	Rally Champion	Rally Excellent	Rally Advanced Excellent	Rally Advanced Excellent	Rally Advanced Excellent	Rally Advanced Excellent	Rally Advanced Excellent	Rally Master	Rally Master	Rally Master	Rally Master	Agility Course Test 1	Agility Course Test 2	Novice Agility	Open Agility	Agility Excellent	Master Agility Excellent	Master Bronze Agility	Master Bronze Agility	Master Bronze Agility	Master Silver Agility	Master Silver Agility	Master Gold Agility	Master Century Agility	Master Century Agility	Master Century Agility	Master Silver Agility	Master Silver Agility	Master Silver Agility	Master Gold Agility	Master Gold Agility			
Year	TD	TDX	RN	RI	RA	RE	RAE	RAE2	RAE3	RAE4	RAE5	RM	RM2	RM3	RM5	ACT1	ACT2	NA	OA	AX	MX	MXB	MXB2	MXB3	MXS	MXG	MXC	MXC2	MXC3	MXS2	MXS3	MXG2	MXG3					
2019			15	16	6	5	2					1	1	1																							1	1
2018			17	13	8	3	3	1					4	2					1	1	2	2	1															
2017	1		29	2	8	8	2		1										1	1	1	2	1							1								
2016			13		10	4	4	1											4	2	1	1					1				1							
2015	2		33		10	7	1												2	1		1	2									1	1				1	
2014			11		8	5	1												2		2	2	1	1	1	1	1	1										
2013			20		4	2	1												3	5	4	4	2				1	1	1	1								1
2012	1	1	13		5	10	1												4	6	5	1	1	1			1	1					1					
2011			24		12	3													6	2	3	2																
2010			17		10	2													5	8		1																
Total	4	1	192	31	81	49	15	2	1	1	1	5	2	2	1	2	2	28	26	19	16	8	2	2	5	4	4	2	1	2	1	1	1	1	1	1		

Title	Master Bronze FAST Preferred	Master Bronze FAST Preferred	Master Century FAST Preferred	Master Silver FAST Preferred	Master Silver FAST Preferred	Triple Q Excellent Preferred	Preferred Agility Preferred	Preferred Agility Excellent	Preferred Agility Excellent	Preferred Agility Excellent	Time 2 Beat	Time 2 Beat	Versatile Companion Dog	Farm Dog Certified	Coursing Ability	Coursing Ability Advanced	BCAT	DCAT	SHDN	SHDA	SHDE	SHDM	SCN	SIN	SEN	SBN	SWN	SCA	SIA	SEA	SBA		
Year	MFPB	MFPB	MFPC	MFPS	MFPS	TQXP	PAX	PAX2	PAX3	PAX4	PAX5	T2B	T2BP	VCD1	FDC	CA	CAA	CAX	BCAT	DCAT	SHDN	SHDA	SHDE	SHDM	SCN	SIN	SEN	SBN	SWN	SCA	SIA	SEA	SBA
2019											1				4	2		1	11	3	2			8	9	5	7	6	4	2	1	2	
2018		1			1		1			1		1	1		7	6	2	1		6			1	1	5	6	4	4	2	1		1	
2017			1						2			1	1	1		5					1	1			2	1	1	1	1	1			1
2016								4								5	3	1															
2015				1			1	2	1			1	1	1		4	1																
2014	1							1								1																	
2013							3					1	1			2																	
2012							1					1	1			1																	
2011																																	
2010																																	
Total	1	1	1	1	1	1	8	5	2	1	1	5	5	2	11	26	6	3	11	9	3	1	1	1	15	16	10	12	9	6	3	2	3

Title	Scent Work Container Excellent	Scent Work Interior Excellent	Scent Work Exterior Excellent	Scent Work Buried Excellent	Scent Work Excellent	Scent Work Container Master	Scent Work Advanced	Scent Work Interior Master	Scent Work Exterior Master	Scent Work Buried Master	Scent Work Master	Canine Good Citizen	Advanced Canine Good Citizen	Canine Good Citizen Urban	Trick Dog Novice	Trick Dog Intermediate	Trick Dog Advanced	Trick Dog Performer	Therapy Dog Novice	Therapy Dog	Therapy Dog Advanced	Therapy Dog Excellent	Distinguished Therapy Dog	Temperament Test	Novice Barn Hunt	Open Barn Hunt	Senior Barn Hunt	Dock Novice	Crazy 8s Bronze	Crazy 8s Novice				
Year	SCE	SIE	SEE	SBE	SWE	SCM	SWA	SIM	SEM	SBM	SWM	CGC	CGCA	CGCU	TKN	TKI	TKA	TKP	THDN	THD	THDA	THDX	THDD	TT	RATN	RATO	RATS	DN	CZ8B	CZ8N				
2019							1	1	1	1	1	46	9	5	41	12	10	1	1				2	4	1	1			1	1				
2018	1	1	1	1	1	1						66	25	9	48	20	15	13			1		1		2	2			1					
2017												45	13	9	40	16	15	3	2	1					2	1	1							
2016												44	12	4					1	1					2	1								
2015												60	13	2						1	1		1		2	1		1						
2014												42	19												1									
2013												61	1									3												
2012																																		
2011																																		
2010																																		
Total	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	364	92	29	129	48	40	17	4	7	2	1	4	4	10	6	1	1	2	1				

7. Kuormanvetokokeen säännöt

8. Tilastoa alaskanmalamuuttien näyttelykänneistä (4.4.2)

2016

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	YHT.
JUN	135 58 %	77 33 %	17 7 %	1 0 %	1 0 %	1 0 %	323 kpl
NUO	110 67%	43 26%	11 7%	1 1%	0 0%	0 0%	165 kpl
AVO	111 55%	73 36%	15 7%	1 0%	1 0%	0 0%	201 kpl
KÄY	61 69%	16 18%	11 12%	1 1%	0 0%	0 0%	89 kpl
VAL	125 93%	6 4%	4 3%	0 0%	0 0%	0 0%	135 kpl
VET	71 85%	11 13%	2 2%	0 0%	0 0%	0 0%	84 kpl
YHTEENSÄ	613 68%	226 25%	60 7%	4 0%	2 0%	1 0%	906 kpl

2017

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	YHT.
JUN	166 60%	87 31%	22 8%	0 0%	3 1%	0 0%	278 kpl
NUO	113 67%	42 25%	12 7%	0 0%	2 1%	0 0%	169 kpl
AVO	143 56%	88 34%	20 8%	4 2%	1 0%	1 0%	257 kpl
KÄY	64 75%	20 24%	1 1%	0 0%	0 0%	0 0%	85 kpl
VAL	149 91%	12 7%	2 1%	0 0%	0 0%	1 1% 0%	164 kpl
VET	69 93%	5 7%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	74 kpl
YHTEENSÄ	704 69%	254 25%	57 6%	4 0%	6 1%	2 0%	1027 kpl

2018

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	YHT.
JUN	143 60%	74 31%	17 7%	0 0%	2 1%	1 0%	237 kpl
NUO	85 62%	43 32%	7 5%	1 1%	0 0%	0 0%	136 kpl

AVO	120 57%	67 32%	21 10%	2 1%	0 0%	1 0%	211 kpl
	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	YHT.
KÄY	72 61%	32 27%	14 12%	1 1%	0 0%	0 0%	119 kpl
VAL	136 87%	18 12%	2 1%	0 0%	0 0%	0 0%	156 kpl
VET	72 86%	11 13%	1 1%	0 0%	0 0%	0 0%	84 kpl
YHTEENSÄ	628 67%	245 26%	62 7%	4 0%	2 0%	2 0%	943 kpl

2019

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	YHT.
JUN	150 69%	56 26%	6 3%	1 0%	2 1%	1 0%	216 kpl
NUO	70 63%	34 31%	6 5%	1 1%	0 1%	0 0%	111 kpl
AVO	113 57%	65 33%	18 9%	2 1%	0 0%	0 0%	198 kpl
KÄY	95 66%	45 31%	3 2%	0 0%	0 0%	1 1%	144 kpl
VAL	155 92%	14 8%	0 0%	0 0%	0 0%	0 0%	169 kpl
VET	70 86%	8 10%	2 2%	0 0%	0 0%	1 1%	81 kpl
YHTEENSÄ	653 71%	222 24%	35 4%	4 0%	2 0%	3 0%	919 kpl

2020

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	YHT.
JUN	33 52%	22 35%	7 11%	0 0%	1 2%	0 0%	63 kpl
NUO	25 76%	7 21%	1 3%	0 0%	0 0%	0 0%	33 kpl
AVO	46 63%	15 21%	11 15%	0 0%	0 0%	1 1%	73 kpl
KÄY	17 57%	10 33%	3 10%	0 0%	0 0%	0 0%	30 kpl
VAL	20 83%	3 12%	1 4%	0 0%	0 0%	0 0%	24 kpl
VET	17 71%	6 25%	1 4%	0 0%	0 0%	0 0%	24 kpl
YHT	158 64%	63 26%	24 10%	0 0%	1 0%	1 0%	247 kpl

YHTEENSÄ VUOSINA 2016-2020

	ERI	EH	H	T	EVA	HYL	YHT.
YHT	2756 68%	1010 25%	238 6%	16 0%	13 0%	9 0%	3795 kpl

Lähde: KoiraNet 8.10.2021

9. Ulkomuodon jalostustarkastuksen ihanneprofiili

